

SKb
439.3182

ROU

TAALWERK II.

Stel-, Stijl- en Vertaaloefeningen

VOOR DE

LAGER TAALBOND EN JUNIOR
CERTIFIKAAT-KLASSEN

DOOR

J. P. J. ROUX, B.A.

VIJFDE DRUK.

J. C. JUTA & Kie.,

KAAPSTAD.

JOHANNESBURG.
OOST LONDEN.

PORT ELIZABETH.

1918.

Deze serie bestaat uit *vier* delen met *sleutels* op delen II. en III. Hij voorziet in *al* de behoeften van de leerling en maakt het gebruik van een spraakkunst *onnodig*.

De boekjes bevatten:—

1. Stijloefeningen.
2. Steloefeningen (opstellen en brieven).
3. Vertaaloefeningen.
4. Idiomatische uitdrukkingen.
5. Taalbond eksamen opgaven.
6. Matrikulatie en Junior Certificaat opgaven.
7. Toelichting, (d.i. nuttige wenken en regels van de spraakkunst om bij het maken van de oefeningen als leidraad te dienen).

N.B.—Er is een *Sleutel* op dit boekje voor onderwijzers verkrijgbaar: prijs 2/6.

INLEIDING.

Dit tweede deeltje voorziet in de vereisten van de Lagere Taalbond- en Junior Certificaat-eksamens. Het bevat 120 Oefeningen benevens de opgaven van de lagere Taalbondexamens van enige jaren.

Voor welwillende op- en aanmerkingen houd ik mij ten zeerste aanbevolen.

DE SCHRIJVER.

Oktober 1910.

BIJ DE TWEEDE DRUK.

Deze nieuwe druk geeft mij de gelegenheid enkele fouten te verbeteren. Tot mij leedwezen heb ik enige oefeningen moeten schrappen en andere in de plaats moeten stellen. Het getal oefeningen is nu tot 139 gestegen.

DE SCHRIJVER.

Julie 1912.

BIJ DE DERDE DRUK.

Alle fouten zijn verbeterd, enige nieuwe oefeningen bijgevoegd, de nummers van de oude echter zijn onveranderd. Ook hier is een *Toelichting* bijgevoegd.

April 1915.

DE SCHRIJVER.

BIJ DE VIERDE EN VIJFDE DRUK.

De vierde en vijfde druk zijn onveranderd.

Augustus 1917.

DE SCHRIJVER.

Vul in (onvolm. tegenw. tijd).

In de vakantie (rijden) ik dikwels te paard. Broer Jan (rijden) liever op zijn rijwiel. Ik (voeden) mijn hoenders elke morgen. Tante (voeden) de eenden bij de dam. Wat (doen) je daar? Ik (braden) vlees op een rooster. Wat (braden) zusje in de kombuis? Zij (braden) worst. Wat (binden) jij daar vast? Ik (binden) het touw om mijn trommel. Hij (zenden) mij altijd vele presenten. Ik (zenden) hem gewoonlijk ook iets. Het stoute kind (breken) zijn speelgoed. (Breken) jij ook gewoonlijk jouw presenten? Neen, ik (breken) ze niet. Dat meisje (haken) en (borduren). Zij (breien) ook al heel mooi. Deze jongen (schrijven) zeer onduidelijk. De meester (schrijven) heel mooi. Waarvan (houden) jij? Ik (houden) van de zomer. Deze appel (smaken) zeer lekker. Ik (kleden) mij elke morgen. De kaffers (kleden) zich niet graag. Waarom (haten) jij hem? Ik (haten) hem niet. Ik (houden) veel van hem.

Vul in:

In de school leren de meisjes (breien, breiden). Ik zal mij nu tot de administrateur (wennen, wenden). Sommige dobbelaars in Monte Carlo (winden, winnen) veel geld. De blanke bevolking (breiden, brenen) zich snel uit. Ik (winnen, winden) mijn horloge elke avond op. Als ik iemand op straat hoor (schellen, schelden), bestraf ik hem altijd. Sommige kinderen (spelden, spellen) niet duidelijk in de school. Moeder (spelden, spellen) het jurkje van zusje vast omdat de knoop afgebroken is. Sommige mensen (wennen, wenden) zich zeer lelijke gewoonten aan. De boerderij van de heer Els (breien, breiden) zich zo langzamerhand uit. De kinderen (winnen, winden) het garen om een klosje. De lijkstaatsie zal zich rechts om (wennen, wenden). Als iemand aan de deur (schelden, schellen), komt de meld voor.

Breng over in de onv. verl. tijd.

In de nabijheid van de mond der Zoutrivier nabij Kaapstad ligt een schip voor anker. Het vaartuig wacht slechts op een

gunstige wind om naar de Oost te zellen. Een verschrikkelijke storm steekt op, die de zellen en ankertouwen verscheurt en het schip op een zandbank laat zitten. Een menigte toeschouwers verzamelen zich op het strand. Onder de toeschouwers is een oude boer van 70 jaren, Woltemade geheten. Zonder een woord te spreken, loopt hij naar huis, werpt zich op zijn paard, en ijlt spoorslags weer naar de kust. Hij spoort zijn paard aan en begeeft zich in de woedende wateren. Na enige ogenblikken nadert hij het wrak. Hij roept de schipbreukelingen toe van 't schip te springen en zich aan de stijgbeugels vast te klemmen. Dadelik hangen twee aan zijn stijgbeugels. Op die wijze redt Woltemade veertien zielen. De laatste maal klemmen te veel mensen vast aan de ruitser en trekken hem naar beneden, waar hij zijn graf vindt in de wrede wateren dicht bij het zinkend schip.

6.

Schrijf Oef. 5 in de volm. tegenw. tijd.

Zo:—Een schip heeft gelegen.

7.

Schrijf Oef. 5 in de volm. verl. tijd.

Zo:—Een schip had gelegen.

8.

Schrijf Oef. 5 in de onvolm. toek. tijd.

Zo:—Een schip zal liggen.

9.

Vul in „hebben” of „zijn”:

Onze buurman — naar de Breestraat verhuisd. Verleden jaar — vele kandidaten in het Matrikulatie-eksamen gedropen. Gister avond — ik ongeveer tien uur in slaap gevallen. Vader — de jongen dikwels gewaarschuwd. De held — veertien zielen gered, maar — zijn eigen leven verloren. In het trelnongeluk — ongeveer twintig mensen omgekomen. Het schip — gister naar Engeland vertrokken. Met de stormwind — vele bomen omgewaaid. De ondeugende jongen, die niet luisteren wou, — uit de

eikeboom gevallen en — zijn arm gebroken. Ik — hem herhaalde malen gewaarschuwd en nu — hij loon naar werken gekregen. De zon — van morgen om acht uur opgekomen en — van middag om zes uur ondergegaan. De wolken — de hele lucht bedekt. Jan — met een meisje van C. getrouwd en — het tegen de zin van zijn vader gedaan.

10.

Vul in (onvolm. tegenw. tijd) :

(Kunnen) jij het niet doen of (willen) jij het niet doen? Ik (zullen) het graag willen doen als ik maar (kunnen). Ik (weten) dat ik niet (mogen) stelen. Moeder (gaan) naar de kerk, daarom (moeten) ik thuis blijven. Ik (kopen) eieren tegen tien pennies het dozijn en ik (denken) dat het zeer goedkoop (zijn). Ik (weten) het wel dat ik het doen (moeten). Hij (zoeken) te vergeefs naar het geld. Ik (doen) u een vraag en ik (hopen) u (zullen) mij daarop een antwoord geven. Als ik thuis (komen), (slaan) de klok gewoonlijk twaalf uur. Als het regent, (gaan) ik gewoonlijk nergens, omdat ik (denken) dat het thuis beter (zijn). Vader (zeggen) altijd dat wij eerlik (moeten) zijn. Hij (willen) zo graag naar het Strand gaan, maar hij (kunnen) niemand krijgen om met hem mee te gaan. Hij (willen) niet naar goede raad luisteren.

11.

Vul in (onvolm. verl. tijd) :

(Kunnen) jij het niet doen of (willen) jij het niet doen? Ik (zullen) het graag willen doen als ik maar (kunnen). Moeder ging naar de kerk, daarom (moeten) ik thuis blijven. Ik (kopen) het paard voor twintig pond en (denken) dat het zeer goedkoop was. Ik (weten) niet dat Kaapstad zo groot was. Hij (zoeken) naar het geld dat hij verloren had. Toen ik bij de statie (aankomen) was de trein al vertrokken. Ik weet niet wat het was, maar ik (houden) niet van die man. Ik (doen) u een vraag, maar u heeft mij niet willen antwoorden. Toen ik thuis (komen), (slaan) de klok twaalf uur. Verleden Zondag morgen (gaan) ik naar de kerk. Mijn vriend (brengen) mij een prachtig geschenk uit Holland. Mijn vader (plegen) altijd te zeggen dat wij eerlik (moeten) zijn. Ik (weten) toen niet waarom hij dit (doen).

12.

Vul in:

lijden De knecht — het paard naar het water. — ons niet
leiden in de verzoeking. De kranke vrouw — hevige pijnen.
 Het meisje — de blinde man aan de hand. Hij — veel
 omdat hij niet zien kan. Men kan een jongen gemak-
 , kelik op de verkeerde weg —. Dat bleke meisje —
 aan de toring. ..

zitten Ik — nu te schrijven. — het kopje koffie hier op de
zetten tafel neer. Als ik op straat ga, — ik mijn hoed op. Het
 parlement heeft dit jaar lang —. Waar heb je het
 pakje —? Ik heb het in de kist — waarop u tans —.

leggen Toen het van morgen zeven uur sloeg — ik nog in bed.
liggen Ik heb dus verleden nacht tien uren in bed —. Waar
 heb je mijn jas —? Ik heb hem op uw bed zien —.
 In de zomer is het zeer aangenaam om op het gras te
 —. Als het heel warm is, — wij ons in de schaduw
 van de eikebomen neer en — dan een uur daar te
 slapen. Stellenbosch is aan de voet van een berg —.

13.

Vul in:

tillen De sterke man — een groot gewicht op. Jan heeft de
tellen som tweemaal op —. Dikwels — ik mijn dochttertje
 op. Op school leren de kinderen op— en aftrekken.
rijzen Als men veel —, leert men veel. Doordat het zo veel
reizen regent, — het water in de rivier. Het brood — lang-
 zaam. Gister — ik met de trein naar Kaapstad. De
 winkelier zegt dat de prijs van koffie — zal. In onze
 dagen — men met de trein, fietsen, enz., vroeger —
 men meestal met wagens.

vijlen De afslager — het goed op. Ik heb het stukje ijzer
veilen door —. Als ik vertrek ga ik alles laten op —.
ruiken Het dode lichaam — al. Sommige bloemen — heerlijk.
rieken Ik — met mijn neus. De kat — een muis.
spellen Moeder — het jurkje vast. Sommige kinderen — niet
spelden duidelijk. Ik — zo dat elkeen mij goed verstaan kan.

14.

Vul in:

<i>drinken</i>	Natal is met bloed —. De schapen — water bij de dam.
<i>drenken</i>	De knecht — het paard. Sommige mensen — te veel sterke drank.
<i>houden</i>	Ik — van peren. De houthakkers — de geelhout-
<i>houwen</i>	bomen om. De jongen — veel van druiven.
<i>kruien</i>	De knecht — mest in de tuin. Mijn zuster — de spijs-
<i>kruiden</i>	zen te sterk. Jan — mijn koffer op een kruiwagen.
<i>schellen</i>	Als iemand aan de deur —, komt de meid voor. Als
<i>schelden</i>	ik iemand hoor —, dan bestraf ik hem.
<i>vallen</i>	De jongen — nit de boom. De houthakkers — de
<i>vellen</i>	dennebomen. De kok — de haas. Hij — op zijn
<i>villen</i>	hoofd.
<i>rijten</i>	De kat — het vlees vaneen. In de vakantie — ik
<i>rijden</i>	dikwels te paard. Hij heeft zijn voet open —.
<i>laten</i>	Ik zal u het — doen. De knechts — het hout op de
<i>laden</i>	wagen.
<i>wennen</i>	De gehoorzame jongen — zich leiden.
<i>wenden</i>	De lijkstaatsie — zich rechtsom. Sommige mensen —

15.

Vul in:

<i>winden</i>	Dobbelaars — soms, maar dikwels verliezen ze ook.
<i>winnen</i>	Ik — mijn horloge elke avond op.
<i>schutten</i>	Ik heb mijn tuintje af —. De jongens — appels van
<i>schudden</i>	de bomen. Sommige mensen — snikerbosjestroop.
<i>breien</i>	In de school leren de kinderen —. De boerderij van
<i>breiden</i>	de heer R. — zich snel uit. Mijn dochttertje — al mooi
<i>slaan</i>	De meester heeft de leerling — omdat hij niet in het
<i>slagen</i>	eksamen — is. Meestal — ik in mijn ondernemingen.
<i>scheppen</i>	In het begin — de Heer de hemel en de aarde. Moeder — soep met de lepel.
<i>schellen</i>	De meid zit aardappelen te —. Zodra iemand —,
<i>schillen</i>	gaat zij de deur open doen.

<i>zwoeren</i>	De Heer heeft — en het zal hem niet berouwen. De twee vrienden — trouw aan elkander. De arme man kreeg bloedvergiftiging: zijn hand —.
<i>baden</i>	Wat — het dat wij zo veel werken? Wij — ons dik-
<i>daten</i>	wels gedurende de zomer in de rivier.

16.

Vul in:

<i>ónderhouden</i>	Karel heeft zijn makker — het water. De man
<i>onderhóuden</i>	— zijn geheel huishouden. Al deze dingen heb ik van mijn jeugd —.
<i>óndergaan</i>	De maan is om zeven uur —. Daar was niets
<i>ondergåan</i>	aan te doen: ik heb de straf moeten —.
<i>óverdrijven</i>	De redenaar heeft veel —. Al de regenwolken
<i>overdrijven</i>	zijn —. Het past je niet zo te —.
<i>óverwerken</i>	Ik heb mij in dat dorpje bijna —. Hij heeft
<i>overwérken</i>	deze oefeningen —. In sommige scholen — de onderwijzers zich.
<i>óverwegen</i>	De dame heeft het voorstel —. Om uit te vinden
<i>overwégen</i>	dat de winkelier mij niet bedrogen heeft, zal ik 't pakje —.
<i>óverladen</i>	De goederen worden te Kalabaskraal —. De
<i>overlâden</i>	goede man heeft mij met vele bewijzen van liefde —.
<i>vóorkomen</i>	De eerlijke man — dat een onschuldige gestraft
<i>voorkómen</i>	wordt. Als iemand mij kint spreken — ik gewoonlik.
<i>vóorzeggen</i>	Het is een lelijke gewoonte om aan een ander in
<i>voorzéggen</i>	de school iets —. De zonsverduistering werd door de sterrekijkers —.

17.

Vul in:

<i>bezoek</i>	De predikant begint de volgende week huis — te
<i>verzoek</i>	doen. Ik heb een vriendelijk — aan u. Het is dit dat u mij niet in — moet leiden. Sommige mensen

bezoeken	denken dat de sprinkhanen een — van de Heer zijn
verzoeken	en dat wij ze daarom niet moeten doden. Als het
bezoeking	weer gunstig is, kom ik u vandaag —. Ik zal hem
verzocking	— om van avond bij ons op de tee te komen.
verliezen	Als jij niet oppast, zal je al je geld —. Ik heb al
	reeds een pond — en ik vrees dat ik nog meer geld
	— heb. Man, — de moed nooit! Ik — alles liever
	voor ik de moed —.
noemen	Waarom — je de meld niet? Ik zal haar dadelik —.
roepen	Hoe — je dit plantje? Ik — het een koekema-
	kranka.
kennen	— jij al je les? O ja, ik — hem heel goed. — jij
weten	waarom ik dit vraag? Neen, ik — het niet.

18.

Schrijf in het meervoud:—

Ik ben van plan naar Kaapstad te gaan. Ik wandel naar de statie. Op weg kom ik iemand tegen die ook op weg daarheen is. Ik verdubbel mijn treden en binnen tien minuten ben ik bij de statie. Ik neem mijn plaatskaartje uit en ga in de trein zitten. Ik koop een krant en zit er aandachtig in te lezen. Iemand vraagt mij of ik van het treinongeluk gehoord heb. Ik antwoord bevestigend. Zo knoopt hij een gesprek aan met mij. Ik vertel hem van mijn ondervindingen in de oorlog. De man heeft medelijden met mij. Hij luistert heel aandachtig naar mijn verhaal en nodigt mij eindelijk uit met hem in één van de hotels te Kaapstad te gaan dineren. Ik neem zijn aanbod aan en bedank hem voor zijn vriendelijkheid. Ik kom precies om 10 uur te Kaapstad aan. De man houdt zijn woord en precies om één uur dineer ik in het Royal Hotel.

19.

Schrijf Oef 18. in de onv: verl. tijd.

Zo:—Ik was van plan.

20.

Schrijft Oef. 18 in de volm. tegenw. tijd.

Zo:—Ik ben van plan geweest.

Schrijf Oef. 18 in de volm. verl. tijd.

Zo:—Ik was van plan geweest.

Schrijf Oef. 18 in de onv. toek. tijd.

Zo:—Ik zal van plan zijn.

Breng over in de lijdende vorm:

De jongens zullen de vragen moeten beantwoorden. Hier mag men niet roken. Wie heeft u verteld dat ik wegga? De les is groot, maar de jongen leert hem toch. David maakte een verbond met zijn vriend Jonathan. Men heeft mij dikwels gewaarschuwd dat ik niet zo snel moet rijden. Onze kat heeft al veel muizen gevangen. Verleden Zondag speelde de orgelist op het orgel. Men zegt dat de zon groter is dan de maan. Vandaag zullen de jongens voetbal spelen. Verleden week voltooide de boer de nieuwe dam. De boer heeft veel vee wegens de aanhoudende droogte verloren. Gister avond speelde men kaart van zeven uur tot laat in de nacht. Men heeft mij al zo veel leugens verteld dat ik nu niets meer geloof. In een debat leert men vele nuttige dingen: men leert denken en spreken.

Schrijf het meervoud van:

Monnik, sieraad, kieviet, molenaar, bedrog, kaalman, gevoel, rede, ei, twijfel, reden, vonnis, broer, kunde, zege, zegen, pad, padde, vat, ketting, bezem, tafel, oom, boom, stam, vrucht, boot, hak, prinses, hertogin, provincie, bij, dreumes, boek, lessenaar, schip, bedrag, perzik, regen, verdrag, konijn, leeuwin, leeuw, bruid, troost, put, tak, stoel, genot, varken, big, boon, doel, student, beleg, zee, oorlog, pen, been, moskee, havik, Jood, Kristen, raad, kaars, inleg, muis, kers, spies, spijs, tuinman, abrikoos, ert, graf, blindeman, gebod, haak, gebed, zell, pols,

melodie, pels, prins, graaf, koningin, zendeling, echo, vlo, sloot, tralle, glas, koe, Pers, Schot, pers, schot, baal, huis, kruis, bal, struis, graf.

25.

Geef het vrouwelijk van:

Aap, heer, woerd, hengst, stier, reu, orgelist, muzikant, professor, student, leraar, Kristen, koning, prins, vorst, leeuw, haan, wolf, jongen, man, bruijom, weduwnaar, leerling, schrijver, onderwijzer, meester, regent, agent, principaal, dokter, Jood, rijder, voorzitter, sekretaris, zendeling, neger, martelaar, priester, werker, bakker, akteur, baron, bok, dienaar, broer, kok, oom, neef, strijdgenoot, herder, hommél, slaaf, hommer, god, dief, echtgenoot, assistent, ezel, buur, doffer, kater, gemaal, monnik, vriend, keizer, dichter, president, ganzerik.

26

Vorm verkleinwoorden van:

Boon, lamp, tafel, stoel, prent, boek, touw, raam, kraan, paard, ei, krakeling, ketting, klok, pot, papa, slang, deur, venster, zaal, boom, zon, maan, ster, regen, schaar, glas, kat, bord, schip, pen, trein, roos, zomer, oom, neef, nicht, muur, kraal, bok, jongen, meid, muis, beker, soldaat, hamer, tang, beltel, bokking, broer, kooksel, papier, emmer, man, vrouw, kind, eleren, lepel, kinderen, blad, bladeren, lam, dorp, schuit, lammeren, water, vuur, nest, klederen, speld, draad, naald, schoen, raap, kan, ram, bloem, bom, bij, koning, aar, tas, haas, smid, mama.

27.

Breng in het meervoud:

De hen legt een ei. De hond vangt een haas. De onderwijzer straft de leerling. De jager schoot een bok. De koning was eens een prins. Het kuiken wordt een hen. Een dorp wordt een stad. Het paard trekt de kar. De student leest in zijn boek. De jongen speelt met zijn tol. Het kind zit op de stoel. Het blad van de boom is verdord. De kat vangt een muis. Het meisje speelt met haar pop. De landman ploegt het land. De koning regeert het volk. De eik groeit langs de straat. De

slager slacht een koe. De smid tilt de hamer op. De man heeft een hoed op zijn hoofd. Een kulken was eens een ei. Een koningin was eens een prinses.

28.

Vul in:

In Afrika wonen nog veel (heidens, heidenen). In onze tuinen groeien gele en witte (wortels, wortelen). De tien geboden werden op twee stenen (tafels, tafelen) geschreven. De ongelukkige man heeft beide (benen, beenderen) in het treinongeluk verloren. Bij de jongste voorstelling werden veel lidmaten, ledematen) bij de kerk ingelijfd. De (hemels, hemelen) vertellen Gods eer. In de winter zijn er geen (bladen, bladeren) aan de eikebomen. De arme man heeft niet de (middels, mid-delen) om de nodige (kleden, klederen) te kopen. De student bestudeert de nederlandse (letteren, letters). De (heidens, heidenen) wonen in Europa en trekken van plaats tot plaats. Toen de vrede gesloten werd legde men de (wapens, wapenen) neer. In ons huis zijn er vier (tafels, tafelen). Sommige bedden hebben (hemels, hemelen).

29

Vul in:

De dominee leest gewoonlijk elke Zondag in (de, het) Heilige Schrift. (De, het) stof ligt dik in onze straten in de zomer. Na de overwinning hief (de, het) vijandelijk heer een julehkreet aan. Ik heb (het, de) gift bij de apoteek gekocht en ben van plan de ratten ermee te doden. Leid mij in (de, het) spoor der gerechtigheid. Wat is het verschil tussen de kikvors en (de, het) pad? Hij staat op (de, het) punt ons dorp te verlaten. Jan schrijft zulke hanepoten dat ik (de, het) schrift bijna niet lezen kan. (De, het) jacht zal vandaag in de baai zeilen als de wind gunstig is. (De, het) patroon heeft mij verlof gegeven morgen thuis te blijven. Heeft u (de, het) school vis gezien? Waar heeft u (de, het) blik gezet? De zaak komt morgen in (de, het) hof voor. Ik vond (de, het) spoor in de stal.

Vul in:

(Geluiden van dieren).

De koe —. Het schaap —. Het paard —. De ezel —. De kat —. De hond —. De vogel —. De vink —. De duif —. Het musje —. De haan —. De hen —. De kwartel —. De leeuw —. De tijger —. De eend —. De beer —. Het varken —. De kikvors —. De kraai —. De uil —. De muis —.

(Geluiden).

De stormwind —. De donderslagen —. De regen —. Het beekje —. De kanonschoten —. De geweerkogels —. De muziek —. Het vuur —. De vlag —. Het zell —. De wind —. Het avondkoeltje —.

Geef het tegengestelde van:

Een *lange* dag. De *rijpe* vijg. Een *koude* nacht. De *bittere* pil. De *droeve* tijding. De *zware* steen. De *diepe* rivier. *Diepe* smart. Een *droge* storie. Een *droge* tuin. Een *rein* geweten. Een *vette* os. Een *onbewoond* land. Een *cerlik* koopman. Een *waakzame* hond. De *heldere* lucht. Het *heldere* water. Een *grondige* kennis. Een *lege* beurs. Een *lege* fles. De *matige* drinker. Het *tevreden* kind. *Smakelijke* spijsen. De *dure* koe. De *geöpende* brief. De *ruime* zaal. De *brede* weg. De *schelle* stem. Het *gekookte* vlees. De *lelike* hond. *Goede* vordering. De *wrede* soldaat. *Groene* blaadjes. *Heerlike* appels. De *onbeantwoorde* vraag. *Oude* brieven. *Oude* boter. *Oude* wijn. *Oude* mensen. *Gedekte* tafels. *Schone* borden. *Scherpe* messen. *Rijpe* perziken. De *rechte* weg. *Bruin* brood. Een *bruin* paard.

Wat is het tegengestelde van:

Een *treurige* tijding. Die *hoogmoedige* jongen. Haar *oppervlakkige* kennis. Een *getrouwe* vriend. Een *uitheemse* plant. Mijn *trouwe* hond. Een *geheime* zitting. Een *regenachtige* dag. Een *spaarzame* vrouw. De *lichte* wijn. Het *grote* gebouw. Een *drukke* straat. Die *bevolkte* stad. Een *armoedig* huis. Een

eerbare vrouw. Zijn *zacht* antwoord. Haar *opvliegend* humeur. Mijn *bekwame* onderwijzer. Een *vlijtige* leerling. Een *ijskoude* dag. Een *lang* gesprek. Een *nuttig* man. Een *behoefte* leerling.

33.

Geef het tegengestelde van:

Een rivier is diep of —. Een toren is hoog of —. Rivierwater is schoon of —. Een schoen is nauw of —. Brood is oud of —. Een hoed is groot of —. De man is oud of —. Een appel is zoet of —. De peer is rijp of —. Het kind is zoet of —. Een vat is vol of —. De bloem is schoon of —. De opgave is zwaar of —. Een zak is zwaar of —. Een pijp is krom of —. De tafel is groot of —. De wind is koud of —. De zee is stormachtig of —. De jongen is dom of —. De leerling is ijverig of —. Druiven smaken goed of —. Een naald is scherp of —. Een tafel is rond of —.

34.

Geef het tegengestelde van de kursieve woorden:

Jan werd voor zijn *vlijtigheid* beloond. De bevolking van *Frankrijk* neemt *snel* af. Wij gaan *dikwels* vóór elf uur naar bed. Gister was het *erg koud*, maar vandaag is het *erg warm*. In de *winter* zijn de avonden *lang* en de dagen *kort*. De meid heeft het bord *met opzet* gebroken. De *aangenaamste* dag van zijn leven was de dag toen hij in het examen *slaagde*. Het opstel was *goed* uitgedacht, maar *slecht* geschreven. *Oneerlijkheid* is een *ondeugd*. De leerling komt altijd *te laat* naar school. Ons parlement zit gewoonlijk zeer *lang*. *Vele* sprekers houden *lange* redevoeringen. *Gisteravond* brandde de lamp *helder*. *Stoute* kinderen worden *gestraft*.

35.

Schrijf in de indirecte rede:

Bij het graf zei de predikant „De Heer heeft gegeven, de Heer heeft genomen, de naam des Heren zij geprezen.” „Raad eens,” zei Keizer Jozef, „wie ik ben.” „Mijnheer is misschien

ook een krijgsman; kapitein misschien?" „Veel hoger." „Majoor dan?" „Veel hoger." „Generaal misschien?" „Nog veel hoger." „Lieve deugd," riep nu de sergeant uit, „dan is u de keizer." „Och, Uw Majesteit!" riep de man in wanhoop uit, „straf mij toch niet." Diogenes zei: „Slechts hij is gelukkig, die tot onderhoud van zijn leven zo weinig mogelijk nodig heeft." Alexander de Grote zei: „Als ik niet Alexander was zou ik Diogenes willen zijn." „Hier", zeide de sultan, „kan je een proeve van je wetenschap geven; zeg mij wat die uilen daar te praten hebben." De man zei: „Jongeling, ga naar mijn kantoor; ik zal je werk verschaffen."

36.

Schrijf in de indirekte rede:

Ik zei aan de jongen: „Loop dadelik naar de winkel en haal een pond kaas." De jongen zei: „Ik zal terstond gaan." Vader vroeg mij: „Wanneer ga je naar 't Strand?" Ik antwoordde: „Morgen." De onderwijzer zei aan Piet: „Het is beter dat je nog een jaar op school blijft." Piet zei: „Nee, mijnheer, ik moet mijn vader op de plaats helpen." Ik zei aan de stationchef: „Geef mij a.u.b. een kaartje." Hij antwoordde: „Wacht een ogenblikje." Iemand vroeg mij eens: „Wat was was voor was was was?" Ik antwoordde: „Ik weet het, omdat ik het al te voren gehoord heb." Christus zei: „Ik ben het licht der wereld." Luther zei: „Hier sta ik, ik kan niet anders!" Ik vroeg: „Waar woont de heer Brink?" De man zei: „Vlak over de straat." Tante zei: „Morgen avond zal er een maansverduistering zijn." Ik zei: „'t Is onmogelijk, want het is nieuwe maan."

37.

Oost—,	de O—,	de o— vloot.
Griek—,	de Griek—,	de gr— letters.
Zw—,	de Zw—,	de zw— ploegen.
Fr—,	de Fr—,	de fr— revolutie.
Port—,	de Port—,	het port— gebied.
Eng—,	de Eng—,	de eng— taal.
Duit—,	de Duit—,	de d— keizer.
Ier—,	de Ier—,	de i— boter.

Sch—,	de Sch—,	de s— onderwijzers.
It—,	de It—,	de i— schilderijen.
Sp—,	de Sp—,	de s— rozijnen.
Den—,	de Den—,	de d— boter.
Noor—,	de Noor—,	het noor— hout.
Holl—,	de Holl—,	de h— kaas.
Turk—,	de Turk—,	de t— sultan.
Rus—,	de R—,	de r— wreedheid.
Aust—,	de A—,	de a— tarwe.
Perz—,	de P—,	de p— schapen.
Ekyp—,	de E—,	de e— pyramiden.
Arg—,	de A—,	de a— ezels.
Ind—,	de I—,	de i— nijverheid.
N.-A.—,	de I—,	de i— gebruiken.
Z.-A.—,	de A—,	de a— taal.
Per—,	de Per—,	de p— bast.
Kan—,	de Kan—,	het k— hout.

38.

Schrijf voluit en geef het Hollands van de latijnse afkortingen:

a.s. d.i. j.l. o.a. d.w.z. m.a.w. t.a.p. e.d. z.o.
 z.o.z. b.v. e.k. l.l. m.i. v.C. n.l. H.d.L. v.g.l.
 v.g.g. a.u.b. B.B. H.H. C.J.V. A.C.V.V. M.Z.B. C.S.
 Z.A.O.U. L.V. (L.U.P.) L.P.R. O.V.S. L.W.R. L.W.V.
 L.Sen. WelEd. WelEerw. uw.dw. dien. V.D.M. Ds.Dl. A.D. L.S.
 N.B. q.q. ob. p.a do. dito s.v.p. D.V. t.t. ca. stg. enz. p/a
 %. H.M. Z.M. Z.K.H. Z.A.S.

Ned. Ger. Kerk. Mev. S. geb. R.; Mej. T. geb. L.; gez. B.
 Art. 6.

39.

Schrijf in woorden:

$3 \times 6 = 18$. 880,818. $6 \div 3 = 2$. $1 \cdot 23$ is $\frac{1}{10}$ van $12 \cdot 3$.
 $1 \cdot 23$ is $\frac{1}{100}$ van 123. 6,101,101. $6\frac{1}{2}$; $4\frac{1}{10}$. '081. $1\frac{1}{2} = \frac{3}{2}$.
 86° Fahr. £2 8s. $6\frac{1}{2}$ d. 2 lbs. 6 oz. 8 dwts. $1\frac{1}{2}$ vt. 3 dm.
 28/6/12. Het is 5·15; 5·30; 5·45. A.D. 1910. 88 V.C.
 $8164 + 9273$. $9875 - 5436$. 8153×23 . $289760 \div 5$.

Wat betekenen de voor- en achtervoegsels in:

Jaarliks, trapsgewijze, huiswaarts, moedeloos, breedte, waarachtig, meesterachtig, waarlik, talrijk, vijand, helpster, stoffer, goedheid, vriendschap, droppel, mandje, hartje, leraar, vriend, leerzaam, buigbaar, dienaars, hazelaar, dienaar, sleutel, trommel, hoopvol, zijdelings, vruchtbaar, gouden, vogeltje, onzin, verleren, antwoord, wanorde, mismaakt, geloop, vernachten, gebak, oorlog, ontzeggen, beroepen, ontlopen, gelaarsd, gebouw, vergissen, ongedierte, ontbinden, bezinken, erlangen, herkauwen.

Vul in:

De hoepel is ron—. Zou— in het eten is gezon—. Ik wie— het onkrui— in de tuin. De tuinman snoei— de winger— stoken. Ik hou— nie— van vissen. Ik voe— mijn hoenders elke morgen. Mijn ka— is zwart—. Hij heeft een hoge hoe— op zijn hoo—. De timmerman zaag— hou—. Zij heeft een slechte tan— in haar mon—. Het kin— ligt op de natte gron—: da— is niet gezon—. De hon— heef— zijn poo— bezer—. Vele soldaten werden in de oorlog gewon—. Men graaf— steenkolen uit de gron—. Tot zijn verdrie— ziet hij nu dat he— kin— hem nie— meer gehoorzaam—. Gister lie— de mel— een bor— vallen. Da— krankzinnige wer— naar he— eilan— gestuur—. Men heef— gister te veel hou— verbran—. De won— aan mijn voe— is al gezon—. Hij gebruik— een naal— en een spel—.

Als Oef. 41:

Piet wandel— in het vel—. Het heef— verleden nach— veel gegeren—. Het fondamen— van mijn huis is bijna weggespoel—. Wanneer wer— dit huis gebouw—? Ik wee— het nie—. Het kin— heef— het wiel gedraai—. Hij heef— zich bezer— en dat heef— hij dan ook verdien—; nu wor— bij nog bovendien gestraf—. De meerka— heef— een prachtige staar—. Van al de regen is het hou— nu na—. Na— hou— bran— niet goe—. De arbeider arbel— op het lan—: hij delf— de harde gron—. De win— waai— vandaag heel kou—. Gister schreef ik me— krij— op het bor—. Doorda— de jongen zijn hoof— nie—

ophou—, lees— hij onduidelik. Verleden maan— ree— ik te paar— naar de sta—. De mei— ze— de po— op de haar—. Die moordenaar heef— zijn har— helemaal verhar—. Op geestelijk gebie— is hij verkou—.

43.

Als Oef. 41.

Het kin— heef— een bla— in mijn boek bemors—. Gister snee— ik koren op het lan—. Toen ik in het vel— liep zag ik een ra—. Met grote moeite heb ik het zware gewich— opgetil—. De win— waai—, maar ik zie slechts de bladeren ritselen. Zondag lui— de klok van onze kerk altij—. Gister op de mark— koch— ik een ka— met een grote staar—. De magistraa— lie— de getuige een ee— zweren. Die ongelukkige ven— is nu van het lan— naar de sta— verhuis—. Bijna de helf— van de sta— is verwoes— door de bran—. Heb je het stan—beel— van de vrien— van ons lan— gezien? Hij lees— dikwels tot laa— in de avon—. Het is gezon— om vroeg naar be— te gaan. De jager schoo— een wilde een— in het rie—. De sloo— langs de straa— is al te bree—. Ik von— dit op het lan—.

44.

Plaats de of het voor de volgende zelfstandige naamwoorden:

boek, raam, ketel, bord, mes, vork, lamp, stellage, paard, trein, tafel, meid, heer, lam, gezelschap, kleed, schoen, mond, oog, maand, dag, jaar, week, jeugd, koren, haver, pruim, hertogdom, deksel, blijdschap, rijkdom, vreugde, vrede, smart, vrees, traan, abrikoos, bul, einde, beuzeling, stoeltje, lente, zee, wandeling, boter, kaas, tee, suiker, pijn, brood, water, vuur, gras, vriendin, Kristendom, schip, ouderdom, uniform, schaar, winst, haring, winkel, straat, weg, dorp, baai, steen, grond, veld, bos, breedte, wasdom, bezem, kerk, kansel, orgel, muziek, kooksel, passer, zomer, herder, majesteit, goevernement, rijst, parlement, ministerie, huis, arm, ei, kamer, palm, vlees, regen, lucht, licht, twist, evangelie, veulen, kleursel, genootschap, goud, onsteltenis, debat, leven, been, melk, gezang, lied.

45.

Val in:

— jongen en — meisje spelen in — tuin. Zij zitten onder — appelboom in — schaduw van — takken. — muis liep onder — val en snuffelde aan — spek. — val stond heel scherp: daar

sloeg hij toe en — muisje was dood. — moeder drukte — kind aan haar hart en dankte — Heer voor — gespaard— leven. — oud— gebouw, (die, dat) je aan — overkant van — straat ziet, werd in — achttien— eeuw gebouwd. — koffie, (die, dat) ik in — hotel gedronken heb, was heerlijk. — Hollanders verstaan — kunst om goed — koffie te zetten. — kaas, (die, dat) u bij — winkel gekocht heeft, is lekker. Wij hopen dat — Kristendom — Mohammedanisme in Afrika verdringen zal: — Kruis moet over — Halve Maan zegevieren. Ik heb — boek, (die, dat) door — oud — zendeling geschreven werd, nog niet gelezen.

46.

Vul in:

— koper— kraan, (die, dat) je daar ziet liggen, heb ik in — groot— stad bij — koopman gekocht. Ik heb (deze, dit) zilver— lepel van moeder gekregen. — oud— man zat op — hard— bank in — tuin. In ons— land zijn er nog vele mensen (die, wie) tot — arm— blanken behoren. In — lang— trein zitten vele bejaard— mensen. Ik heb mijn oud— hoed verkocht en een nieuw— in — plaats ervan gekregen. — hout— schip zeilt op — onstuimig— zee. (Deze, dit) goud— ring heb ik op mijn achttiend— verjaardag gekregen. — wol— deken (die, dat) ik gedurende — winter gekocht heb, heb ik aan — arm— man gegeven. — klein— kind stak — brons— pennie in zijn mond. — vader bestrafte — kind. — rijk— man draagt een zijde— vest en een goud— horloge. — ondeugend— knaap sloeg — ezel met een lang— stok.

47.

Als Oef. 46:

— levendig— jongen (die, dat) je bij — zee ziet spelen is — oudst— zoon van (die, dat) rijk— koopman. In — maand Junie hoop ik naar — Strand te gaan. — kinderen spelen daar zo graag op — zand. — moeders laten hen gewoonlijk toe in — water te lopen. Na een storm ligt — zeegras gewoonlijk op — oever. — matroos klom in — mast om te zien of — schip nog ver van — land was. Spoedig hoorde men — bruisen van — golven en zag men — licht van — vuurtoren in — verte. Daar — wind te sterk was, kon men — zeilen niet openmaken en zo geraakte — schip op — rotsen. — bemanning klom in — want en op — volgend— dag verliet men — wrak. Vandaag is — lucht bewolkt en zal men — zon waarschijnlijk niet zien. — hen heeft een ei in — nest gelegd. — ei is mooi wit.

Vul in:

Een klimop (kruipen) treurig langs — vull— grond en (zoeken) (na, naar) een boom, waarlangs (hij, hel) omhoog (kunnen) schieten; wan(d,t) het (doen) hem veel lee(d,t), dat zijn (bladen, bladeren) door — wormen (worden) aangevreten en hun glanzig (f, v)ris groen door (de, het) stof verontreinigd(d,t) (worden). Eindelijk (zien) hij een jong— eikeboom. Hij (kruipen) (na, naar) zijn (wortels, wortelen) en (vragen) hem zich om zijn stam te slingeren. — eikeboom (staan) zijn verzoek toe. Daarop (slingerende) de klimop zijn ranken om — eikeboom en (bekransen) hem met zijn groen— (bladen, bladeren), en ze (wassen) (zamen, samen) op en (verheugen) zich in hun leven, (drinken) — dauw van — hemel en (laten) zich strelen door — vriendelijk— wind. Toen echter — winter (komen) en — (bladen, bladeren) van — eikeboom geel (worden), (verwelken) en (afvallen), (treuren) — boom en (zeggen) tot zijn jong— vrien(d,t): „Streng (zijn) — winter en har(d,t), en in — koud— regen en —ruw— storm (zijn) reeds vele van mijn broederen verdor(d,t); ach, als maar niet een zelfde lot mijn deel (worden)!” — klimop (troosten) hem en (spreken): „Ook in — doo(d,t) (willen ik u (nog, noch) zo trouw omarmen, als ik het op (deze, dit) ogenblik (doen), nu u (nog, noch) in jeugdige kracht (prijken, en nooit (zullen) ik — stam verlaten, (die, dat) mij zo vriendelijk (opnemen) en mij met zoveel goe(d,t)he(d,t) (beschermen).” Zo (sterven) dan — eikeboom, terwijl — klimop welig (groeien) en zich om hem (blijven) slingeren.

Vul in:

Ik heb mijn (hoed, hoedt) verloren. De arme man is van al de voorrechten (ontstoken verstoppen). Farao verhardde zijn (hard, hart). Waar gaat (u, uw) met de vakantie? De koe loopt in de (wijde, weide). Het koren wordt in de molen (gemalen, gemaald). Gister trok hij zijn schoenen uit en toen bezeerde hij zijn (voet, voed). De jonge kaffertjes lopen (naakt, kaal) rond. De arme man weet (nog, noch) niet wanneer hij zal vertrekken. Vele soldaten zijn in de slag bij C. (gewonden, gewond). Morgen vertrek ik (na, naar) het Strand. In de zomer (vleien, vlijen)

wij ons neer op het gras. De (stoffige, stoffelijke) straten worden nat gemaakt. Ik heb (zelf, zelfs) al het werk gedaan. De smid heeft het vuur te heet (gestoken, gestookt). De timmerman heeft het werk (slecht, slechts) gedaan. Het (begin, beginsel) is beter dan het einde.

50.

Vul in:

De herder (hoed, hoedt) de schapen. Jona's toorn was billik (verstoken, ontstoken). Marmer is zeer (hard, hart). Ik heb met (u, uw) vader over de zaak gesproken. De jongeling is de (wijde, weide) wereld ingegaan. De schilder heeft een molen op het doek (gemalen, gemaald). De knecht (voed, voedt, voet) de duiven dagelijks. In de winter zijn de elkebomen (naakt, kaal). Hoogte (nog, noch) diepte kan ons scheiden van Zijn liefde. Ik heb de huisklok gister op (gewonden, gewond). Jan kwam vandaag (na, naar) het eten thuis. De redenaars (vlijen, vleien) de minister. Het (stoffig, stoffelijk) overschot werd ter aarde besteld. (Zelf, zelfs) toen nog was het werk te zwaar. Een bij heeft mij op mijn hand (gestookt, gestoken). Ik wou (slecht, slechts) een punt aanhalen. Die man is zwak van (begin, beginsel).

51.

Vul in de verleden deelwoorden:

Lessen moeten — worden. Een boek moet — worden. De krant moet — worden. Een tuin moet — worden. Het koren moet — worden. Jongens moeten — worden. Schepen moeten — worden. Een dam moet — worden. Een verbond moet — worden. Hoeden moeten — worden. Een schoen moet — worden. Een bok kan — worden. Wie kwaad doet kan — worden. Een heldedaad moet — worden. Een slag moet — worden. De buit zal — worden. Een vraag moet — worden. De schelm zal — worden. De vis zal — worden. Het parlement zal — worden. De flinke jongeling zal — worden. De lulaard moet — worden. Wie goed doet zal — worden.

52.

Vul in de verleden deelwoorden:

Een balk wordt —. Een spoorweg wordt —. Een les wordt —. Een koek wordt —. Een flinke jongen wordt —. De luie

leerling wordt —. Een huis wordt —. Een vogel wordt —.
 Een koe wordt —. Een orgel wordt —. Een bloedige oorlog
 wordt —. Een veldslag wordt —. Een vraag wordt —. Een
 koop wordt —. Een pannekoek wordt —. Een onderzoek wordt
 —. Een weg wordt —. Een boom wordt —. Droog hout wordt
 —. Een tafel wordt —. Een misdaad wordt —. Een leugen
 wordt —. Een akker wordt —. Een prijs wordt —.

53.

Vul in de trappen van vergelijking en het lidwoord:

— wit— paard;	een wit— paard;	— wit— paard.
— lui— jongen!	een lui— jongen;	— lui— jongen.
— druk— straat;	een druk— straat;	— druk— straat.
mijn lief— oom;	mijn lief— oom;	— lief— oom.
een vet— vis;	een vet— vis;	— vet— vis.
een goed— pen;	een — pen;	— — pen.
weinig water;	— water;	— — water.
— arm— kind;	een arm— kind;	— arm— kind.
— groen— blad;	een groen— blad;	— groen— blad.
een rijp— vijg;	— rijp— vijg;	— rijp— vijg.
een dor— been;	een dor— been;	— dor— been.
een geel— bloem;	die geel— bloem;	— geel— bloem.
een hoog— boom;	een hoog— boom;	— hoog— boom.
— vol— beek;	een vol— beek;	— vol— beek.
veel— boeken;	— boeken;	— — boeken.
zuur— appelen;	— zuur— appelen;	— zuur— appelen.
duur— druiven;	— duur— druiven;	— duur— druiven.
nat— gras;	— nat— gras;	— nat— gras.
kwaad— zeden;	— zeden;	— — zeden.

54.

Vul in:

Een schaap is klein— dan Het mes is scherp— dan
 Een pen is dun— dan Een paard is duur—
 dan De jongen is flink— dan Mijn vader is
 oud— dan De zomer is warm— dan Een appel
 is lekker— dan De zon is helder— dan De
 boom is hoog— dan Appels zijn duur— dan
 Kinderen zijn vrolijk— dan Honing is zoet— dan
 De roos is schoon— dan Deze boom is kaal— dan

..... Zijn hoed is hoog— dan De dam is diep—
 dan Een steen is zwaar— dan De leeuw is
 sterk— dan Een veer is licht— dan Een schip
 is groot— dan Een huis is laag— dan

55.

Vul in (de of het en het bijvoeg. n.w.):

Een droog— jaar.	— droog— jaar.
Een lang— dag.	— lang— dag.
Een stout— jongen.	— stout— jongen.
Een oud— man.	— oud— man.
Een duur— paard.	— duur— paard.
Een hoog— huis.	— hoog— huis.
Een bitter— pl.	— bitter— pl.
Een rijk— man.	— rijk— man.
Een groot— huis.	— groot— huis.
Een rond— tafel.	— rond— tafel.
Een groot— kamer.	— groot— kamer.
Een dik— boek.	— dik— boek.
Een zacht— bed.	— zacht— bed.
Een vet— os.	— vet— os.
Een lang— touw.	— lang— touw.
Een oud— ezel.	— oud— ezel.
Een vreemd— land.	— vreemd— land.
Een lang— les.	— lang— les.
Een schoon— roos.	— schoon— roos.
Een lang— reis.	— lang— reis.
Een zwaar— steen.	— zwaar— steen.
Een diep— dam.	— diep— dam.
Een rijp— vijg.	— rijp— vijg.
Een sterk— leeuw.	— sterk— leeuw.
Een klein— meisje.	— klein— meisje.

56.

Vul in:

Een vulkaan is Een waterval is Een
 woestijn is Een oase is Een mummie is
 Een assegaai is Schakels zijn
 Mazen zijn Steppen zijn Prairieën zijn
 De kameel is het De haai is de

De walvis is het De leeuw is de De olifant is de De hond is de De kat is de Een veldslag is Een zeeslag is Een wapenstilstand is De vissen zijn De vogels zijn De jeugd is de De ouderdom is de De drank is

57.

Vul in:

1. De spijze waarmee ik mij voed, heet —. Iets dat men kookt, heet —. Dat wat gezaagd wordt, heet —. Iets dat men brouwt, heet —. Iets dat overblijft, heet —. Iemand die geschapen is, heet —. Het ding waarmee de wasvrouw blauwt, heet —. Dat waarmee men stijft, heet —.

2. Het boek wordt in de — gedrukt. Het bier wordt in de — gebrouwen. Het brood wordt in de — gebakken. Het ijzer wordt in de — gesmeed. Garen wordt in de — gesponnen. Linnen wordt in de — geweven. Vis wordt in de — gezouten. Melk wordt in de — bewerkt.

3. De daad van een rover, heet —. De daad van een bedrieger, heet —. De daad van een bedelaar, heet —. De daad van een dief, heet —. Wat door een schilder gemaakt is, heet —. Wat door een omkoper gedaan wordt, heet —. De plaats waar de boer woont, heet —.

58.

Vul in:

Mensen die aan dezelfde tafel zitten heten —. Mensen die in hetzelfde huis wonen heten —. Mensen die in dezelfde stad wonen heten —. Mensen die in hetzelfde land wonen heten —. Mensen die in hetzelfde dorp wonen heten —. Mensen die aan dezelfde strijd deelnemen heten —. Mensen die op reis gaan heten —. Mensen die te zamen reizen heten —.

Iemand die zeer lui is heet een —. Iemand die te veel drinkt heet een —. Iemand die erg wreed is heet een —. Iemand die te veel eet heet een —. Iemand die erg ruw is heet een —. Iemand die erg zuinig is heet een —. Iemand die te veel praat heet een —. Iemand die onderwijs geeft heet een —.

Als ik het orgel bespeel, heet ik —. Als ik de piano bespeel, heet ik —. Als ik de viool bespeel, heet ik —. Als ik de fluit bespeel, heet ik —.

De jongen die de brieven ronddraagt heet —. De jongen die de kranten bezorgt heet —. De jongen die bij de molen werkt heet —. De jongen die in mijn tuin werkt heet —. De jongen die in mijn stal werkt heet —. De jongen die mijn koelen melkt heet —. De jongen die mijn kudde hoedt heet —.

59.

Antwoord in volledige zinnen.

Wat is:

Een gewezen dokter. Een afgetreden predikant. Een rustende ouderling. Een ontsnapte gevangene. Een voltooide spoorweg. Een geleerde les. Een verrichte boodschap. Een afgewezen kandidaat. Een lastige bezoeker. Een bedekte leugen. Een bedekte tafel. Een steenen hart. Een versleten schoen. Een bloedige veldslag. Een helder denkbeeld. Een trouw verbond. Een bloedige moord. Een drukbezochte vergadering. Een afgetreden kleet. Een uitgestrekt slagveld. Een ongekroonde koning. Een ongeschonden naam. Een bevleete naam. Een onbeantwoorde vraag.

60

Geef de betekenis van en gebruik in zinnen:

De weg banen. Vrije teugel geven. De hand aan de ploeg slaan. Zoete broodjes bakken. Iemand beet nemen. Ten deel vallen. Met gespannen aandacht. Bij de vleet. De stoute schoenen aantrekken. De baan breken. Te boek stellen. Het hoofd breken. Zich te buiten gaan. Ten doel stellen. De draad kwijt. In gebreke blijven. Genezen zijn. Ten einde raad. In het gericht treden. In de echt treden. Van het hondje gebeten. Op hete kolen zitten. Op zijn eentje zitten. De krachten inspannen.

61.

Zeg met andere woorden:

Danie Theron is in de *krijg gesneuveld*. Men wilde de *draak* — met mijn *steken*. De Wet kwam er *rusterlik voor uit* dat zijn

leven dikwels *gevaar gelopen had*. De bedrieger wilde mij *om de tuin leiden*. Die man houdt van *nien lappen*. De vijand *overlaadde* hun verslagen generaal *met verwijten*. Hij zat naar buiten *te staren* totdat de zon *ter kinne neeg* en de *avond daalde*. Een aardige som geld is hem *te beurt gevallen*. De zoon van de rijke vader is *tot de bedelstaf gebracht*. Wij zullen de zaak maar *achterwege* laten maar u heeft de *bal* helemaal *misgeslagen*. Op de *keper beschouwd* schijnt het mij of ik *van meet af* aan moet beginnen. In zijn *prille jeugd gaf* hij *blijken* van wat hij later worden zou. De treurige *mare* werd door het land *verspreid* en de hele stad *was weldra in rep en roer*.

62.

Geef de betekenis van en gebruik in zinnen:

1. Een *kou vatten*. *Post vatten*. Hij kan het niet *vatten*. *Tranen schieten* hem in de ogen. *Wortel schieten*. In iets te kort *schieten*. Met iemand *breken*. Het hoofd *breken*. Een eed *breken*. *Gevaar lopen*. *Storm lopen*. In het oog *lopen*. Van stapel *lopen*. De haven *binnenlopen*. De klok *slaat*. In de wind *slaan*. Geld *slaan*.

2. Een *straal* water. De *schaduw* des doods. Het *licht* der wetenschap. De *val* van het rijk. De *prikkel* van het geweten. Het *hoofd* van het bewind. De *voet* van een berg. De *wortel* van alle kwaad. Een *tak* van de handel. Een *punt* onder bespreking.

3. Een *gouden* bruiloft. Een *gouden* eeuw. Een *zilveren* bruiloft. Een *zilveren* stem. De *zilveren* haren. Een *ijzeren* wil. Een *ijzeren* hart. *Blinde* gehoorzaamheid. *Vurige* liefde. Een *rurij* paard. Een *gelepen* vent. Een *doortrapte* schurk. Een *afgezaagd* onderwerp. *Ingeboren* haat. Een *gedempte* opstand.

63.

Analyseer:

1. Ruim drie jaren had de grijsaard langs de heuvelen en dalen rondgezworven, terwijl de schrikbeelden van het laatste ogenblik hem heletten, over het gebeurde na te denken, toen hij van verre iemand naderen zag met een sabel gewapend.

2. Indien men hem dus zittend kon zien men zou denken, dat er bij het wiel een onzichtbare spinster zit, met wie deze jonge man door de taal der ogen een roerende samenspraak houdt. 3. Het

stond de beklagenswaardige A. niet eenmaal vrij de ingeving van zijn wanhoop te volgen, het huis waar hij zo gelukkig geweest was, en altijd had kunnen zijn, in snelle vaart te ontvliesen, als vervolgde er hem de grote zielemoorder van de mensen: Satan.

4. Iedere morgen komt een groot wezen langs de haag, en wie dan het meeste gegeten heeft, neemt hij tot zich in een heerlijk huis, waar een helder licht schijnt.

64.

Ontleed de kursief gedrukte woorden:

Er zijn er sommigen die zeggen dat hij er geweest is. Dat nieuwtje heb ik haar reeds horen vertellen. Ik zag dat het veld droog was. Toen de vader bij de rivier kwam was zijn zoontje al reeds verdronken. Ach! de arme man lijdt veel pijn, maar hij denkt door zijn lijden eenmaal de plaats van de gelukzaligheid te beërven. Het past je niet dat je in het publiek je zo zwak gedraagt. Wanneer denk je naar de stad te gaan?

65.

Schrijf in zuiver Nederlands:

As o'erlede meneer Brand net maar geweet het, hoewel misbruik die mense van sijn ou welbekende spreekwoord: „Alles sal reg kom." sou maak, dan het hij missskien dit nooit so baing gesê, hoewel hij tot troos kon hê, dat op die een of ander manier die mense van Adam sijn tijd af die gedagte dat „alles sal reg kom" al mishruik het. Ja, „dat alles reg kom sal." met gebed en werk en uithou, dit is waar, maar op een ander manier nie. Baing mense het egter een ander geloof en so word die waardige ou president sijn spreekwoord maar so deur die klas van mense elke dag misbruik. Dit is jammer dat die mense die laatste deel van die spreekwoord weglaat, want die waardige ou man het mos daarbij gesê: „Als elkeen sijn plig doet!"

66.

Zet in de schrijftaal:

Sit het haar hand met die scharp punt van een naald seerge-maak. Daar steek nie veel pit in jouw redenering, want jij praat net so as die wind waai; jij moet leer om jouw gedachte meer bij mekaar te hou, anders gaat jij die debat verloor. Die droogte

duur nog voort en daardeur is die blare van ons groente en blomme heeltemaal geel geword. Van watter kant waai die wind nou? Ik denk van die noordekant. Wel, dan krijg ons gauw reent. Toen die koning die skrif op die muur siet, word hij bleek: hij het vreselik geskrik. Als een mens kinders te vroeg laat loop, krijg hulle krom bene. Aan een mens sijn kop is daar veel bene. Die arme mensen moet die verlies van hulle oudste seuntje betreur, want die Kaffers het dit verlede jaar gesteel.

67.

Als voren:

Ik hou veel van blomme, maar mijn suster hou daar niks nie van. Ik weet nie hoe dit is, maar sij hou net maar van lees. Sij sit die hele dag in die kamer en lees die één boek na die ander. As sij so aangaan, sal sij haar oge verloor, het die dokter gesê. Maar as een mens nie wil hoor nie, moet hij voel, sê die onspreekwoord. Ik is jammer om te hoor dat hij dood is. Dit het vandaag begin te reent en dit hou nog altijd aan. Ik wonder wanneer dit sal ophou. As dit so aanhou, sal die rivier oorloop, lijk dit ver mij. Mijn zuster het lang in die dorp gewoon. Laaste week was sij bij ons. Sij sê sij lijk om so een beetje op die plans te kuier en dan weer na die dorp terug te gaan. Sij het heeltemaal reg: dit is maar daarom baie lekker op een plaats, vernameelik as die vruchte rijp is.

68.

Als voren:

Ik is jammer dat ik hem nie thuis gekrij het nie. Hij het mij gevra om hem te help, maar ik was jammer dat ik dit nie kon doen nie. Ik weet dat ik sal later daarvan spijt hê dat ik nie geleentheid het laat verbij gaan. Daar is iemand bij die deur wat na jou vra: hij wil jou sien. Wat wil hij hê? Hij sê hij wil net een omblikkie met jou oor die belastings praat. Sê ver hem ik kom net nou. Die man voel dat hij gaat sterwe en toen vra hij na sijn vrouw en kinders. Hulle was ook nie lang in die kamer nie of die arme man sterwe. Het hij dit geweet dat ik jou gister verwag het? Neen, ik het gedink hij sal mij oormorre eerst verwag. Die ongelukkige kerel het al lang geweet dat hij meer skuld had as hij kon betaal en tog gaat hij maar altijd aan met koop.

Verbind de volgende woorden:

Mens—kennis, kind—meid, eend—ei, gans—veer, werk—man, peer—boom, werk—loon, pen—mes, kerk—raad, krijg—raad, heer—rechten, elk—boom, paard—stal, Oudejaar—avond, Nieuwjaar—dag, verjaar—feest, verjaar—dag, varken—vlees, kip—vlees, rund—vlees, kind—kamer, kalf—vlees, school—bank, eend—poot, peer—sap, rijk—museum, schaaap—wol, bok—vel, rund—pest, krijg—wet, kers—boom, vrucht—bomen, appel—boom, beeld—nis, roos—struik, koning—rijk, vijg—blad, os—wagen, winter—dag, el—boog, konijn—hok, kip—vel, druif—tros, mens—eter, os—tong, zomer—dag, kurk—trekker, paard—ras, pan—kook, pen—honder, leven—onderhoud, gerecht—hof, zon—schijn, lamp—glas, krijg—man, kous—band, maan—schijn, kat—vel, kers—pit, kind—been, kind—spel, kip—dief, klee—kast, krent—brood, matroos—lied, mes—lade, muis—val, najaar—zon, pen—strijd, pot—lood, plan—maker, plank—vloer.

Vul in:

<i>klemmen</i>	De drenkeling — zich aan zijn redder vast. De jongen — in de hoge boom. De matroos — in de van het schip.
<i>klimmen</i>	
<i>zingen</i>	De kinderen — liederen in de school. Het vuur —
<i>zengen</i>	het gras op het veld. De gemeente leden — in de kerk.
<i>gissen</i>	Het druivesap — in de perskuipen. Ik kan het
<i>gisten</i>	antwoord —. Een leering moet nooit in de school —.
<i>vlijen</i>	De hovelingen — de koning. De jongens — zich neer
<i>vleien</i>	op 't gras. Het meisje — zich met een ijdele hoop.
<i>missen</i>	Van morgen — het zo erg dat het bijna donker is.
<i>misten</i>	Ik vrees dat ik mijn boek erg — zal.
<i>denken</i>	Wat — je van het uitstapje? Mij — het was een
<i>dunken</i>	volslagen sukses. Hoe — je er over? Ik — het
<i>wijden</i>	ook. Onze koeien — in het veld. Morgen zal men de
<i>weiden</i>	nieuwe kerk in —. De kerk wordt aan de Heer —.
<i>klieven</i>	Een hond — gaarne een been. Ik — mijn brand-
<i>kluiven</i>	hout gewoonlijk 's morgens. De adelaar door —
<i>kloven</i>	de lucht.

Vul in:

Men (berijdt, bereidt) een beerlike maaltijd voor de goeverneur. Hoeveel (graden, graten) is de hitte vandaag? De (meid, mijt) heeft mijn kamer niet goed geveegd. De liefde van de Heer heeft geen perk of (pijl, peil). De spreker hield een lange (rede, reden). Columbus heeft Amerika (ontdekt, uitgevonden). Ik houd veel van de (steil, stijl) van Beets. Gister kreeg ik een vis(graad, graat) in mijn keel. Dit is een (levende, levendige) straat. Jan gedraagt zich soms toch al te (kinderachtig, kinderlik). Het (stoffig, stoffelijk) omhulsel van de grote staatsman werd te S. begraven. De generaal heeft in dat gevecht de (zege, zegen) behaald. David maakte een (geloofte, belofte) aan de Heer. Ik beroep mij (op, naar) de keizer. Mijn zuster is zeer (zinnelijk, zindelijk) op haar huis. Mijn oom heeft de (graad, graat) van (dokter, dokter) in de (letters, letteren) verworven. Mijn zuster heeft (sijt, felt) in haar duim.

Vul in:

De (toren, toorn) van onze kerk is zeer hoog. De Simonsberg is erg (stijl, steil). Kan u mij de (rede, reden) zeggen waarom hij ons heeft verlaten. In ons land zijn leeuwen (zelden, zeldzaam). De ruiters (berijden, bereiden) sterke paarden. Al mijn zaken zijn nu in (orde, order). Hij verliet mij (dewijl, terwijl) men hem geroepen had. Het boek dat u mij gegeven heeft is een (kostbaar, kostelijk) geschenk. Ik zal de jongeling (gebieden, verbieden) zijn lessen te leren. De jongen schiet met een (peil, pijl) en hoog. Mijn vader heeft vijf honderd (stuk, stukken) grootvee op zijn plaats. Ik heb een (belofte, geloofte) gemaakt om van middag thuis te blijven. Men gaat over de Vetrivier met een (pond, pont). De oude man is vriendelijk (jegens, tegen) alle mensen. Het is een (sijt, feit) dat hij gister vertrokken is. Iemand die met zijn (links, linker) hand eet is (links, linker).

Vul in:

<i>landman</i>	Mijn vader was een —, dat hij woonde op een
<i>landman</i>	„plaats.” De Wet is een — van De la Rey.
<i>stadhuis</i>	Het schoolgebouw is een —. Heeft u het — van
<i>stadhuis</i>	de Paarl gezien?
<i>gedrag</i>	Het — van deze jongeling laat veel te wensen over.
<i>verdrag</i>	Het — werd gesloten te Vereniging.
<i>eindelik</i>	Ik heb het gezegd — hem te beletten het weer te
<i>ten einde</i>	doen. Ik ben — in mijn onderneming geslaagd.
<i>levend</i>	De schijnbaar dode werd —. Dit is een —
<i>levendig</i>	straat.
<i>geestig</i>	Jan is zeer — in zijn gezegden. De predikant zorgt
<i>geestelik</i>	voor onze — belangen.
<i>stoffig</i>	Men besproeit de — straten. Het menselijk lichaam
<i>stoffelik</i>	is —.
<i>tijdig</i>	De hulp werd mij — aangeboden. Men heeft een —
<i>tijdelik</i>	brug gebouwd.
<i>verhoor</i>	De zaak zal in — genomen worden. Mijn — is nog
<i>gehoor</i>	goed. De spreker zag op naar het —.
<i>verlangen</i>	Men zal de spoorweg naar S. —. Wij — onze
<i>verlengen</i>	ouders weer te zien.

74.

Vul in:

Ik *geloof* dat Hendrik nog vandaag komen (zullen). Ik *geloofde* niet dat Piet slagen (zullen). Men *zegt* dat de prijs van suiker rijzen (zullen). Jan *weet* niet wat de meester verteld (hebben). Jan *wist* niet wat de meester verteld (hebben). *Denk* jij dat ik zo'n leugenaar (geloven). *Heb* je *gedacht* dat ik naar S. (zullen) gaan? Het *spijt* mij dat ik niet van avond schrijven (kunnen). Het *speet* mij dat ik niet gister avond schrijven (kunnen). De jongen *zeide* dat hij zijn les geleerd (hebben). Ik *heb gedacht* dat ik hem ontmoeten (zullen). Ik *had gedacht* dat hij nog op school (zijn). Pieter *zeide* dat Jan hem (moeten) helpen. Ik *heb* de meid *gezegd* dat zij de veertjes van de vloer (moeten) oprapen. Ik *hoor* dat je mij beledigd (hebben). Ik *heb gedacht* dat Jan in zijn onderneming geslaagd (zijn).

Vul in een passend werkwoord:

Een werk —. Een voorstel —. Een weg —. De overwinning —. Een standbeeld —. Een eed —. Een landkaart —. Een vraagstuk —. Een put —. Een opstand —. Een plan —. Een vergadering —. Een verbond —. De dorst —. De honger —. Een poging —. Een uitnodiging —. Een wet —. Zijn doel —. Een proef —. Een twist —. Mijn woord —. Een woord —. Een onderwerp —. Haar plicht —. Een opmerking —. Een onderzoek —. Een bezoek —. Een straf —. Een beloning —. Een prijs —. Een spoorweg —. Een kanaal —. Het parlement —. Een zucht —. Een vuur —. Een testament —. Een wond —. Op de keper —. In het stof —. Iemand naar het leven —. Iemand veel kwaad —. Een fout —. Een wandeling —. Een voorlezing —. Een kolonie —. Een ongeluk —. Veel pijn —. Het orgel —. De kansel —. Een preek —. Een gebed —.

Vul in een passend voorzetsel:

Hij is belust — de lekkere koek. Jan is moede — het lopen. Grieta is vreemd — haar ouders. Hij schaamt zich — de mensen. Waar gaat hij — de vakantie? Hij bidt — een zegen. Zend — de dokter. Ik ben verlegen — de zaak. Hij is zwak — beginsel. Ik werp een blik — de toekomst. Zij is ziek — verlangen. Hij is bekwaam — zijn vak. Dat is loon — werken. Vader is bezig — zijn werk. Ik ben tevreden — mijn prijs. Piet is boos — zijn vriend en ontevreden — zijn gedrag. Ik ben hoopvol — de toekomst. Zij is heel zacht — geaardheid. Hij is heel trots — zijn werk. Zij is nederig — geaardheid. De vrouw is jaloers — haar man. Hij is geleerd — de rechten. Ik ben ongesteld — de warmte. Hij maakt vordering — zijn werk. Men let — zijn daden. Hij werpt de steen — beneden. Hij keek op — de lucht. Hij is professor — de geschiedenis. Ik loop — de weg. Piet zit — mij in de klas. Ik schrijf — een pen.

Vul in een passend voegwoord:

Hij vreest — hij de trein niet halen zal. Elk vogeltje zingt — het gebekt is. Hij moet hier blijven — ik weer kom. Wij scheiden — hopen elkander weer te zien. Hij kent zijn les — hij hem goed geleerd heeft. Jan schrijft — ik hem geleerd heb. Hij ging zitten — hij gesproken had. Hij huilt — hij geslagen wordt. Het meisje lacht — zij leest. Ik blijf thuis — het zo veel regent. Hij doet — zijn vader gedaan heeft. Het veld wordt groen — het water gekregen heeft. Je moet komen — ik je roep. Hij maakt — hij het niet hoort. Zij weet goed — ik mijn toestemming nooit zal geven. Als ik naar Ceres ga — hoop ik Pieter te spreken. Het land wordt geëgd — het geploegd is. Hij kent zijn les niet — ik hem gewaarschuwd heb. Hij vertrok — men hem geroepen had. Hij was op de been — ik iets zeggen kon. Ik geloof niet — hij oneerlijk is. De hond blafte — hij mij zag. Ik zal komen — mijn werk klaar is.

Vul in de leestekens:

Deze woorden vielen niet in de smaak van Grieta dit kon men genoeg bemerken aan haar gelaat het was bijna met trots medelijden dat ze antwoordde u denkt zeker dat ik twee jaren lang op een kostschool ben geweest om onbeleefd te blijven die jongheer is een kennis van me zijn zuster en hij kwamen mij dikwels bezoeken is het misschien Jan Beers vroeg de moeder ja het is mijnheer Beers ben je niet beschaamd om zoveel onzin te maken met een schoenmakers zoon hoor eens moeder hij heeft toch een goede opvoeding gehad al is hij maar de zoon van een schoenmaker hij is toch geleerd en kent zijn wereld ha dat heet jij zijn wereld kennen niets doen altijd ouders verdriet aandoen welnu ik heet Grieta en jij heet Grieta en dat ellendige Maggie nu op een end hoor ik weet niet uit welke almanak jij die belachelijke naam hebt gehaald.

Zeg met andere woorden:

De generaal heeft veel dapperheid aan de dag gelegd. Als ik dat huis koop, zal het in de papieren lopen. Toen ik die wrede daad zag, kon ik mij ter nauwer nood bedwingen. De twee legers zijn slaags geraakt. De generaal hoopt zich echter in de stelling te handhaven. Ik zal er van afzien verder te gaan. Hij heeft mij de handelwijze van het verleden onder het oog gebracht. Het hinkende paard komt achteraan. Al mijn bewegingen worden gestremd. Hij heeft mijn banden geslaakt, daarom zal ik juichen. Ik wil u graag ten dienste staan, maar kan het nu niet doen. Hij hangt zijn huik naar de wind. Napoleon had de keizer van Rusland tegen zich in het harnas gejaagd. Hij zal de vijand de pas afsnijden. Die twee zijn koek en ei geworden. Hij acht zich niet tegen de vijand bestand. Zij heeft hem vele dingen ten laste gelegd. Allen waren het daaromtrent eens.

Zeg met andere woorden:

Dat zal hem slecht bekomen. Ik zal u op de hoogte brengen van de zaak. Allen moeten de tol aan de natuur betalen. Uw beweringen zijn van alle grond ontbloot. De soldaat is op het bed van eer gestorven. Jan wilde het ongelijk, dat hij geleden had, aan Pieter betaald zetten. Mijn buurman is in gebreke gebleven te komen. Ik zal zien hoe het daar geschapen is. De schellen vielen hem eindelijk van de ogen. De vijand zit hem op de hielen. De jongeling volgt in de voetstappen van zijn vader. Hij heeft het leven op het slagveld gelaten. Zij wil het fijne van de mis weten. Ik vrees dat hij het onderspit delven zal. Hij stelt uw belangstelling hoog op prijs. De vijanden zijn handgemeen geworden. Dit strookt slecht met mijn inzichten. De jonge man heeft al de wijze raadgevingen in de wind geslagen. De oorlog heeft de handel de nekslag gegeven. De oude man heeft de geest gegeven.

Verbeter :

De andere dag hield de heer P. een lange rede. Ik ben van plan tabak te groelen. Ik heb gemeend de trein van 9 uur te vangen maar ik heb hem gemist. Hoe lijk jij jouw nieuwe kamer-maat? Het latijnse papier was tamelijk moeilijk. Ik ben waarlik spijt. Ik neem mijn middagmaal om 12 uur. Ik en Jan gaan van middag naar de Kaapstad. Jij bent recht in wat je gezegd hebt. Verleden jaar heeft hij zijn eksamen gepasseerd. Hoe gevalt mijn nienwe kleren jou? Ik ga vandaag een lange wandeling nemen, ga je samen? Ik heb voor een uur vandaag gewandeld. Wat meent dit woord? Toen ik van de rels gister terugkwam, was ik honger en dorst. Het lijkt of het vandaag gaat regenen. Ik heb een Kaffer die achter de koeien kijkt. Hij bad voor een zegen op zijn werk van laatste jaar. Wat is jouw naam?

Verbeter :

Morgen hoop ik Jan bij het station af te zien. Mijn jongste broer is laatste week naar Holland vertrokken. Als je in de winter zonder hoed uitloopt, zal je kou vangen. Ons dorp wordt ander jaar met gas opgelicht. Met de jaarlikse sluiting gaan wij een konsert opkrijgen. In ons distrikt gaan de boeren in voor zaaien. Met mijn terugkomst hoop ik de rels te Paarl te breken. Heb je het papier van gister gelezen? Hij maakt zijn leven door private lessen te geven. Ik had gister een nauwe ontkoming van te verdrinken. Ik ben helemaal met jouw plan opgenomen. Kom naar mij van avond achter tee. Ik wonder wanneer hij komen zal. Weet je waarom Piet altijd fout vindt? Stellenbosch werd door Simon van der Stel uitgelegd. Ik hoop voor de vakantie naar het Strand te gaan. Ga je samen met mij?

Wat is het verschil tussen:

Heel mooie spiegels.	Hele, mooie spiegels.
Fraai bewerkte tulnen.	Fraaie, bewerkte tulnen.
Een bitter slechte vrucht.	Een bittere, slechte vrucht.
Een half verrotte appel.	Een halve, verrotte appel.
Een uiterst zwakke punt.	Een uiterste, zwakke punt.
Een dubbel geschilderde deur.	Een dubbele, geschilderde deur.
Een vrij voldoende woning.	Een vrije, voldoende woning.
Een afschuwelijk luie aap.	Een afschuwelijke, luie aap.
Een buitengewoon sterke man.	Een buitengewone, sterke man.
Heel mooie borden.	Hele, mooie borden.
Een buitengewoon schone plant.	Een buitengewone, schone plant.
Een half gebakken vis.	Een halve, gebakken vis.

stadhuis	en	stadhuis.
werknur	"	uurwerk.
landman	"	landsman.
visblikje	"	blikje vis.
spoorwagen	"	wagenspoor.
rooktabak	"	tabaksrook.
vetkaars	"	kaarsvet.
landbouw	"	veldslag.
soepgroente	"	bouwland.
wagenkap	"	groentesoep.
jongensschool	"	kapwagen.
kogelgeweer	"	schooljongens.
zes ponden	"	geweerkogel.
slagveld	"	zes pond.

Diktees.

Onmiddellik daarna kwam de knecht, die gewoonlijk heel kalm van aard was het huis ingelopen en meldde de aankomst van achttien soldaten zonder officier of aanvoerder. Oom Teunis van Niekerk kwam dadelik te voorschijn en vroeg de manschappen wat ze verlangden; waarom zij zo vroeg op zijn plaats

waren en of zij wel wisten, wat het betekende een boer op zijn plaats lastig te vullen. De soldaten waren enigszins verbaasd over deze houding en vertelden oom Teunis, dat zij verdwaald waren en smeekten hem ze een gids of leidsman naar het naaste dorp te geven. Oom Teunis lachte nu heerlijk over hun onnozelheid, riep zijn oudste zoon en zond hem, mee naar het naastgelegen dorp. „Wees voorzichtig Pieter,” zeide hij, „want deze kerels schijnen mij maar slechte ruiters te zijn; want kijk, zij houden in elke hand een teugel, net alsof ze een stuk brood in de éne en een stuk vlees in de andere hand vast hielden.” Pieter keek noch zijn vader noch de soldaten aan, trok zijn paard op een galop en was spoedig over de heuvel verdwenen.

(Junior Certifikaat 1911.)

85.

Het was reeds de tweede maal binnen de veertien dagen dat zijn vriend hem teleurstelde. Onmiddellik na zijn thuiskomst in Zuid-Afrika had Gerhard hem verzocht met zich mee te gaan naar de plaats van zijn grootouders in het distrikt Fraserburg. Maar door zekere omstandigheden was dit nu onmogelijk geworden en derhalve moesten zij dit plan vaarwel zeggen. Niettegenstaande deze teleurstelling was Pieter toch blij weer terug te zijn bij zijn ouders. „Want,” zeide hij, „noch het plezier noch al de fraaligheden van het buitenland hebben mij ooit zo bekoord als de zonneschijn van het land mijner geboorte.” En dit is zeker waar; want wie eenmaal het heerlijke klimaat van Zuid-Afrika heeft genoten, kan het in de noordelijke europese landen niet uithouden: het is daar eenvoudig te koud en te nat. Pieter was achttien maanden weg en tans is hij weer in zijn werk. Zo'n rusttijd is aangenaam genoeg, maar soms wordt daardoor een luiheid en lusteloosheid teweeggebracht.

(Junior Certifikaat 1912.)

86.

Het is uiterst twijfelachtig of de dag ooit aanbreken zal, waarop een eeuwigdurende, alomgeldige wereldvrede tot stand zal worden gebracht. De weg daartoe is met allerlei moeilijkheden bezet. Ter zelfder tijd dat er vredeskonferenties worden belegd, zoekt men dikwels een aanleiding tot oorlog. In bijna

Ieder geval is jaloezie de eigenlijke oorzaak van de twisten, en het uiteindelijke doel van de betrokken partijen is gewoonlijk het uitzetten van hun grenzen. Wie kan zich een tijd herinneren, dat alle europese volken met loutere vriendschap jegens elkaar beziel'd waren? Vindt men niet dikwels, dat de tweedracht juist onder die volken aan het broeien is, die schijnbaar het hechtst samenverbonden zijn? Nochtans ontbreekt het geen volk ooit aan mooie woorden, om mee uit te weiden over zijn zuivere deugd en goede intentieën. Integendeel, er liggen altijd oude of nieuwe theorieën voor de hand, die moeten dienen om de verfoeilikste praktijken te rechtvaardigen. Nu eens wordt de stelling verdedigd: „Wie vrede begeert, moet zich tot oorlogvoeren gereed houden;” dan weer verklaart men zijn nodeloze bemoeiing met lichtontvlambare kwesties, door te zeggen, dat de tyrannie moet worden tegengegaan.

(Junior Certifikaat 1913.)

47.

’t Is een onloochenbaar feit, dat het aanleggen van een spoorweg spoedig wordt gevolgd door de opbloei van handel en nijverheid. Geen wonder, dat een geestdriftige spreker eens zeide: „Wil je op eenvoudige wijze een dorre woestijn in een prachtige bloemetuin veraanderen, breng er dan de trein!”

Als wij onze ogen open houden dan zien wij, dat deze woorden niet zelden ook in Zuid-Afrika bewaarheid zijn geworden; en wat kan groter vreugd verschaffen dan de blik op een welvarende landstreek, bewoond door personen, die de toekomst met een glimlach tegemoet zien? Niet ver van hier is er, bijvoorbeeld, een distrikt, aan u allen bekend, dat misschien beter dan enig ander dienen kan als prakties bewijs, dat snelle vooruitgang grotendeels met de aanbouw van spoorwegen samenhangt. Vroeger graasde er wilde dieren op de onontgonnen weiden, die nu veranderd zijn in vruchtbare plantages. Toen werd de eenzame zwerver dikwels uit zijn mijmeringen opgeschrikt door het geknal van een moorddadig vuurwapen, op het gedierte gelost.

(Junior Certifikaat 1914.)

Bij de begrafenis liep alles heel geregeld en fatsoenlik af. Neef de schoolmeester hield een aanspraak bij het graf; hij had een nieuw zwart pak aan; hij blonk als een gepotlode kachel van top tot teen en keek met verachting op mijn kale kleren. Hij vermoedde niet wat mij nog boven het hoofd hing! De mensen ook niet: zij zouden hem anders niet altijd als de hoofdpersoon beschouwd en behandeld hebben, en mij met zoveel minachting bejegend hebben! Neef de schoolmeester zeide in zijn aanspraak, dat wij allen sterfelijk waren, dat tante altijd een sieraad van haar geslacht was geweest,—dat zij haar dierbare echtgenoot naar betere gewesten was nagereisd,—dat zij alleen voor anderen geleefd had en nooit voor zichzelf en dat zij nu het loon ging inoogsten van al haar goede werken welke hij niet opsommen wilde.

Goeverneur, journaal, gymnastiek, versieren, verrassen, bedroefd, logement, wenkbrauwen, keukenmeid, benauwd, populair, verbaasd, ontcijferen, onttovering, lafenis, regiment, nationaal, tijlpen, verfrissen, fonograaf, twijfelachtig, siddering, zondagschool, sjaal, logeren, telegraaf, horloge, fonkelnieuw, elementair, sjambok, fotografie, fatsoenlik, welgerde, verwaarloosd, verrukking, ontfermen, cipier, loochenen, suikergoed, onmiddellik, toverfee, sijpelen, buisschilder, perziken, oorringen, rumatiek, houweel, bemellichamen, majesteit, koninkrijk, begrafenis, spinrag, blaasbalg, tweespalt, degelijke, dergelijke, flulsteren, fluweel, flauwiteit, feliciteren, militair, telefoon, matrikulatie, referaat, dokument, gutturaal, soeverein, goochelaar, koerant, plafond, pyramide, papyrus, theologie, mythologie, apoteek, bibliotheek, hypotheek.

BRIEVEN.

(a) *Een Briefkaart (Post Card).*

BRIEFKAART. De Weled. Heer, J. S. de Wet, Vredefort, O.V.S.	HALVE PENNIE.
---	--------------------------

(b) *Een Postblad (Letter Card).*

POSTBLAD. Mej. K. Bender, Smitstraat 8, Middelburg, K.P.	EEN PENNIE.
--	------------------------

Let op:

1. De namen *briefkaart* en *postblad*.
2. De leestekens.
3. De letters O.V.S. en K.P. Waarom?
4. De verschillende postzegels.

(c) *Aan een vriend.*

*Stellenbosch,

10 Maart 1910.

Beste Jan,

Zoals je weet ben ik tans hier op school. Onze school is zeer groot en wij hebben vele onderwijzers; van enkelen ken ik alreeds de namen.

Ik ben van plan dit jaar het Junior Certifikaat eksamen te doen. Ik heb nog maar min Latijn geleerd en ook in de natuurkunde ben ik nog niet op de hoogte van zaken.

Ik verlang heel veel van je te horen en hoop met de Aprilvakantie naar je te komen.

Met hartelijke groeten,

je vriend

Koos.

(d) *Een sakebrief.*

Caledon,

3 Julie 1910.

De Heer G. Olivier,

Kaapstad.

Mijnheer,

Gelieve mij zo spoedig mogelijk de volgende artikelen te zenden:—

30 zakken Natalse suiker, 20 zakken „Rooibos” tee, 15 zakken Java rijst, 20 pakjes havermeel.

Met betrekking tot mijn laatste bestelling moet ik zeggen dat ik helemaal tevreden was. Ik bestel dus weer en vertrouw dat u mij altijd zo zal behandelen.

Hoogachtend,

uw dw. dien.,

J. G. Pietersen.

*Of ook op één regel:—

Stellenbosch, 10 Maart 1910.

(e) *Aan de ouders.*

Paarl.

2 Maart 1913.

Beste Vader,

Het weder is tamelijk drukkend, maar daar de elkbomen nu vol bladeren zijn, voelen wij de zonnestralen niet zo veel.

Met mijn schoolwerk gaat het goed: ik ben achter in 't Latijn, maar werk flink en hoop aan het einde van het kwartaal de klas in te halen. De onderwijzer denkt dat als ik flink werk ik in staat zal zijn tegen het einde van het jaar eksamen te doen. Ik kan u verzekeren, lieve vader, dat ik mijn best zal doen, daar mijn hart toch maar naar het Onderveld trekt.

Wij hebben volop druiven en andere vruchten en de boeren zijn zeer vriendelijk jegens ons.

Met hartellike groeten aan allen thuis,

uw verlangende zoon,

Willem.

(f)

Schrijf een brief waarin u naar een vakante betrekking solliciteert met opgave van al uw getuigschriften en certifikaten. Zeg duidelijk hoeveel ondervinding u alreeds gehad heeft en waar.

(g)

Schrijf een brief aan een vriend waaruit u hem om blezonderheden vraagt van de school waarheen u van plan is te gaan.

Schrijf het antwoord van de vriend op de vorige brief.

(h)

Geef een kort verslag van een kerkinwijding die u onlangs bijgewoond heeft.

(k)

Geef een korte beschrijving van uw reis van Kaapstad naar Durban per stoomboot.

(l)

Schrijf een brief aan het Spoorweg Departement waarin u klaagt dat uw bagage is zoek geraakt en u schadevergoeding eist.

Schrijf het antwoord van het Spoorweg Departement op uw brief.

(m)

Beschrijf een gezellige bijeenkomst door u onlangs bijgewoond.

(n)

Schrijf een brief aan een vriend waarin u hem vertelt wat u te Kaapstad met de jongste Septembervakantie gezien heeft.

(o)

Schrijf een brief aan de redakteur van een nieuwsblad, waarin u klaagt over de toestand van de wegen in uw distrikt.

(p)

Schrijf een brief aan uw moeder waarin u haar gelukwenst met haar verjaardag.

(q)

Schrijf een brief aan uw ouders waarin u hen vraagt of u met de vakantie naar het Strand mag gaan. Het antwoord van de ouders waarin toestemming gegeven wordt op voorwaarde dat u toch heel voorzichtig zal zijn.

(r)

U nodigt een vriend uit de vakantie met u te komen doorbrengen. Uw vriend neemt de uitnodiging aan.

(s)

U beschrijft een kerkbazaar onlangs gehouden te T. Schrijf het antwoord van uw vriend hierop.

(i)

Bestel enige boeken van de heren J. C. Juta en Kle. Schrijf het antwoord van die heren op uw brief.

(u)

U wil enige dagen aan het Strand gaan doorbrengen en vraagt de heer L. om inlichting. Schrijf het antwoord van de heer L.

(v)

Schrijf een brief aan de sekretaris van de stadsraad, waarin u klaagt over de slechte toestand van de straten en de schade daardoor aan uw rijtuig veroorzaakt. Schrijf het antwoord op uw brief.

(w)

U is boer op een plaats en bestelt enige ploegen, eggen, een maaimachine, enige graven en guano van de firma De Waal en Kle. te Kaapstad. Geef het antwoord op uw brief.

(x)

Geef een verslag van de vergadering van de Z.A.N.P. gehouden te K. op 16 Desember 1914.

(ij)

Schrijf een uitnodiging aan enige vrienden de avond bij u aan huis door te brengen.

(z)

Schrijf aan de Registrateur van de Universiteit waarin u hem vraagt u het één en ander mee te delen omtrent de punten door u in het eksamen behaald. Schrijf het antwoord op uw brief.

91.

OPSTELLEN.

(a) Bomen.

Punten :

1. Zij strekken tot sieraad.
2. Zij zijn zeer nuttig.
3. De soorten — (a) Timmerhoutbomen, (b) Vruchtbomen, (c) Sierplanten.

(b) De Toekomst van ons land.

Punten :

1. De mijnen.
2. De landbouw.
3. De veeteelt.
4. Fabrieken.

(c) Op een Zaaiplaats.

Punten :

1. De zaailanden.
2. Het gereedschap.
3. De ploegtijd.
4. De dorsttijd.

(d) Op een Veeplaats.

Punten :

1. De kralen.
2. De lamtijd.
3. De scheertijd.

(e) Sprinkhanen.

Punten :

1. Van waar zij komen.
2. Hun voortplanting.
3. Middelen tot uitroeijing.
4. Een plaag voor het land.

(f) De Droogte.

Punten :

1. Wat hij voor de boer betekent.
2. Hoe de boer hem bestrijdt.
3. Verliezen veroorzaakt.

(g) Op een Wijnplaats.

Punten :

1. De wiingerd (wijngaard).
2. De wijnkelder.
3. De perstijd.

(h) Een picnic.

Punten :

1. Voorbereidselen gemaakt.
2. Op weg.
3. De aankomst en 't verblijf.
4. De terugkomst.

(j) Ons dorp.

Punten :

1. Ligging.
2. Straten.
3. Gebouwen.
4. Bewoners.
5. Vermakelikheden.

(k) Onze Rivieren.

Punten :

1. Onbevaarbaar.
2. Nuttig voor besproeiingsdoeleinden.
3. Voeren weg al wat onrein is.

(l) Nachtmaal.

Punten :

1. Voorbereidselen gemaakt.
2. De reis naar 't dorp.
3. De aankomst.
4. Het verblijf aldaar.
5. Diensten in de kerk.
6. De terugtocht.

(m) Aan het Strand.

Punten :

1. De reis daarheen.
2. Het verblijf aldaar.
3. Vermaken (baden, spelen, enz.).
4. Last van de wind.

(n) Onderwerpen voor Opstellen.

1. Een week aan het Strand.
2. Onze School.
3. Vulkanen.
4. De bergen van Zuid-Afrika.
5. Slangen.
6. De struisvogel.
7. De mode.
8. Afgetrokkenheid.
9. De landbouw.
10. Onze voorouders.
11. Op een begrafenis.
12. De jaargetijden.
13. Besproeiing in ons land.
14. De zwaluwen.
15. De veeteelt.
16. Tegenwoordigheid van geest.
17. Een zeereis.
18. Mijn geliefkoosd vermaak.
19. Een storm op zee.
20. Een zonsverduistering.
21. De telegraaf.
22. Hospitalen.
23. Een fietstochtje.
24. Reizen.
25. Lezen.
26. De moedertaal.
27. Een vrolijke dag.
28. De bijen.
29. De mijnen van ons land.
30. De mieren.
31. Beroepskeuze.

32. De spoortrein.
 33. Een donderstorm.
 34. Een ongeluk.
 35. Vaderlandsliefde.
 36. Op een bruiloft.
 37. Een grap.
 38. Op de jacht.
 39. Een zeilschip.
 40. Een ritje te paard.
 41. Een bloemen tentoonstelling.
 42. Oost west, thuis best.
-

92.

I do hope it will not rain to-morrow. Do wait a moment. That will do. This pen is bad; take a better one. Which book do you want? The one with the green cover. What kind of stockings do you want? Silk and cotton ones, please. How can he take it amiss of one for doing one's duty? I have had to give up the idea of going to Holland. I am so sorry, it would have been so pleasant to travel together. I shall come and see you to-morrow, but now I am going to my brother. Did you let the boy go to school to-day? He has not dared to look at me again. Yesterday I sat for an hour and a half in church. On the eighth of June my sister will be eighteen years old. I have a thousand sheep and one hundred pigs on my farm. I was one day riding on my bicycle when I saw a big snake crawling on the road. What did you do then? Of course, I killed it.

93.

Are you going to the Strand for the Easter holidays? No fear, I am going to stay at home, as I am too hard up this time. I might perhaps go to my uncle who has a wholesale business at

Cradock. Whenever the Conductor enters a compartment he says, "Tickets ready please!" On Whit Monday there is generally a football match on. A concert will be held on the eleventh of May in the town hall; reserved seats one shilling and sixpence. Last year I got a registered letter by post. When I opened it I found a cheque for eight pounds eighteen shillings and four pence in it. On my last birthday Mr. S. proposed the health of all the guests who were present. Are you going anywhere for the June holidays? Yes, I have made up my mind to go to the Strand. I like to stay at home in winter.

94.

(Anglicismen)

I hope so. I am going to see John off at the station to-night. How do you call this flower? He takes a walk every morning. He is growing cabbages in his garden. The house is lit up with gas. Last year he studied at Stellenbosch. John always finds fault with me. I am accustomed to it. Why does that man wear spectacles? Business is very slow in Cape Town. I caught a cold in the train. They are going to get up a concert to-night. He will turn up a little later. I wonder how that boy will turn out? What do you mean by this? She does not like flowers. Mother slept well last night. I went to the concert last night. John came home after dinner. I shall make you do it. The sooner you learn your lesson the better. Give me a pair of hoots.

95.

(Anglicismen)

If you travel by rail from P. to S. you have to change at E. There are many lighthouses along our coast. There is a knock at the door. Who is it? It is I. May I come in? Oh yes, do come in! I had to stay in school yesterday because my sums were wrong. Take care you will catch a cold to-day. John passed his examination last year. I have made up my mind to go now. The school breaks up on the 21st of June. I am going to break my journey at S. Did you find the Latin paper difficult? No, not very difficult. I wonder if the man is going to turn up to-day. I am sorry I had to keep you waiting. He is growing turnips in his garden. Did you read this morning's paper? Most people like flowers. It seems as if it is going to rain. The Kaffir is looking after the cows.

(Anglicismen)

Last week I picked up a horseshoe on the road. The other day Mr. S. made a long speech in support of his friend. Last month John had a narrow escape from drowning whilst bathing in the dam. How long does it take you to walk from here to the village? Oh, I generally do it in ten minutes. What is your name? Why do you ask it? In the Caledon district the farmers go in for sowing. At what time do you generally take breakfast? We generally breakfast at 9.30. My plan is to go to the Strand for the holidays. This map takes up most of my time. Why do you wear spectacles? Because I cannot see well. Take this plate to the kitchen and bring one with you. What does this stuff cost? The price is two shillings a yard.

(Anglicismen)

I mean to catch the train this afternoon. He is very much mistaken if he thinks that I will put myself out for him. It is a pity that it is so wet to-day otherwise we could have gone for a walk. The sooner you go from this place the better. I heard that the line was washed away between Prieska and De Aar. Where are you going to for the holidays? I do not know, I am sure. Will you send for the doctor? I am going to stay at S. for a week. I am very sorry that I could not go last night. Fresh water and salt water lakes. It is a great pity that his memory is so weak. He prayed for a blessing on his work of last week. I am living in the district of Stellenbosch. Mr. M is a smart business man. He is looking very pale this morning. You are quite right I was very hungry when I arrived here.

My brother lives in the district of Graaff-Reinet. He does not sow much for he has very little water for irrigation purposes. He, however, has some beautiful fruit trees and, as a rule, has plenty of peaches, pears, and plums. Grapes also thrive very well, there, but he has to lead his vines up in trellises because the frost is sometimes very severe. His farm is 5,000 morgen and he used to have four thousand sheep and a hundred and

fifty head of cattle, besides about a hundred horses. He, however, found this too many and has now a thousand sheep, a hundred head of cattle and forty horses. He is thinking of selling all his sheep and keeping goats, as they thrive better and because there is a very good market for mohair.

99.

The mason built a house for me. He did it in the following way:—he first laid the foundation and then built the walls. Then he got the carpenter to put the roof on. He laid the beams on the walls and across them he put the principals of the roof, and on these he fastened the iron. Some people prefer tiles or slate, but I told him that I preferred iron. When this had been done the carpenter started laying the floors and the mason went on plastering as fast as he could. The frames for the doors and windows were put in their proper places and very soon also the carpenter started nailing on the ceiling boards. Then the doors and windows were put in. When all this was finished the painter and paper-hanger each finished his part of the work and very soon the new house was completed.

100.

John must be a very stupid boy for he has been learning Latin and Greek so long and yet he failed in Latin last year. I wonder when he will begin to speak Dutch. This morning he made a great blunder. The boys generally laugh at him, but I think it is a great mistake. Although John is stupid at learning languages, he is rather smart at mathematics. In arithmetic he generally has all his home sums right and in algebra and arithmetic he nearly always solves all the problems. It is strange that a man can be so stupid at learning languages and yet so clever at mathematics. His teacher takes very much trouble with him and I hope at the end of this year he will do better. He is bound to pass in Latin and Dutch this time.

101.

I am very fond of fishing, but as a rule I catch very few fish. The Zonder End River flows about five miles from our beautiful little village. It is full of fish especially eels and yellow fishes. Lately government put trout also into the river so that now

one requires a licence to fish. Saturday mornings, as a rule, I get up quite early, take my basket and a few sandwiches, some bait which consists of worms, which I dig up in my garden and then I go off. For trout fishing one requires artificial flies and hooks specially provided for the purpose. I go on my bicycle generally and it takes me about half an hour. Some days I catch more than one fish, but on others again I return home empty handed.

102

I like my new washerwoman very much. She comes every Monday morning to fetch my washing and brings back my things Friday afternoon. She does the washing much better than my former washerwoman and she irons them much better. I pay her ten shillings a month, but I think it very cheap, for my cuffs and collars are at least stiff now, and my socks and stockings are also properly darned. The former woman used to leave holes in my socks and never seemed to put enough starch in. It is a pleasure now to put a shirt on for it looks like a new one. How she manages it I don't know. I heard somebody saying that she puts boracic acid in them and this gives them the beautiful polish.

103.

I am very fond of gardening. I have a beautiful flower garden in front of my house, whilst I keep my vegetable garden at the back. I have a gardener who works regularly in it but very often for exercise I take up a spade and start digging. I find it does me a world of good. People tell me I ought not to work but I generally say: "Pride comes before the fall!" There is a good selection of vegetables in my garden such as onions, potatoes, turnips, cabbages of different kinds and carrots. On Saturdays I generally take some vegetables to market and I generally make from ten shillings up to a sovereign. I hope to take some flowers also next Saturday. We have plenty of rain in spring and so our flowers and vegetables grow very well.

104.

I am living on the farm Vredenburg in the district of Stellenbosch, but I was born on the farm Bloemendaal near Tlizerberg in the Cape district. People generally say that a farm is very lonely, but I prefer a farm to a town. My father is a wine

farmer, but at the same time he sows for his own use and grows fruit of different kinds. You will find with us apples, pears and plums in abundance, but we also have some very good apricots and peaches, and in winter we even have oranges, lemons and naartjes. The busiest time of the year is the pressing season, when my father has his hands very full. Then we have very many visitors as a rule. Some of them come to eat grapes, others to taste the new wine which we call must. Watermelons and muskmelons are then also very plentiful.

105.

Are you looking for me? I have been looking at the flowers. He will look after the luggage. You are looking well after your trip. He looked for his boots. Our schoolroom is light and airy. There are altogether forty boys in our class. We do our sums on slates and have arithmetic every morning. Yesterday we used the new map, but the railway to Riversdale was not given. They say, Mr. X. is leaving this quarter. Our boys like him so much. We should give him some little keepsake. I think a pretty inkstand would be a suitable present.

(*School Hoger 1904.*)

106.

I shall come and see you Friday, July 13th, at 7.45 p.m. We shall travel in Spain and France during the months of May and June of next year. Last year we went to Germany and Austria. What time is it? It is 5.30. I fear your watch is slow; it is 6.50, I think. Do you know him? I do. Do you know where my book is? I do not. Can you tell me where Mr. Jones lives? No, I cannot. Have you heard that he is expecting his father? Yes, I heard (*vertaal*: have heard) him say so the day before yesterday. When he comes here, I always ask after his health. When he came here, he looked very tired. I offered him a glass of wine, but he said he never drank any.

(*School Hoger 1905.*)

107.

How many marbles have you got, John? I? I have got twenty-five, but my brother has forty-eight. At what time can you come to our house? I shall try and come at 4.50, or, at the very latest, at 5.30. Last week my mother was very ill, but

—the Lord be thanked—she is quite better now. What ailed her, do you know? No, I don't. Where does he live? Just next door to the Post Office. And where is that? Just opposite to the chemist's. But I do not know that either! I thought you did. It is in Church Street. What are you thinking of? What do you think of that? Are you fond of flowers? Yes, I like them very much. Did you ever hear him sing? Yes, I did, the day before yesterday, at an evening-party at my aunt's.

(*School Heger 1906.*)

108.

A man was riding on horseback through a dark wood; his dog was following him. Suddenly a robber jumped from behind a big tree and demanded the man's money or his life. The man was quite unarmed and was on the point of handing his purse to the robber when the dog flew at the latter's throat and frightened him so much that he ran away. But—you will perhaps ask—why did not the robber shoot the dog? It was because he ~~was~~ unarmed too: his pistol was not loaded at all.

(*School Heger 1906.*)

109.

Last year my brother went to Germany for his holidays, and next year, I think, he'll go to Spain. Can he speak Spanish? No, but he is going to learn it. He already knows a good deal of Latin and Greek, and speaks fluent Italian and Portuguese. Indeed! Then he will not find it difficult!

Where have you been all day? First I was reading in the garden, and then I went for a swim in the river.

The day before yesterday I was in S. I met your father, and I saw (*vertaal*: I have seen) your sister riding on horseback. The day after to-morrow I am going to run to my brother's farm. What, run all the way? I bet you that you cannot do that! I say, John, do you think he can? Yes, I think so.

(*School Heger 1907.*)

110.

A man who had been dining a little too well came up to a gentleman in Church Street, and said: "I beg your pardon, Sir, but would you be so kind as to tell me which is the opposite side of this street?" The other, who saw what ailed the speaker, answered: "I should think that is just across the road, yonder!"

"Well now," was the reply, "that is exactly what I said, but there is a fellow there who maintains that it is here!"

Someone was teasing a Scotchman, and said that a Scot always answered with a question. "No," said Sandy, "that is a ridiculous exaggeration, don't you think so?"

(School Hoger 1907.)

111.

What is the time? It is half-past two. My watch is either losing or gaining. Our clock is ten minutes fast. Tea and coffee have, in a great measure, taken the place of beer. Stale bread is said to digest more easily than new bread. Roast beef is the national dish of the English people. It seems to me, that this mutton is rather overdone. The site of our house is a very pleasant one. It is conveniently situated and within easy reach of the school. Did you read yesterday's papers? Give me a sheet of ruled note-paper, and a piece of blotting-paper. Yesterday there was a terrible fire in our neighbourhood. The premises were completely gutted and two children sustained severe injuries from burning.

(School Hoger 1908.)

112.

A worthy professor's family numbered no less than seventeen. The professor was very studious in his habits, and consequently did not spend much time with his family. One evening, when he was out for a walk, he came upon a little boy, who was sobbing and crying bitterly. The kind professor comforted the child, and by offering to take him home, got the chappy to cease crying. The child made no resistance, and, on reaching the house, the good old man remarked to his wife: "I have brought you this little fellow, whom I picked up in the streets. He can stay here until I find out to whom he belongs." "I wonder, my dear Sir," replied the lady sharply, "when you are going to give up your dreamy ways! Why, it is our own child!"

(School Hoger 1908.)

113.

My uncle arrived at Cape Town on Tuesday, April 14th. He came by the train that comes in at 4.20. He had been travelling about for six months in the most beautiful parts of the colony. Is this your umbrella, father? Can you tell me where the

doctor of this village lives? Yes, our doctor lives in High Street, quite near the beach. You can see his house: it is the white one with the two tall chimneys. Let us go out for a walk; it will do you good, you will see the flowers and hear the birds sing. Our native town has over two thousand five hundred inhabitants.

To-day is Wednesday; on Friday I have to attend a meeting in town, and on Tuesday next week my best friend is going to get married.

(*School Hoger 1900.*)

114.

Every human being can move of his own accord. You do not need to wait, till someone stirs you. The bird too can move of its own accord, so can a dog, so can any animal, as long as it is alive. If you leave a stone on a certain spot, you expect to find the stone there, when you come to it again a long time afterwards; if you should not find it, you say that somebody or something must have taken it away. But if you put a sparrow or a mouse, or a butterfly, on the grass, you know that, directly when your back is turned, it will be off. All animals move of themselves.

(*School Hoger, 1900.*)

115.

(2) A little boy was whistling in the street. A policeman, who was in a bad temper just at that moment, came up to him, and said to him: "I say, you naughty little man, you may not do that." The boy got frightened and ran away as fast as he could, and the policeman ran after him, to catch him, and to take him to the police-station. But a gentleman, who had witnessed what happened, called the policeman back, and told him that he had no right to act as he had done. Meanwhile the boy had run home.

(3) Do you think that he is looking tired?—Yes, I do not know what is the matter with him. Formerly he used to sing and look happy, but lately he is discontented and languid (*hangerig*). I think I shall have to ask the doctor to come and have a look at him. I hope he isn't going to be ill, the dear little fellow. That would be simply awful! we are all so fond of him.

(*Junior Certifikaat, 1910.*)

(1) (a) Can you tell me what time it is?—It is half past four.

(b) I think your watch is slow; it is quarter past five.

(c) I have seen him. I saw her fall.

(d) Please take this book to your brother, and bring me a pound of tea from the grocer's.

(e) How many brothers and sisters have you got?—I have got none.

(f) Can you read this? Yes, I can. And this? No, I cannot.

(g) He has been staying with us from Tuesday, February the 13th, until Friday, June 14th. (*Schrijf deze datums in woorden*).

(h) The largest countries on the continent of Europe are Germany, Austria, France, Italy, and Spain.

(i) The languages that are spoken in these countries are called German, French, Italian, and Spanish.

(k) Last week my brother was unable to go to his office: he was laid up with a severe cold.

(1) You are right; she is wrong.

(2) At night the streets are lit up.

(3) She is very pleased with our proposal.

(4) The schools are breaking up to-morrow.

(5) It was the first time that she was present at a court-ball.

(6) Scripture teaches that we must love one another.

(7) He is fond of finding fault.

(8) We intend seeing him off to-morrow.

(9) Many happy returns of the day.

(10) We will not give in.

(*Junior Certificaat. 1910*)

117.

My dear John,

How is it that you have not written to me since last holidays? When you went from here to return to school, you promised to write within a fortnight, and now it is already seven weeks? I hope you are not ill? Now do sit down at once and send me a few lines, even if it is but on a postcard. Father and mother send their kind regards.

Ever your affectionate friend

W.

- (a) Where are you going? I am going to the butcher's.
- (b) Do you know where he lives? I don't.
- (c) Do you know my brother? I do.
- (d) Can you tell me what time it is? No, my boy, I cannot.
- (e) That is very easy, is it not? I think it is.
- (f) When do you think he'll come back? Next week.
- (g) Last week I heard he had gone to Europe.
- (h) I have never seen him. I have seen him play.
- (i) He ought not to say a thing like that.
- (k) I have to show you something funny.

(Junior Certifikaat, 1911.)

118.

A poor writer lived in a simple hut. It contained nothing but an old straw mattress, a table with a broken leg and two chairs. One evening he was very tired and went to bed early. He was soon asleep. At midnight, two thieves opened the door, and entered his room in order to steal something. It was very dark and the rogues had no candle. They felt their way along the wall and overturned one of the chairs. The noise woke up the poor man. As he thought there were thieves in the house, he cried laughing: "What fools you are! You think to find something in the dark of night, where the happy owner cannot find anything in the brightest sunshine."

119.

Can you tell me where the old lady and her grandchildren have gone to? I think they will have gone to the school, to see the little children play. I hope they will be back at half past four, then I will offer them a cup of tea and a biscuit. On the fifteenth of March, our vessel arrived in Table Bay and all the sailors went on shore, to buy fresh supplies of vegetables and water. At what o'clock did he leave town the day before yesterday? You have a nice silver watch but my mother has a gold one. I have heard him say that this tortoise is over two hundred years old. Its weight is five hundred and seventy-five pounds.

120.

Every fifteen or twenty miles we come upon a farmstead. The house, which is generally white, lies at the foot of a hill, with the sheep-kraals on the slope behind it. There is a garden before

the house, containing fruit-trees, and there is a dam, with willow-trees planted beside it. In spring, after rain, the vast landscape is a flower-garden.

I have seen this old soldier ride on horseback through the darkest parts of the wood. He is over eighty years old and he rides like a young man. He has never been ill in his life and his health is now as strong as it was thirty years ago. He eats three meals a day and smokes his pipe regularly.

121.

In 1876 a terrible famine prevailed in India and large sums of money were spent in buying food for the people. The Prince of Wales visited India in that year and won the hearts of all the native kings by his kindness. He was most cordially received by the natives themselves, who are among the most loyal subjects of the king of England.

The soldiers of the Chinese army live in their own huts and cook their own food. Many of them are useless as soldiers. The Chinese navy is scarcely able to clear their own seas of pirates.

King William Rufus, who was a cruel master to his English subjects, was shot by Walter Tyrrel and fell from his horse.

122.

An Englishman who was travelling in Turkey was one day attacked by three Turks, and in the struggle he dealt one of them a vigorous blow on the face. The Turk whom he had struck fell to the ground, and pretended to be dead, in order to excite the rage of his countrymen against the Englishman. The Turks seized him and were about to take him before the judge on a charge of murder, when a priest came up and looked attentively at the supposed dead body. He saw at once that the man was only pretending, and undertook to raise him to life again in a very short time. He procured a large bottle of smelling salts, and held it under the Turk's nose. The Turk at once sprang to his feet, for, of course, this was more than he could endure. The bystanders laughed heartily, and the Englishman was at once released.

AN ARTIST ABROAD.

A well-known artist who was very fond of animals once paid a visit to Scotland. He stopped at a village and seemed to take much notice of the dogs, making rapid sketches of them in his note-book. Next day, when he set out on his journey, he was horrified to find dogs hanging here and there from the trees, or drowning in the rivers with stones round their necks. He overtook a boy who was hurrying off with a little dog in his arms, and asked where he was going. Then the artist learned to his dismay that the people of the village supposed him to be an excise-officer taking notes of all the dogs that he saw. Of course they thought he would prosecute the owners for unpaid taxes, and this was why they were all anxious to get rid of their dogs.

A LONG SHOWER.

Manchester is noted among other things for its heavy rainfall. Some years ago, a Frenchman came over for the purpose of doing some business in that city. It was winter when he came, and it so happened that it never ceased raining the whole of the three days that he was in Manchester. He went back to sunny France, and gave a very bad account of the wet weather from which Manchester suffered. About five years after this, in the summer-time, he came again to do business there. As the train was nearing Manchester a shower came on and the Frenchman to make certain of the fact, put his head out of the window. When he had made himself sure of it, he exclaimed: "What a wretched place to live in! It is raining yet!"

THE VALUE OF HIS LIFE.

A wealthy merchant was one day walking along the harbour of a seaport town, when he stumbled and fell into the water. He was no swimmer, and would certainly have been drowned had not a sailor who happened to be passing at the time immediately plunged in and rescued him at the risk of his own life. The merchant soon recovered from his fright, and putting his

hand into his pocket, he presented the sailor with a shilling. The crowd, who were by this time collected, loudly protested against the small reward which the sailor had received; but one of them said: "A shilling is perhaps quite enough after all, for the merchant's life may not be worth any more."

126.

MANAGING A PIG.

One day a farmer hired an Irishman to drive a pig to market. The farmer himself set out first, and as the distance was about four miles, he did not expect the Irishman and the pig to arrive for a long time, knowing that the pig was likely to give some trouble on the way. Accordingly he was much surprised to see them come up very shortly after he himself had arrived, and he at once asked the Irishman how he had managed the pig so well. The Irishman replied that at first he could not get the pig to go at all, but at last he found out the secret of its temper, and when he wanted the beast to go forwards, he pulled it backwards: in this way they had got along very comfortably together.

127.

A SLY TRAVELLER.

One very cold winter day, a traveller was making his way along a country road to a large town a few miles off. He had been unable to get a conveyance, and so was obliged to perform the journey on foot: but this was a very difficult task, as the snow lay deep on the ground. On the way he was overtaken by a gentleman in a carriage. The traveller at once went up to the carriage, and asked the gentleman if he would have the goodness to take his overcoat to town for him. "With pleasure," answered the gentleman: "but how will you get it again?" "Oh very easily," said the traveller, "as I intend to remain inside the coat." The gentleman laughingly told the traveller to jump in, and they had a pleasant ride together to town.

Geef de betekenis van de volgende uitdrukkingen :

In de wielen rijden. Het vijfde wiel aan de wagen zijn. Woorden met iemand krijgen. Te woord staan. Er warmpjes in zitten. De weg van alle vlees gaan. Achter de waarheid komen. In de wind slaan. Zwart op wit hebben. Uit de zadel lichten. Een zak zout met iemand eten. In de zak hebben. Zoete broodjes bakken. Er is een kink in de kabel. Iets voor de vuist doen. Hij sprong uit zijn vel van boosheid. In de bresse treden. De plaat poetsen. Het naadje van de kous weten. Mosterd na de maaltijd. Over hoop liggen. Het klappen van de zweep kennen. Voor zijn eigen deur vegen. Een blok aan het been hebben. In de aap gelogeerd te zijn. De handen van iemand aftrekken. De daad bij het woord voegen. Hij is goed van de tongriem gesneden. De kroon van het hoofd halen. Iets aan de neus hangen. Voor iets in de wieg gelegd. Met pak en zak vertrekken.

Als Oef. 128.

Iemand iets aandraaien. De toon aangeven. De stoute schoenen aantrekken. De loef afsteken. Voor een appel en een ei verkopen. Een appeltje schillen. De baan breken. Te baat nemen. Bij iets baat vinden. De bal misslaan. Iets betaald zetten. De banden slaken. Tot de bedelstaf brengen. Zich laten beetnemen. Het slagveld behouden. Te berde brengen. Op de been brengen. Ter aarde bestellen. Het gelag betalen. Te beurt vallen. Bij de hand hebben. Het hoofd bieden. Een nieuw blaadje beginnen. Kwaad bloed zetten. Iets te boek stellen. Tegen de borst stuiten. In de brand zitten. Zo lang als het breed is. Het niet breed hebben. Het hoofd breken. De buik vol hebben. Zich te buiten gaan. Iets blauw-blauw laten. Voor dag en dauw. Voor de dag komen. Op zijn dagen komen. Naar iemands pijpen dansen. Ten deel vallen. Een opstand dempen. Ten dienste staan.

130.

Als Oef. 128.

Aan de dag leggen. \ Iets diets maken. Door dik en dun gaan. Een broertje aan dood hebben. \ Aan dove mans deur kloppen. In de doofpot stoppen. Het onderspit delven. \ Met de deur in huis vallen. Uit de duim zuigen. Op zijn dulpje kennen. \ De draad kwijt zijn. De draak steken. De voetstappen van iemand drukken. Op zijn centje zitten. \ Op zijn elf en dertigst. Ten einde raad. De elleboog lichten. Het fijne van iets weten. Genadebrood eten. In de geboorte smoren. De geest geven. Voor geld en goede woorden. Van grond ontbloot. In de gaten houden. Op grote voet leven. Op gemeenzame voet leven. In gebreke blijven. Goed aangeschreven staan. Te gelde maken. Gras over iets laten groeien. Op goed geloof. Aan de drank geraken. De geest geven. Geen gewag van iets maken. In het glaasje kijken. Een graantje pikken.

131.

Als Oef. 128.

Geen haan naar kraaien. Haantje de voorste zijn. Iets haarfijn weten. Iets op de hals halen. Op de handen dragen. Handgemeen worden. In het barnas jagen. Met hangende pootjes. Een steen van het hart vallen. Op hete kolen zitten. Een hekel aan iets hebben. Over de hekel halen. Hemel en aarde bewegen. Het hazepad kiezen. Op de hielen zitten. Op de hoogte brengen. Het hof maken. Van het hondje gebeten. Er lelik in zitten. Een lelike pijp er aan roken. Een doorn in het oog. Van kant maken. Katje van de baan. De kat uit de boom kijken. De kat in het donker knippen. Een keel opzetten. Op de keper beschouwen. In de kiem doden. De kinderschoenen ontwassen. Op de klap lopen. In de klem zitten. Te koop lopen. Kort en klein slaan. Korte metten maken. Koek en ei worden. Voor geen klein gerucht vervaard. Er kaal van afkomen. Oude koeien uit de sloot halen.

Als Oef. 128.

Over koetjes en kalfjes praten. De koude kleren niet raken. Op de kerfstok hebben. De lakens uitdelen. Ten laste leggen. Lange vingers hebben. Met lange tanden eten. Op de lange baan schuiven. Voor het lapje houden. Met lede ogen aanzien. Voor lief nemen. Aan het lijntje houden. Naar de maan gaan. Van meet af aan. De mond snoeren. De mond vol van hebben. Niet op haar mondje gevallen. De woorden uit de mond nemen. Op de mouw spelden. De aap komt uit de mouw. Mosterd na de maaltijd. Met de ogen meten. De nekslag geven. Op de neus kijken. Met de noorderzon vertrekken. Ter harte nemen. In het nauw zitten. In de nek kijken. Bij de neus hebben. Een oog in het zell houden. Onder het oog brengen. Naar de ogen zien. In het ootje nemen. Zich onbetuigd laten. Met open armen ontvangen. Te pletter slaan. Van de prilste jeugd. Een poets spelen. Naar de mond praten. In de papieren lopen. Een pluimpje geven.

Als Oef. 128.

De poppen zijn aan het dansen. Parelen voor de zwijnen werpen. De paarden achter de wagen spannen. Van de prins geen kwaad weten. De pas afsnijden. Op prijs stellen. De kluts kwijt raken. In de rede vallen. Een rad voor de ogen draaien. Een bok schieten. Met spek schieten. Het spreekt van zelf. In het schild voeren. In de steek laten. Een steek onder water geven. De schaapjes op het droge hebben. Op een stokpaardje rijden. Een stokje voor steken. De spijker op de kop slaan. Spijkers met koppen slaan. Een stro in de weg leggen. De schellen van de ogen vallen. Op til zijn. De tol aan de natuur betalen. Over het paard tillen. In het gericht treden. In de echt treden. Op de vingers tikken. Door de vingers zien. Om de vingers winden. De vrome uithangen. In de voetstappen volgen. In zijn vuistje lachen. Uit de voeten maken. Een witte voet zoeken. Praatjes voor de vaak. Met vliegende vaandels. Van de wal in de sloot helpen.

ZUIDAFRIKAANSE TAALBOND-EKSAMEN.

1906. HOLLANDS (Lagere Afdeling).

A.

I. (a) Plaats al naar dat 't nodig is, *de* of *het* vóór de woorden: meisje, schaap, lam, breedte, geboorte, maand, dag, goud.

(b) Wat is het onderscheid tussen: *het hof* en *de hof*, *het blik* en *de blik*, *het pad* en *de pad*. (14)

II. (a) Geef het vrouwelik van: slaaf, profeet, dlef, heiden, babbelaar, jongeling.

(b) Hoe heet het jong van een *leewo*, dat van een *paard*, en dat van een *hoen*?

(c) Wat is het meervoud van: idioom, jong, Bosjesman, kruis, gans, moordenaar. (15)

III. (a) Schrijf korte zinnen, het gebruik aantonende van de voornaamwoorden: men, zich, elkander, ze (enk.), ze (meerv.), zichzelf.

(b) Vul de Retrekk. voornaamwoorden in:—

(1) Niet alles — hij daar zegt, is waar.

(2) De jongens met — ik speelde, hadden rode petten op.

(3) De man, — U dit gebracht heeft, is reeds vertrokken.

(4) Ik heb het kind, — zij zoekt, niet gezien.

(5) Dit is het boek, — van ik gesproken heb. (14)

IV. (a) Volgens welke regel is de onvolm. verl. tijd van: *blaffen*, *blafte*, en die van horen, *hoorde*?

(b) „De 3de pers. enk., onvolm. tegenw. tijd, aant. wijs eindigt steeds op t; b.v. hij loopt.” Noem de uitzonderingen op deze regel.

(c) Geef in *drie kolommen* de stam, de onvolm. verl. tijd 1ste pers. enk. en 't verl. deelw. van: zouten, berroepen, naäpen, niezen, zijn, laden.

V. (a) Verdeel in lettergrepen: Onmiddellike, beäimen, knoeierij, Italië, nationaliteiten.

(b) Schrijf het volgende stukje uit zoals 't behoort te zijn: (Heb, Hebt) je die oe(v, f)ening (nog, noch) niet af, z(ei, ij) me(f, v)rouw R. (aan, tot) haar tw(a, aa)lfj(a, aa)rig dochttertje. Het wor(d, t, dt) tijd voor (U, je) om (na, naar) bed te gaan. Je (heb, hebt) vand(a, aa)g to(g, ch) overvloedig

tijd geha(dt, d), niet waar? (Zorgt, zorg) dat je boek en je l(tj, ei) niet blijven (leggen, liggen) en (tel, til) die griff(l, ie, ei) op van de grond.

VI. (a) Schrijf in woorden:

(b) Wat betekenen de volgende verkortingen: a.u.b.; L.W.V.; d.w.z.; n.l.; l.l.; e.k.

(c) Hoe heten de inwoners van België, Portugal, Italië, Brittanje, Europa, Stellenbosch? (18)

B.

I. Vertaal:—You are the very person I want. Are you not mistaken? Not at all. You lost a half-sovereign, didn't you? Yes I did. Here it is; I picked it up. Many thanks, you are very kind. Don't mention it. Are you not going to the library with me? I am sorry, but I have to go to the Bank for my father. Are you at home to-night? Very likely, if my father does not send me out. At any rate at half-past six I'll come. Look here, when you come, call at Johnny B's and try to bring him with you; then we three can spend the evening together. (25)

II. Vertaal:—Every fifteen or twenty miles you may come upon a farmstead. The house, a small white speck in the vast landscape, lies at the foot of a range of hills, or a "kopje," with the sheepkraals on the slope behind it. Sometimes, there is a garden before the house containing fruit trees, and there is a dam with willow trees planted beside it. In the spring after rain the Karroo is a flower garden. Patches of white and yellow and purple flowers stretch as far as the eye can reach. In the crevices of the rocks little flowering plants are growing. At the end of two months it is over, and the Karroo assumes the red and brown tints which it wears for the rest of the year. (25q)

III. Ter verbetering:—Waar is Koos? Hij het gaan walk met zijn room-mate; nee hij het gaan practise. Zeg ver hom, hij moet kom kuier. Is jul klas al geïnspect? Ja, ik en Koos was die enigste, die de arithmetic paper geclear het. Maar jong, dan het jul 't maar opdraand gehad. Raai, Piet B. het amper alles gecopy. Hij moet ver hom schaam. Van aand achter tee het ons een concert; ik gaan een Hollandse stuk recite. Ja, ik weet; hul het ver mij ook geïnvite. Mrs. M. gaat een Hollandse song zing; dat zal zeker baing mooi wees. Nou, so long! (25)

IV. Schrijf een brief van niet minder dan 20 regels aan een vriend of vriendin, waarin onder meer verteld wordt van:—

- (a) een rit per trein,
- of (b) een rit per rijwiel,
- of (c) een rit per kar,
- of (d) een picnic.

(N.B.—Gelieve de vertrouwelijke vorm te gebruiken). (25)

1907. HOLLANDS (Lagere Afdeling).

A.

I. (a) Geef vier bijv. naamwoorden, die altijd op *en* eindigen; en vier die geen trappen van vergelijking hebben.

(b) Noem de drie trappen van vergelijking, en wat is de betekenis van ieder?

(c) Geef de volledige verbuiging, enkel- en meervoud, van:—*man, vrouw, kind*, — met het bepalend lidwoord, en het bijv. naamwoord, *gellefd*.

II. (a) Geef het vrouwelik van:—*leerling, ezekuteur, dief, tovenaer, graaf, president*.

(b) Geef passende meervoudsvormen voor de volgende zelfst. naamwoorden:—*bedrag, gedrag, inleg, raad* (= advies), *kunde, troost, zegen, wanorde*.

(c) Vorm verkleinwoorden van:—*koning, stam, schip, bloem, pil, gat*. (11)

III. (a) Geef de onvolmaakt verleden tijd, eerste persoon, alsmede het verleden deelwoord van:—*weten, moeten, kunnen, mogen, zullen, willen, doen, slaan*.

(b) Wat verstaat ge door de Wijzen, Tijden, Personen en Getallen der werkwoorden? Noem ze. (16)

IV. (a) Geef het onderscheid tussen:—*praten en praatten; schaden en schaadden; haasten en haastten*.

(b) Gebruik korte zinnen waarin de volgende werkwoorden in tweederlei betekenis voorkomen:—*overwegen, onderhouden, doorsteken, onderdrukken*. (10)

V. (a) Geef in korte zinnen, het juiste gebruik van:—*zelden, zeldzaam, nog, noch, toch, doch, dewijl, terwijl*.

(b) Schrijf volledig de aantonende wijs onvolm. tegenw. tijd van één wederkerend werkwoord.

(c) In welke gevallen staat het naamwoord, dat na het werkwoord komt, toch in de eerste naamval? (19)

B.

1. Verbeter: Achtermiddag achter schooltijd gaan ons voetbal speel. All right, als ons mar almal ons lesse ken en niemand van ons span moet inblij. Ken jij jouw Dutch Grammar al? Och ja, vandag zijn les is hanje makkelik. Nou ver mijn niet: ik het gister avond nog laat opgezit om te study. Ik het mijn les vòòr breakfast net eenmaal o'ergekijk en toen ken ik dit. Hoe draw julle map in julle klas? Ons teacher draw 'n map op die black-board en dan moet ons dit afcopy. Kom, nou moet ons ingaan: daar lui die first bell. Wach, vertel mij eers nog, waar jouw zuster is, dat ik haar nie meer zien nie. Zij het gaan teach.

II. Vertaal:

1. There is a fine story told of a dog.
2. The poor animal did not like the soldiers.
3. They followed him wherever he went.
4. He bade his friend good-bye and trotted off.
5. Coal is much more difficult to light than wool.
6. On inquiry it was found to be true.
7. Two attempts were made to reach the land.
8. Eleven persons had been saved by the lifeboat.
9. The drive to the mountain was much enjoyed by all.
10. One day he was dining at a friend's house.
11. I think we have met before.
12. Are you not mistaken?
13. As he spoke he laid his hand on my shoulder. (26)

III. Vertaal:

"Come then, my little man," said Mr. M. smiling, "if nobody else will help you up this steep way, I will. He is a strong fellow indeed who climbs the path of life without requiring some one to lean upon."

Mr. M. lifted the basket as if it had been a feather,—for he was a strong full-grown man, — and he bore it along with easy steps, while little Jack trotted by his side.

"Well now, my boy," said Mr. M., putting down the basket when he had reached the top of the hill, "will this do now?"

"Oh yes indeed," cried Jack, his heart overflowing with gratitude. "I am on the level now; I see the house already and I shall be there presently." (26)

IV. Geef een duidelijke beschrijving van de stad of het dorp, waar gij woont. Niet minder dan 25 regels of 200 woorden. (48)

1908. HOLLANDS (Lagere Afdeling).

A.

I. (a) Kies uit de volgende woorden niet meer dan *vijf* en schrijf er een passend bepalend lidwoord bij: akker, altaar, geslacht, net, oog, schip, veulen, zout.

(b) Maak verkleinwoorden van: ring, schip, vat, vel, zoom.

(c) Schrijft uit de kursieve woorden en zeg welk reededel ze in deze zin vormen: *Ach, die man heeft nauweliks de grootte van een zesjarig kind!* (10)

II. (a) Vervoeg 't hulpwerkwoord *Hebben*, Aant, wijs, alleen in de Volm. Verleden Tijd en 't hulpwerkw. *Zijn*, in de Volm. Tegenwoordige Tijd, enkel- en meervoud. (In de 2de pers. geef de beleefde vorm en de vertrouwelike vorm).

(b) Geef in korte zinnen een voorbeeld van:

(1) een bijwoord van tijd.

(2) een bijwoord van wijze.

(3) een bijwoord van plaats. (10)

III. Maak eens duidelijk wat elk der volgende uitdrukkingen wil zeggen:

(a) ik ben geslagen.

(b) Ik ben geslangd.

(c) ik heb geslagen.

(d) een kalf berijden.

(e) een kalf bereiden.

(f) hij kleedde zich.

(g) hij klede zich.

IV. Vorm een afzonderlik woord met ieder der volgende *achtervoegsels*: -baar, -ist, -loos, -ske, -zaam.

alsmede met de

voorvoegsels: be-, her-, na-, on-, ver-.

V. (a) Geef in drie kolommen: de 3de pers. enkelv. Onvolm. Tegenw. Tijd, de 3de pers. enkelv. Onvolm. Verl. Tijd en 't Verleden Deelwoord van: zich wassen, sterven, belijden, opmaken, overVRAGEN en OVERvragen.

(b) Hoe wordt de Verleden Tijd van een zwak werkwoord gevormd? Helder uw antwoord op door voorheelden.

VI. Waar nodig verbeter de volgende zinnen:

1. Jan of Piet hebben de stok gebroken.
2. Hebt je het alleen gedaan?
3. Ik houw mijn duim vast voor hem.
4. Meester overziet toch haar fouten.
5. Hij was vanmorgen hier geweest.
6. Zijn eten smaakt hem meer lekkerder vandaag.
7. Tot weerziens mijn vriend, 't gaat je wel!
8. Hij bezit geld nog goed.
9. Men hebben hem vroeger verwacht.

10. De vader lag de krant op de bank. (10)

VII. „Hij huilt al *voordat* hij geslagen wordt.”

Stel vijf dergelijke zinnen met de woorden:

1. zodat.
2. omdat.
3. opdat.
4. totdat.
5. nadat.

B.

I. (a) Vul een passend voorzetsel in. *b.v.*: brandend *van* verlangen.

tevreden — mijn prijs. onkundig — die zaak, afkerig — deze studie. getrouw — zijn volk. gesteld — haar huis.

(b) Vul in een passend bijvoeglijk naamwoord, *b.v.*:— een *nauwkeurig* onderzoek. een — eksamen. een — verbond. een — veldslag. een — zucht. een — voorwaarde. een — ontvangst.

(c) Vul in een passend werkwoord, *b.v.*:—een eed zweren. een verbond —. een poging —. een opmerking —. een proef —. een operatie —. een onderzoek —. een beloning —. (18)

II. Vertaal:—

One day came the sad tidings that the son had been killed in battle; the poor old father was inconsolable (1). Several weeks passed and towards evening of a beautiful summer day the old farmer went to fetch the cows from a field at a distance. He walked very slowly, for he was growing old and grief had made him very feeble. As he stepped out into the lane (2) he was surprised to see the cows coming along one by one and behind them was a tall figure (3) which seemed somewhat familiar to the

old man's weak sight. The old man came to a stop and rubbed a shaking hand across his eyes. Could it be? Yes it was he, and with a cry the poor old father tottered (4) forward a few steps and clasped his son in his arms. He had not been killed, as reported; but severely wounded, and an empty sleeve told its own tale.

(1) ontroostbaar, (2) laan of laning, (3) gedaante, (4) suk-kelen.

III. Schrijf in goed Hollands:—

Ons gaan achtermiddag voor een drive naar uncle James. Dat is nice: ik verlang al bajang naar auntie en die girls. Gaan Charlie ook saam? Neen, hij bet bajang spijt, maar hij moet zijn history study. Hij kan mos ven aand study als ons weer tuis is. Neen, man, morgen is examination in hul klas, zien jij? en hij wil niet bottom wees in z'n klas niet. Wie is nou top in de klas? Ik glo Susan M. Is zij dan zo clever? Of course, haar ma was een teacher en zij help haar tuis aan haar lessons, verstaan jij? Hoe laat moet ik achtermiddag bij jul wees? Precies om vier uur; als je achter je tijd kom, is ons misschien al weg. Ik heb het 10 to 9. Dan is mijn watch slow; ik zal bij die telegraaf office aangaan om te zien wat de rechte tijd is. (27)

IV. Schrijf een brief aan een vriend (vriendin) van niet minder dan 200 woorden, waarin voornamelijk over de volgende punten moet geschreven worden:

1. Uw blijdschap over een aanstaand bezoek van die vriend (vriendin).
2. Uw plannen om dat bezoek aangenaam te maken.
3. Mededeling van wat er in uw omgeving gebeurd is. (50)

1909. HOLLANDS (Lagere Afdeling).

A.

1. (a) Plaats „de” of „het” vóór de volgende woorden:—kleed, school, druif, zwaard, getal, winkel, feest, zon, deksel, eksamen.

(b) Schrijf de trappen van vergelijking van:—kwaad, beroemd, sneeuwwit, aangenaam, meer, min.

(c) Schrijf de verkleinwoorden van:—tol, schip, bezem, appel, el, bloem, rotting, blad. (15)

II. Schrijf de volgende zinnen in het *meervoud*:—

- (1) De jongen heeft gelezen.
- (2) De dief is in de kamer geslopen.
- (3) De dienstbode veegt de vloer.
- (4) De matroos was in de mast geklommen.
- (5) De roos in de tuin bloeide nog.
- (6) De bruidegom wacht op de bruid.
- (8) Het blad is nu geel. (12)

III. Schrijf de eerste persoon enkelvoud *onvolmaakt verleden*, *-en volmaakt verleden tijd*, van de volgende werkwoorden:—*straffen, beloven, liggen, komen, zich haasten, lachen, missen, twisten, verliezen, leven*. (20)

(Voorbeeld:—drinken—ik dronk, ik had gedronken).

IV. (a) Toon aan het onderscheid tussen de volgende zinnen: ik heb gevangen; ik ben gevangen.

(b) Schrijf de *volmaakt tegenwoordige tijd* van:—*zich wassen* (beleefde vorm). (7)

V. (a) Schrijf ieder van de volgende uitdrukkingen op een andere wijze:—

- (1) de klederen des konings.
- (2) moeders naaimand.
- (3) vaders schrijftafel.
- (4) het huis Davids.
- (5) het speelgoed der kinderen.
- (6) de horens der ossen.

(b) Gebruik in korte zinnen:—*benen, beenderen, tafels, tafelen*. (14)

VI. (a) Gebruik in zinnen, de telwoorden:—*drie, acht, vier*,—in *meervoudige* vorm.

(b) Wat is het verschil in betekenis tussen:—*zes pond—zes ponden. schooljongens—jongensschool. een visblikje—een blikje vis*. (18)

VII. Gebruik in korte zinnen de voorzetsels:—*na, naar, achter, voor, tegen*. (10)

VIII. (a) Hij ging uit *toen* het donker werd. Schrijf dergelijke zinnen met:—*waar, zoals, omdat, of, als*.

(b) Schrijf zinnen waarin de volgende woorden voorkomen:—*nog, noch, toch, doch, terwijl*. (24)

B.

I. Schrijf:—

Een verhaal uit een of ander boek dat u gelezen hebt: of Een geschiedenis van iets dat u zelf hebt bijgewoond; b.v. een schoolfeest, een bruiloft, een ongeluk, een bazaar, een vendutie, enz. (54)

(Het stuk moet niet minder dan 150 woorden bevatten).

II. Vertaal in goed Hollands:—

(1) He replied: "You have made a mistake."

(2) You need not do that.

(3) We will shake hands now.

(4) I am going away the day after to-morrow.

(5) We must say good-bye to-night.

(6) Have you passed your examination?

(7) They had spent ten days at Grahamstown.

(8) I had to answer the most difficult question.

(9) Why did you beat that poor dog?

(10) Five leaves of my book are torn out. (40)

III. Vertaal in goed Hollands:—

Two hungry cats, having stolen some cheese, could not agree how to divide their booty (1). They therefore went to a cunning monkey and asked him to decide (2) their cause (3). "Let me see," said the judge: "this piece is heavier than the other"; and so saying he bit off a large bit to make the shares equal, as he told them.

The other scale had now become too heavy, which gave our judge again a chance to help himself to a mouthful from the second piece. "Hold! Hold!" cried the two cats; "give each of us our share of what is left and we shall be content." "If you are content," said the monkey, "justice (4) is not: the law, my friends, must take its course" (5). Upon this he put the remainder in his mouth and broke up the court. (46)

(1) *buit*; (2) *beslissen*; (3) *rechtzaak*; (4) *het recht*; (5) *loop*; (6) *hof*.

IV. Beantwoord (C) of (D).

(C.)

Schrijf in goed Hollands:—

Ik hoor julle gaat aankomde week voetbal speel in W. Ja, ons team is maar hajang zwak; ek is bang hulle zal ons klop. Die

laatste match wat ons gespeul het in S. het ons ook verloor.
 Moet nie bang word vóór die tijd, hou maar goeie moed; slechte
 kom van zelf. (20)

(D.)

(1) Breng over in de *tegenwoordige* tijd:—

De grote jongen beskermden zijn zusje.

De hond snuffelde in de tuin.

Mijn tante breide een kous.

Maria vond een zijden zakdoek.

Jan droop voor zijn eksamen.

(2) Schrijf in de *onvolmaakt verleden* tijd:—

De klerk verbrandt de papieren.

De stoute jongen belooft beterschap.

De kinderen juichen van vreugde.

Moeder kleedt mijn zusje aan.

Piet praat in de klas.

(20)

V. Ontleed de volgende zinnen in enkelvoudige zinnen, en wijs
 aan welke de hoofdzin en welke de afhankelijke (bijzin) is, en
 welke dienst de laatstgenoemde doet:—

Voorbeeld:—Toen de zon op was, lag hij nog in bed.

(a) Hij lag nog in bed. | Hoofdzin.

(b) Toen de zon op was. | Bijwoord. zin (tijd) bepalende
 gezegde in (a)]

(1) Hij verliet het land waarin hij geboren was.

(2) Als je niet gehoorzaamt, zal je gestraft worden.

(3) Vergeet niet dat het morgen Zondag is.

(4) Hoe hij ontvluchtte, is een duistere zaak.

(5) De mens moet leren, zolang hij leeft.

(20)

1910. HOLLANDS (Lagere Afdeling).

A.

I. (a) Schrijf het meervoud van: sieraad, glans, filosoof, hals,
 korf, graaf, schrijver, dief, beurs, lid.

(b) Schrijf in woorden:—18, 88, 247, 4523. (15)

II. Schrijf de 1ste en 2de persoon enkelvoud, onvolm. tegenw.
 tijd en de 1ste en 2de persoon enkelvoud, onvolm. verl. tijd en
 het verl. deelw. van de werkwoorden:—gaau, rijden, zich
 vergissen, verliezen, openen, wenden.

[Voorb.:—ik eet, jij eet, ik at, jij at, ik heb gegeten.] (20)

III. (a) Gebruik in zinnen de voorzetsels:—gedurende, achter, langs.

(b) Ook de bijwoorden:—bijna, steeds, zelden.

(c) En de voegwoorden:—want, ofschoon, maar. (18)

IV. Schrijf de volgende zinnen in het enkelvoud:—

(1) Onze valleien zijn altijd groen.

(2) De raderen van de windpompen werken niet.

(3) De gordijnen hangen scheef voor de vensters.

(4) De timmerlieden zijn zeer werkzaam.

(5) De lammeren springen vrolijk rond.

(6) Wij zagen vreemde koeien in onze tuinen.

(7) De jongens hakten zo hevig dat de spaanders rond vlogen.

(8) De leeuwen zitten in kooien met ijzeren tralies.

(9) Zij luisterden niet naar de wijze raadgevingen.

(10) Die mannen pleegden grote bedriegerijen. (20)

V. Breng in de lijdende vorm over:—

(1) De metselaar bouwt het huis.

(2) Haar moeder naait een voorschoot.

(3) De onderwijzer leert de kinderen aardrijkskunde.

(4) Hij viel op zijn rug.

(5) Die man heeft mij bedrogen.

(6) Ik sloeg hem. (12)

VI. (a) Geef zinnen waarin de volgende onbepaalde voornaamwoorden voorkomen:—*men, sommigen, een*.

(b) Geef 3 zinnen waarin een stoffelijk bijvoegelijk naamwoord voorkomt. (10)

VII. Toon aan het onderscheid tussen:—middels en middelen; benen en beenderen; maats en maten; letters en letteren; tekens en tekenen.

B.

I. Schrijf een brief aan uw eksaminator. Hij wil zo gaarne weten waar u woont, hoe 't er daar uitziet en waarvan de mensen daar bestaan. De eksaminator is helemaal onbekend met uw woonplaats, uw omgeving, met alles wat u aangaat en zou dat alles wel eens willen weten. De mooiste plekken zal hij dan zeker als hij kan eens komen bezoeken. Schrijf omtrent dit alles nu eens, in mooi schrift, een brief van niet minder dan 25 regels; begin en einde niet meegerekend. Onderteken uw

brief *niet* met uw naam doch Uw Vriend, Vriendin of uw
Nommer. (61)

II. Vertaal in goed Hollands:—

When Peter was about ten years old, his father and some friends wished to go for a picnic to the Mountain and they hired a mulewageon to take them there. They were to set out at seven in the morning. Peter knew this, as he had heard his father say so the night before.

The sun was shining very brightly (helder) when he awoke at six the next morning, but he was again as lazy as ever (altijd). "If I get up about ten minutes before seven," said he, "I shall still be down in time." So he lay still in bed and heard them all pass his door as they went downstairs. They even called him, but he gave no answer and only lazily rolled himself up in the blankets (dekens). At last he jumped up, dressed and ran downstairs, but he found the breakfast-room empty and that the wagon had left. (46)

III. Vertaal in goed Hollands:—

1. Last week I saw your uncle's new house.
2. After school we go by bullock-wagon to W.
3. He had a little child of which he was very fond.
4. I got nothing at all for my trouble.
5. People say that half an egg is better than an empty shell.
6. Does not the baby look pretty?
7. Our brother caught a baboon in a trap (slagijzer).
8. John had his elbows resting on the table.
9. She put her needlework into the wardrobe.
10. Don't be in a hurry, please. (30)

IV. Schrijf al de zinnen in (a), (b), en (c) onder elkander en wel zodanig, dat eerst 't *onderwerp* komt, daarna 't *gezegde*, en dan de *andere delen*.

- (a) "Hier is," zei hij, "noch mijn vader,
Noch de tuinman, die het ziet;
Aan een boom, zo vol geladen,
Mist men vijf, zes pruimen niet."

(b) Van het huis kon ik niets zien dan het dak en de hoge schoorsteen.

(c) Voor de ramen van het huis zijn bloembedden met maandrozen en andere planten. (24)

V. (a) Gebruik de rechte vorm van 't werkwoord „zijn” in de volgende zinnen:—

Ik — nu twaalf jaar en mijn zusje Cato — tien. Wij beiden — nog maar jong. — jij al tien jaar, Piet? Neen, jij — dan de jongste van ons drieën. Waar — jullie gisteren?

(b) Gebruik de rechte vorm van 't werkwoord „gaan” in de volgende zinnen:—

Morgen — wij naar Rietfontein. — je ook mee, Piet? Ja, Lenie en Sannie — ook. — je ouders ook? Natuurlik, verleden jaar — zij ook. — Martha verleden jaar met jullie mee? Neen, zij — met tante Brechtje mee naar Vinkrivier. Hoe — zij daarheen? Met de kar, geloof ik. Nu, tot ziens, ik — me nu klaar maken. Piet, — jij even de brieven halen. (24)

VI. Schrijf het tegenovergestelde van:—

1. een valse vriend.
2. het voorstel werd aangenomen.
3. de proef is geslaagd.
4. hij zal zijn woord houden.
5. de wind steekt op.
6. de beschuldigd werd vrijgesproken.
7. de afnemende maan.
8. een verzoek toestaan.
9. de tafel afnemen.
10. zijn plicht betrachten. (15)

1911. HOLLANDS (Lagere Afdeling).

A.

I. (a) Geef de verkleinwoorden van:—

kalf	koning
kam	bol
glas	blad (2 meerv. vormen)
kar	som
raam	mama. (10)

(b) Schrijf de volgende woorden in 't meervoud:—

roos	blad (2 meerv. vormen)	
kaars	paar	schip
lot	heer	koopman
hof	knief	rups
mof	goed	Engelsman
piano	lip	

(16)

II. (a) Wat is de vrouwelijke vorm van:—

bruidegom	neef
dienaar	prins
dief	knaap
jood	schrijver
mijnheer	keizer

(10)

(b) Plaats bij ieder Zelfst. naamw. een passend werkwoord:
—(Voorbeeld: Het kind huilt).

De bijl —.
De druiven —.
Een eed —.
Een landkaart —.
Koffie —.
De mielics —.
Het paard —.
Een schaaap —.
Tranen —.
Een uitnodiging —.
Een eksamen —.
Een verslag —.

(12)

III. Noem de soorten waartoe de *onderstreepte woorden* in deze oefening behoren:—

Waar is mijn *klein* broertje?
Ik zoek *hem* overal,
En kan hem nergens vinden.
Och, waar hij zitten zal?
Zou hij ook in dat hoekje staan?
Ik zal eens *even* kijken gaan.

(10)

IV. (Trappen van vergelijking).

Vul in:

Het water is hier nog al helder.

Ja, maar bij ons is het helder—.

Het helder— water dat ik ken is bergwater.

Die roos is mooi.

Deze roos is de mooi—.

Geef nog zinnen met:—kwaad, mager en onverschillig in de stellende, vergrotende en overtreffende trap zoals de vorige. (10)

V. Geef zinnen waarin de volgende werkwoorden in de derde persoon, enkelv. staan:—vertrouwen, liggen, zenden, spreken, slaan, slagen, dragen, vouwen, breken, zakken. (20)

VI. Plaats elk der volgende woorden in een korte zin:—bond, bont, deugd, leugd, deugt, graad, graat, lag, lach, pond, pont. (20)

VII. Breng over in de spreektaal:—

Het werk zijner handen. De troon uws koninkrijks. Zeg het der gemeente. U moet uw lei niet breken. Een mens moet een mens z'n vrienden goed behandelen. Niet ik zal gaan, maar u zal gaan. (12)

VIII. Gebruik van de volgende werkwoorden de verleden deelwoorden als bijv. naamw. met een zelfst. naamw.:—

(Voorbeeld:—Verhoren, De verhoorde les).

Stelen, schieten, vangen, slaan, slagen, verliezen, kopen, bakken, straffen, zegenen. (10)

B.

I. Schrijf omtrent een van de volgende onderwerpen 30 regels (150 woorden). Net schrift en de nodige leestekens niet te vergeten.

(a) Een aangename wandeling.

(b) Onze kanarie.

(c) Onze duiven.

(d) De loop van een rivier in Zuid-Afrika. (50)

II. Vertaal in goed Hollands:—

A sailor (1) once went ashore (2) on the coast of South America. He had with him a number of red woollen caps (3) which he intended to sell. On his way he had to go through a forest, in which troops of monkeys were everywhere seen among the trees.

At noon when the sun was right overhead, the sailor resolves to lie down for a while (4) in the shade of a large tree. He took one of the caps out of his bundle (5), put it on his head and soon fell fast asleep.

When he awoke he found that the caps were all gone. A chattering (6) among the dense branches above him drew his attention. There he saw several monkeys and on the head of each monkey was a red woollen cap.

What to be done now?

The sailor pulled off the cap which he had put on his head, threw it on the ground and cried out: "If you will keep them all, you may take this one too!"

To his great surprise ((7) the little animals at once did the same. Each one snatched (8) the cap from its head and threw it on the ground. Then the sailor collected (9) the caps and marched off.

(1) matroos; (2) aan land; (3) muts; (4) een poosje; (5) pak; (6) geschreeuw; (7) verrassing; (8) rukken; (9) verzamelen. (50)

III. Vertaal nog de volgende korte zinnen:—

(1) They laughed at it. (2) It is said that the governor is dead. (3) I have been advised to go to a doctor. (4) The days of the week are: Sunday, Monday, Tuesday, Wednesday, Thursday, Friday, Saturday. (5) Twice six are twelve. (6) It is sometimes very cold in July and August. (7) What is the time now? (8) I am very sorry that you did not get it. (9) I have something beautiful to show you. (10) If I am not mistaken I saw him last week. (30)

IV. Schrijf wat volgt in de *Onvolm. Verleden tijd*:—

De arbeiders maaien het graan en binden het tot gerven. Zij brengen die naar de schuur en dorsen ze. Het gedorst graan doen zij in zakken en dragen het naar de zolder. Het stro bergen zij weg in een kaphok. De boeren verkopen een deel van het graan. Een ander deel rijden zij naar de molen en daar maalt de molenaar het. Van het meel maken de vrouwen brood. De bakkers bakken er ook brood en koek van. (24)

V. *Ik heb mijn boek verloren.* Verander deze zin zodanig, dat het onderwerp achtereenvolgens wij, jij, u, jullie, hij, zij (vrouwel.), het kind, zij (meerv.) wordt en verander tegelijkertijd dan ook het bezittelijk voornaamwoord. (16)

1912. HOLLANDS (Lagere Afdeling)

A.

I. (a) Verklaar het onderscheid tussen:—

de blik	en	het blik.
de stof	en	het stof.
de jacht	en	het jacht.
de vlek	en	het vlek.
de punt	en	het punt.

(10)

(b) Schrijf het meervoud van:—

Graf, lied, bevel, kruis, zaag, echo, smid, doel, fotograaf, rad.
pad, stad, graat, officier, liefde. (15)

II. (a) Geef twee voorbeelden *ieder*, van zelfstandige n.v.w., die gevormd zijn van mannelijke, door de achtervoegsels:— *-ster*, *-es*, *-in*, *-e*.

(b) Schrijf de verkleinwoorden van:—

Slot, graf, glas, bril, rotting, karn, lepel, rekening, pad,
mama. (10)

III. Waarom zijn de volgende zelfstandige n.v.w. onzijdig:— („het” woorden):—

Verstand, goevernement, raadsel, kuiken, leven, blad, hont.
Pretoria, tafeltje. (18)

IV. Noem de soorten van woorden (taaldelen) in deze oefening: (Rangschik ze in kolommen)—

Waarom loop je zo hard?

Mijn werk is aan haar gegeven.

Vraag het iemand die uitgaat.

Hij kleedt zich.

(19)

V. (a) Zet de werkwoorden in de volgende zinnen over in de aantonende wijze, onvolm. verl. tijd, 3de pers. enk.:—

Zij legt het op tafel.

Hij ligt op de sofa.

Moeder snijdt brood.

Maria windt haar horloge op.

Piet klimt over de muur.

(5)

(b) Schrijf de verleden deelwoorden van de werkwoorden in deze zinnen. (5)

VI. Schrijf vijf korte zinnen waarin de bijvoeglijke n.w.w. *lief, wild, smal, fijn, stout*, voorkomen. (a) in de vergrotende en (b) in de overtreffende trap. (10)

B.

I. Vertaal in goed Hollands:—

The trunk (1) of the elephant is to him what the neck is to other animals. It is also a nose to him, for at the end of it there is a hollow place like a cup, and in the bottom of the cup are two holes or nostrils (2), through which the animal smells and breathes (3). It is an arm and a hand too; so that it has been said that the elephant carries his nose in his hand and that he breathes by his hand. How strange it would be to us if we were to breathe through our hand!

At the end of the trunk there is a wonderful (1) part, about five inches long, which forms a finger. With this finger the animal can pick up a pin or the smallest piece of money from the ground; he can select plants and flowers and take them up one by one; he can untie knots; he can open and shut gates by turning the keys and pushing back the bolts (6); and with this finger an elephant has been taught to make regular (7) marks like letters with an instrument as small as a pen. The trunk of a full-grown elephant is about eight feet long.

(1) snuit, slurf; (2) neusgat; (3) ademen; (4) wonderlijk; (5) uitzoeken; (6) grendel, schuif; (7) regelmatig. (50)

II. Vertaal de volgende zinnen:—

(1) It is said that you are leaving. ✓(2) I have an old pen and two new ones. ✓(3) Are you fond of reading? ✓(4) Take a seat. ✓(5) He wears spectacles. ✓(6) She was at that moment wet to the skin. ✓(7) He spends his holidays at W. ✓(8) Take off your coat. (9) ✗What is the price of this hat? (10) ✗It is I. (30)

III. Geef de zinsontleding van (a) *volledig*; van (b) *alleen de soorten* van zinnen. [Let goed op wat gevraagd wordt!]

(a) Heeft vader mijn brief gister wel sekuur op de post bezorgd? (10)

(b) Dat de stoomboot, waarop men met ongeduld wachtte, reeds in de diepte verdwenen was, vernam men toen eerst. (10)

C.

I. Maak een opstel van ongeveer 25 regels = 150 woorden, over een van de volgende onderwerpen. [Net schrift en de nodige leestekens niet te vergeten, want die tellen mee.]

- (a) Vaders verjaardag.
- (b) Onze hond.
- (c) Een ongeluk door u bijgewoond.

OF

Schrijf een brief aan een vriend of vriendin, waarin je hem of haar een boek ter lezing aanbeveelt; je redenen opgevende, waarom je juist *dit* boek zo op prijs stelt.

(Vergeet de *datum* niet, maar teken *geen naam* onder de brief).
(50)

II. Invullen:—

- (1) Als je iets beloof—, moet je je belofte ook houden.
- (2) Ik heb nog nooit iets beloof— dat ik niet nagekomen ben.
- (3) De muskiet vlieg— om de kaars tot hij z'n vleugels bran—.
- (4) Bij die bran— zijn gelukkig geen mensen verbran—.
- (5) Ik bran— van verlangen om eens op reis te gaan.
- (6) Wat bedui— de uitdrukking: „Het schip verkeer — in nood?”
- (7) Pas op dat je geen verkeer— antwoord geeft.
- (8) Hoe spel— men dat woord?
- (9) Met een speld spel— die kwajongen zijn zusje een papier op de rug.
- (10) Men zeg— dat de zwaluwen al gekomen —. (30)

III. Breng over in de spreektaal: (vertrouwelijke vorm):—

- (1) Wanneer gaat gij naar de stad?
- (2) Hebt gij allen gehoord, wat ik daar zelde?
- (3) Niet ik zal gaan, maar u moet gaan.
- (4) Wacht, vrienden, ik ga met u mede; waar gaat gij heen?
- (5) Wiens boek is dit?
- (6) Is het uw boek, Jan?
- (7) Ziet u daar die kraai? Ze heeft een witte band om haar hals. (20)

Schrijf het volgende in de 3de persoon enkelvoud:—

Ik sta vroeg op en dan was en kleeft ik mij. Dan ga ik in de tuin en lees ik nog eens mijn les over. Om 8 uur ontbijt ik. Daarna ga ik naar school. Mijn vriend gaat met mij mee. Ik treed binnen; ik groet de onderwijzer; ik ga naar mijn plaats en ik pak mijn boeken uit. Om 9 uur begint de school en ik lees, ik schrijf, ik reken, ik zing of ik teken. Ik geef mij veel moeite en span mij erg in, want ik weet dat mijn leertijd maar kort duurt. (20)

1913. HOLLANDS (Lagere Afdeling).

A.

I. (a) Plaats *de* of *het* voor de volgende woorden, en (b) schrijf de verkleinwoorden daarvan:—

bezem.	engel.	
lam.	stro.	
ding.	vuur.	
ster.	smid.	(12)

II. (a) Schrijf het meervoud van:—

buurman.	smous.
lid (2)	knief.
foto.	letter (2)
mant (2)	muis.

(b) Schrijf het enkelvoud van:—

raden.	
koelen.	
timmerlieden.	
onmogelijkheden.	(15)

III. (a) Geef de mannelijke of vrouwelijke vorm van:—

bruid.	tovenaar.
knaap.	goevernante.
beer.	president.
heldin.	gever.
leerling.	sekretaris.

(b) Hoe heet het jong van:—

'n leeuw.

'n varken.

'n paard.

'n rund.

'n hoen.

(15)

IV. Schrijf de drie tijden, naar het aangegeven voorbeeld, van de volgende werkwoorden:—

verliezen.

nadenken.

slagen.

zijn.

leiden.

fietsen.

zwerven.

naïpen.

gekscheren.

zich schamen.

(15)

Voorbeeld:—

ik leer—hij leerde—wij hebben geleerd.

V. (a) Vul in:

<i>Stell.</i>	<i>Verg.</i>	<i>Overg.</i>
gaarne.	_____	_____
_____	meer.	_____
woest.	_____	_____
lui.	_____	_____

Jan is vlijtig— — Plet.

Anna is het vlijtig— meisje in de klas.

Anna is het vlijtig— als de school begint.

(b) Toon, door middel van korte zinnen, het onderscheid aan tussen:—

werkuur	<i>en</i>	uurwerk.
spoorwegen	<i>en</i>	wagenspoor.
landbouw	<i>en</i>	bouwland.

(18)

VI. (a) Noem de woordsoort, waartoe ieder woord in de volgende zin behoort:—

Toen we het station bereikten, stoomde de eerste spoorale trein julst binnen.

(b) Schrijf in woorden:—

$$1\frac{1}{2}; 5\frac{1}{2}: 8 \times 11 = 88; 10 + 5 = 2.$$

(c) Verklaar de volgende verkortingen:—

z.o.z.

m.a.w.

e.k.

j.l.

a.u.b.

(25)

B.

(Let wel op: In plaats van de Vertalingen I en II kan men III nemen).

I. Vertaal in het Hollands:—

A number of jackdaws (1) lived very happily in the tower of an old church. Close at hand was a poultry-yard (2) which belonged to a large house. Among the poultry lived some peacocks which were allowed to run about the garden and in front of the house, that their beautiful feathers might be seen.

One of the jackdaws, wished to strut (3) like a peacock, to spread his long tail in the sun and draw it up behind him in the shape of a wheel. He gathered up the peacock's cast-off feathers, dressed himself in them and began to walk about the poultry-yard. But he was quite mistaken, for not only the peacocks, but the turkeys, fowls, chickens and ducks, all mocked him, tore the false feathers from him and drove him out of the yard.

The unhappy bird then wished to return to his old friends, but they would not take notice of him, so that he was obliged to leave them and lead a life of loneliness and misery.

This fable teaches us the folly of people who set their hearts on fine clothes and who try to lead a life above their station (4).

(1) Kraalen; (2) pluimveekamp; (3) hoogmoedig stappen; (4) stand. (50)

II. Vertaal ook uit de volgende zinnen, niet meer dan 10:—

(1) Remember me kindly to your parents.

(2) With kind regards I am yours truly.

(3) I wish you many happy returns of the day.

(4) What is the matter with your sister?

(5) How pale she looks.

(6) This house is to let.

(7) Who knocked at my door last night?

- (8) When do you intend leaving for Pretoria?
- (9) They have all fallen asleep.
- (10) Our country is a fertile country.
- (11) Come and have tea with us to-night.
- (12) Leave off teasing her.
- (13) One has always to wait a long time at the station.
- (14) What do you call that in Dutch?
- (15) I am anxious to see my brother. (30)

or

III. Schrijf in uw eigen woorden wat de betekenis is van de volgende zinnen of gezegden. (Voorbeeld: Kleine potjes hebben ook oren—betekent: de kinderen horen meer dan men wel denkt).

- (1) De hond in de pot vinden.
- (2) Iemand op de handen dragen.
- (3) Er geen gras gras over laten groeien.
- (4) Op zijn elf en dertigst.
- (5) Een bok schieten.
- (6) Door de vingers zien.
- (7) Zwart op wit hebben.
- (8) Een stokje voor iets steken.
- (9) Iemand in de steek laten.
- (10) Zijn mes snijdt aan twee kanten.
- (11) De spijker op de kop slaan.
- (12) Voor spek en bonen meedoen.
- (13) Met spek schieten.
- (14) Hij heeft zijn schaapjes op het droge.
- (15) Praatjes voor de vaak.
- (16) Met hangende pootjes.
- (17) De poppen aan het dansen.
- (18) Iemand een pluimpje geven.
- (19) Paarden voor de zwijnen werpen.
- (20) Iemand in de nek kijken. (80)

IV. Geef de zinsontleding van (a) volledig; van (b) alleen de soorten van zinnen:—

(a) Verleden week heb ik je neef, de prokureur, dikwels in het hof gezien.

(b) Ik vrees, dat uw goede moeder, die zulk een medellijdend hart heeft, zich de dood van het arme kind zeer zal aantrekken.

(20)

C.

I. Maak een opstel van ongeveer 25 regels (=150 woorden; over één van de volgende onderwerpen. (Net schrift en de nodige leestekens tellen mee).

(a) Uw gellefkoosd spel en hoe het gespeeld wordt.

(b) Zwemmen.

(c) De inwoners van Zuid-Afrika. (50)

OF

Indien ge dat liever wilt, één van deze twee brieven:—

(a) Een brief aan een vriend of vriendin, waarin ge **schrijft** wat ge wel met uw geld zoudt doen, als ge eens duizende ponden stg. rijk waart.

(b) Een brief over 't aangenaamste Kerstfeest, dat ge ooit beleefd hebt. (50)

(Vergeet de datum niet, maar teken geen *naam* onder de brief).

II. Schrijf in de juiste tijd 't werkwoord, waarvan de onbeaalde wijs hieronder gegeven wordt.

Glister—(bezoeken) mijn vriend en ik voor de eerste keer Johannesburg. Ik—(staan) verbaasd over al het gewoel en—(zeggen) tot hem: „Jan,—(hebben) Jij wel geweten, dat de stad zó groot—(zijn)?” „Nee”—(antwoorden) hij. „en—(zien) die grote gebouwen en mooie winkels eens aan; de Kaapstad—(hebben) niets beters.” Wij—(lopen) de hele stad door en—(kopen) in de winkels 't een en ander als een gedachtenis en—(gaan) daarop naar de tentoonstelling, alwaar wij de mooiste paarden, beesten, schapen, varkens, pluimvee, machinerie en duizende andere dingen—(bewonderen). Na drie dagen—(komen) wij weer op onze woonplaats terug, opgetogen over alles wat we met onze ogen—(aanschouwen). (30)

II. Schrijf wat het verschil in betekenis is tusschen:—

Jan ging vooruit	<i>en</i>	Jan ging voor uit.
Hij liep de ladder op	<i>en</i>	Hij liep op de ladder.
Twintig pond	<i>en</i>	Twintig ponden.
Heel grote borden	<i>en</i>	Hele, grote borden.
Hij drinkt een goed glas	<i>en</i>	Hij drinkt een glas goed bier.
bier		

(20)

Schrijf wat het verschil is tussen :

berijden	<i>en</i>	bereiden.
rijzen	<i>en</i>	reizen.
zijden	<i>en</i>	zeiden.
wijlde	<i>en</i>	weidde.
stijgen	<i>en</i>	steigeren.
stijl	<i>en</i>	steil.
vijlen	<i>en</i>	veilen.
lijden	<i>en</i>	leiden.

(20)

1914. HOLLANDS (Lagere Afdelling).

A.

I. (a) Schrijf het meervoud van:—

engel.	rad.
stok.	stad.
knie.	paus.
pad.	oordeel.
rat.	staf.

(5)

(b) Vorm verkleinwoorden van:

kuiken.	lam.
glas.	oom.
koning.	meld.
zon.	schip.
bloem.	koe.

(5)

II. (a) Maak bijvoegel, naamwoorden van:

zilver.	klucht.
vrees.	man.
moed.	

en zelfstandige naamwoorden van:

lui.	jong.
groot.	oud.
lang.	

(b) Schrijf op één zwak, één wederkerend en een onpersoon-
lijk werkwoord.

(5)

III. Gebruik de volgende woorden met hun bepalend lidwoord (*de* of *het*) in korte zinnen:

gevaar.	beloning.
gemeente.	verstand.
goud.	

IV. Schrijf de volgende werkwoorden die in de onvolmaakt verleden tijd *de* of *te* aannemen in twee kolommen, met het verleden deelwoord erbij:—

straffen.	proeven.
zegenen.	schreien.
snoepen.	ruilen.
rusten.	juichen.
razen.	bakken.

Voorbeeld:

hullen—hulde—gehuild.

klappen—klapte—geplakt. (10)

V. Waarom behoort men te schrijven:—een, geen, menig, elk, ieder, welk, zeker *goed* meisje?

en daartegen:—

het, mijn, uw, dit *goede* meisje? (10)

[Geef uw antwoord kort en zakelijk.]

Antwoord VI. of VII.

VI. (a) Vertaal in 't Hollands:—

- (1) The schools are breaking up for the holidays to-morrow.
- (2) If you don't succeed try again.
- (3) Can you tell me what o'clock it is?
- (4) Put on your hat, and let us take a walk.
- (5) I wonder where it is.
- (6) Our teacher left for Europe last week.
- (7) Change here for Robertson, please.
- (8) You require seventy-five per cent. of the total number marks to pass in the first class. (16)

(b) Vertaal:—

In 1400 the great Prince of Portugal, named Henry the Navigator, (1) died. His work, however, did not die with him, for in 1484 the Congo River was discovered. Everything in the new land seemed strange to the discoverers, (2) and the people,

animals, trees and plants very different to what they were used to in Portugal.

Bartholomew Diaz was next sent out. After a long and dangerous voyage he reached Angre Pequena, also on the west coast of Africa.

For thirteen days his ships drifted away from the coast. He tried to reach land again by steering eastwards, but when no land was sighted (3) he sailed northwards and landed near Mossel Bay.

When they had come as far as Algoa Bay his crew (4) were tired of the sea, and wanted to turn back. Dias on the other hand wanted to sail eastwards but the sailors refused to go any further. Finally (5) they agreed to sail as Diaz wished, but only for three days.

They reached the mouth of the great Fish River, and then turned back. Several days after sailing westwards they came in sight of a large mountain, and during a terrible gale they rounded (6) the Cape of Good Hope, and sailed into Table Bay (1480).

(Sketches from History.) (34)

(1) zeevaarders; (2) ontdekkers; (3) gezien; (4) bemanning, matrozen, scheepsvolk; (5) ten laatste, eindelijk; (6) zeilden om.

VII. Schrijf in uw eigen woorden wat de betekenis is van 16 van de volgende zinnen en uitdrukkingen:—

(Voorbeeld: Iemand de nek toekeren—betekent: Zich met verachting van iemand verwijderen.)

- (1.) Boontje komt om zijn loontje.
- /(2.) De kat uit de boom kijken.
- (3.) De kastanjes uit het vuur halen.
- (4.) Haar op de tanden hebben.
- (5.) Een appeltje met iemand te schillen hebben.
- (6.) Praatjes vullen geen gaatjes.
- (7.) Paardevlees gegeten hebben.
- (8.) In de pekel zitten.
- (9.) De bal misslaan.
- (10.) Door de mat vallen.
- (11.) De druiven zijn zuur.
- (12.) Iemand van Pontius naar Pilatus zenden.
- (13.) Op zijn baadje krijgen.

- (14.) Lange vingers hebben.
 (15.) Een witvoetje zoeken bij iemand.
 (16.) Een brede rug hebben.
 (17.) Onder iemands duiven schieten.
 (18.) Een zure appel doorbijten.
 (19.) Een kruiwagen hebben.
 (20.) Ben je zestig?

(50)

B.

1. Geef de zinsontleding van (a) en (b). (Alleen de soorten van zinnen.)

- (a) Toen de zon opging stond het rijtuig, waarmede we zouden vertrekken, reeds voor de deur.
 (b) De blijde tijding, dat hun zoon, die 4 jaar geleden naar Europa ging, in zijn eindeksamen geslaagd was, ontvingen de ouders per kabelgram.

II. Schrijf de onvolm. tegenw. en volm. tegenw. tijd van *zich baden* achter de volgende woorden:—

wij	de kinderen
mijn broer	je
men	jullie

(10)

III. Schrijf korte zinnen waarin de volgende werkwoorden recht gebruikt worden:—

leggen	liggen
winnen	winden
zitten	zetten
wennen	wenden
sturen	besturen.

IV. Vul in gepaste werkwoorden en schrijf de kursief gedrukte woorden in 't meervoud (Onv. teg. tijd):—

Aan het hof van een *koning* men hovelingen. Een *dwaas* *zijn naam* op muur en boom. De *soldaat* *het huis* in brand. Het *kind* een vrolik lied. Ik het ei uit het nest.

(15)

V. Maak en opstel van ongeveer 25 regels (150 woorden) over één van de volgende onderwerpen. (Net schrift en de nodige leestekens tellen mee.)

- (a) Het nut van spoorwegen.
- (b) Gehoorzaamheid.
- (c) Een beroemd man uit de Zuid Afrikaanse Geschiedenis.

OF

Schrijf één van deze twee brieven:—

- (a) Een brief aan een vriend of vriendin over 't kiezen van een beroep (m.a.w. wat u wel zouwt willen worden).
 - (b) Een brief over 't vieren van Dingaansdag.
- [Vergeet opschrift en datum niet, maar teken geen naam onder de brief.] (40)

JUNIOR CERTIFIKAAT.

1911. HOLLANDS. A.

1. Schrijf een opstel van niet meer dan 30 regels over één van de volgende onderwerpen:—

- (a) Wat ik worden wil.
- (b) Op een Boereplaats.
- (c) Bomen planten.
- (d) Bergen.

2. (a) Schrijf een brief aan een vriend waarin u hem uitnodigt naar uw plaats te komen om springbokken te komen schieten. Het antwoord van uw vriend u bedankende voor de uitnodiging — hij kan echter niet komen want hij heeft een arm gebroken.

OF

(b) Vertel aan een vriend(in) in een brief hoe u het de eerste dag op een kostschool aantrof. Zijn (haar) antwoord om te zeggen hoe graag hij (zij) naar een kostschool wil gaan, maar het niet kan omdat zijn (haar) vader niet rijk genoeg is.

OF

(c) Schrijf in naam van uw vader een brief aan een koopman in the Kaapstad of te Pretoria hem vragende of hij hout, ijzer en cement heeft. Uw vader wil een huis bouwen en heeft die dingen nodig. Het antwoord van de koopman meldende, dat hij nu geen voorraad heeft daar de werkstaking van de scheepslui de scheepvaart heeft belemmerd. Hij zal in Januari echter een nieuwe bezending krijgen.

3. Geef de zinsontleding van het volgende: Het was duidelijk hoe Pieter werd verklapt, daar zijn oom, die te Beaufort West woonde, te W. op bezoek was, en aan zijn vader schreef, dat Pieter zijn tijd verkwistte.

4. Schrijf de eerste persoon, enkelvoud, volmaakt tegenwoordige tijd van: *komen, blijven, waarschuwen, bakken, glimlachen.*

5. Verbeter de volgende zinnen.

(a) Hij zat langs mij in de kerk.

(b) Ik hoop hij zal komen.

(c) Ja, ik denk ook zo!

(d) Ik voel vandaag rechte olik.

(e) Hij had alles gedaan dat hij kon.

6. (a) Gebruik de volgende woorden in zinnen om het verschil van betekenis duidelijk te doen uitkomen: *eerlik en eerbaar; bloot en kaal; rechtop en oprecht; geloof en gelofte; wonhopig en hope-loos.*

(b) Wat betekenen de voor-of achtervoegsels in de volgende woorden:—*ontknopen; cerloos; boekake; vrachten; bemoedigen; luitaard; deksel; echtgenote; veranderen; onuitputtelik.*

1912. HOLLANDS. A.

1. Maak een opstel van niet meer dan 30 regels over één van de volgende onderwerpen:—

(a) De beste Stuurlui staan aan wal.

(b) Een Reis met de Trein.

(c) Een Rivier.

(d) De Muziek.

2. (a) Schrijf een brief aan uw ouders hen vragende of u voetbal mag spelen. Het antwoord van uw vader u dit weigerende.

OF

(b) Vertel in een brief aan een vriend(in) hoe u uw vakantie aan strand heeft doorgebracht. Zijn (haar) antwoord waarin hij (zij) beweert dat het veel beter is de vakantie thuis door te brengen.

OF

(c) Schrijf een brief aan een koopman om hem te vragen of hij een betrekking als boekhouder voor u heeft. Het antwoord

van de koopman om u zo'n betrekking aan te bieden op voorwaarde, dat u tweetalig moet zijn.

3. Geef de zinsontleding van het volgende:—

Daar is een tijd van komen,
Daar is een tijd van gaan:
Dat hebt gij meer vernomen,
Maar hebt gij 't ook verstaan?

O wie dat mag doorgronden,
Dat spreekwoord zo vol zin,
Die kent der liefde wonden,
De weelden van de min.

4. Verbeter de volgende zinnen:—

- (a) Hij wist ik kan komen.
- (b) Wij zijn van die voorrecht ontstoken.
- (c) Hebt je hem voor de laatste drie dagen noch niet gezien?
- (d) Van wat praat hij? Ik verstaan daarvan niets.
- (e) Die jongen is bang hij zal zijn eksamen feilen.

5. (a) Hoe worden *men* en *zich* in het Hollands gebruikt? Geef voorbeelden.

(b) Toon duidelijk aan in korte zinnen het onderscheid van betekenis tussen de volgende woorden:—*gebod* en *verbod*; *bereiden* en *berijden*; *toorn* en *toren*; *verlangen* en *verlengen*; *steil* en *stijl*.

6. Vul na de volgende werkwoorden het rechte voorzetsel in:—

- (a) Hij lachte — wat ik hem zei.
- (b) Die man is loos — zijn vriend.
- (c) Mijn zuster kwam niet — de vergadering.
- (d) Ik verschil — u in deze zaak.
- (e) Er is niets — dat meisje aan te vangen.

7. (a) Welke werkwoorden nemen in hun verleden deelwoord geen *ge-* aan? Geef voorbeelden.

(b) Verklaar duidelijk en helder door twee voorbeelden op wat men verstaat door *indirekte* of *belanghebbend voorwerp*.

1913. HOLLANDS A.

A.

1. Maak een opstel van niet minder dan *één* en niet meer dan *twee* bladzijden over *één* van de volgende onderwerpen:—

- (a) De merkwaardigste dag uit mijn leven.
- (b) Wat een spoorweg voor mijn distrikt betekenen zal (betekend heeft).
- (c) De Veldbloemen van Znid Afrika.
- (d) Vleesetende Vogels.

2. (a) Schrijf een brief aan uw vader, waarin u hem vraagt, u te adviseren omtrent de keuze van een beroep. Vertel waaraan u gedacht heeft en wat u het moeilijk maakt tot een besluit te komen. Schrijf ook het antwoord van uw vader, waarin hij de aard van het beroep, dat hij aanbeveelt, in algemene trekken schetst.

OF

(b) Schrijf een brief aan een sergeant van politie, waarin u klaagt over een diefstal ten uwent en de voornaamste bijzonderheden daaromtrent aangeeft; ook zijn antwoord, waarin hij een grondig onderzoek belooft en de stappen, die hij meent te nemen, uiteenzet.

OF

(c) Vraag in een brief aan de sekretaris van een voetbal- of andere sportklub, of u op zekere dag een span zenden mag, om tegen zijn klub te spelen. Schrijf ook zijn antwoord, waarin hij meldt, dat uw aanbod met dank aangenomen is, en de wijze beschrijft, waarop men u denkt te onthalen.

(Let wel: Elke brief moet op een afzonderlike bladzijde geschreven worden, en ruim een halve bladzijde beslaan. Het begin en het einde moeten voluit geschreven staan, en grote waarde wordt gehecht aan de korrekte vorm van de brief).

B.

3. Geef de inhoud van het volgende in eenvoudig proza weer:--

Gelukkig wie zijn korten tijd,
 Beroemd noch rijk, maar onbenijd,
 In stille kluis, van de aard vergeten,
 Gelijk een effen zomerdag
 Met vrije ziel genieten mag,
 En, zorgeloos bij schrale beten,
 De wereld aanzien met een lach.

Al is geen overvloed zijn deel,
 De vrije man behoeft niet veel.
 Een grove rok en soobre spijsen,
 De wijn die van den hemel stroomt,
 De zon, het lommer van 't geboomt,
 En stro ten bed, voldoen den wijzen,
 Die de eerzucht en de hebzucht toomt.

4. Verbeter de volgende foutieve zinnen:--

- (a) Dit laat men zien, dat Jan niet verkeerd maar recht is.
- (b) Hij plijst met veel geestdrift voor het.
- (c) De verdedigingsnacht, die men nu zo veel van hoort, heeft eerst onlangs ontstaan.
- (d) Meest van de soldaten zijn gisteren tot Adrianopel vertrokken, om te gaan vechten.
- (e) Toen hij in Junie daar komt, zag hij, dat het huis leeg staat.
- (f) Zij ziet nu in, dat zij haar gevergist heeft.
- (g) Na de jongen de vreemdeling geholpen had, moet deze hem zijn dank betuigen.

5. Maak kort zinnen, waarin het verschil in gebruik uitkomt tussen:—

verzoek en *verzoeking*; *ingenomen* en *opgenomen*; *behoren tot* en *behoren aan*; *grootte* en *grootheid*; *behalen* en *bereiken*.

6. Gebruik de vereiste vorm van de kursiefgedrukte woorden:—

- (a) Een *lieflik* diertje zat op de *eikchout* bank.
- (b) Cesar was een *bekwame* generaal en in de omgāng *een aantrekkelijk* kameraad.

- (c) De *oud* generaal heeft een *half* dag in Kaapstad doorgebracht.
- (d) Ons *dagelijks* brood kunnen wij enkel met *veel* krachtsinspanning verdienen.
- (e) Het huis, waarin men hem het *meest* ziet, is het *grootst* in het dorp.

7. Geef de *Onvolmaakt Verleden Tijd* en het *Verleden Deelwoord* van:—

(a) behelzen,	(g) slagen,
(b) importeren,	(h) volharden,
(c) kopen,	(i) zich schamen,
(d) openbaren,	(j) zijn,
(e) plegen (= gewoon zijn)	(k) zittén,
(f) slaan,	(l) zouten.

1914. HOLLANDS A.

A.

1. Maak een opstel van niet minder dan *één* en niet meer dan *twee* bladzijden over *één* van de volgende onderwerpen:—

- (a) De Kangogrotten.
- (b) Wat de geneesheer voor het mensdom doet.
- (c) De veeteelt.
- (d) Een toertje per automobiel.

2. (a) Schrijf een brief aan uw neef (nicht), waarin u hem (haar) vraagt, of hij (zij) gewillig is, u in de lange vakantie op een reis door Namakwaland te vergezellen. Zet daarin uw reisplannen uiteen, en schrijf daarna het antwoord van uw neef (nicht), waarin er nog enige opinies over de voorgenomen reis worden uitgesproken.

OF

(b) Vertel in een brief aan een vriend(in), dat u bezeerd is in een spoorwegongeluk en ziek ligt in het hospitaal. Schrijf ook het antwoord daarop, waarin uw vriend(in) zijn (haar) deelneming uitspreekt en belooft u een bezoek te brengen.

(c) Doe in een brief aan het Hoofd van een school aanzoek om volgend jaar in zijn (haar) school en kosthuis opgenomen te worden. Geef daarin ook biezonderheden emtrent uw vorige opleiding. Schrijf vervolgens het antwoord op die brief.

(*Let wel:* Elke brief moet op een afzonderlike bladzijde geschreven worden, en ruim een halve bladzijde beslaan. Het begin en het einde moeten voluit geschreven staan, en grote waarde wordt gehecht aan de korrekte vorm van de brief. Gij moogt de brief niet met uw ware naam ondertekenen).

B.

3. Vertel in eenvoudig proza precies alles wat er in het volgende gedichtje staat:—

De Geroofde Haarlok.

'k Bad dlkwerf om een lok van Agnes' schitt'rend haar;
 Zij weigert. 'k Vraag 't op nieuw als blijk van wederliefde;
 Vergeefs. Ik neem in 't eind een gunstig kansje waar,
 En vat met stoute hand, een sluw verborgen schaar,
 Die, eer zij 't merken kon, een godlik vlechtje kliefde.
 Nu juich ik in mijn roof. Maar hemel, welk een spijt!
 Ach! dat ik, vóór dat feit,* onschuldig was gestorven!
 Baldadige! (roept ze uit met angelscherp verwijt),
 Gij hebt mijn nieuwe pruik (die zo veel kost) bedorven.

4. *Ontleed* het volgende in Hoofd- en Bijzinnen; *benoem* de bijzinnen; en *toon aan* met welke woorden zij in verband staan: (Ontleding van de zindelen wordt niet gevraagd).

Ongedachtig aan de woorden van haar grote tijdgenoot, dat niets de harten zo zeer bekoelt als de vurige geestdrift van anderen, was zij begonnen om dagelijks op zeer ongepaste ogenblikken, de roem van de jongeling uit te meten, en gebruikte daartoe al de lofredenen, die zij uit de mond van mijnheer en mevrouw Witse had opgevangen.

*) feit = daad.

5. Verbeter de volgende foutieve zinnen:—

- (a) Was het niet voor die rede, dan kwam hij nooit bijtijds voor de trein, die hij mee wegging.
 (b) Deze akelige nieuws hebben hem voor een half dag zijn bewustzijn doen verloren.
 (c) Als men hem trachten te bedriegen, zou hij men spoedig de nek inslagen.
 (d) Ik heeft gisteren gaan kijk of de planken noch allen daar zijn.

6. Maak zinnen, waarin het verschil in betekenis of gebruik duidelijk uitkomt tussen:—

Niettegenstaande en *niettemin*; *ten laatste* en *ten cinde*; *lijken* en *blijken*; *levend* en *levendig*; *groete* en *groette*.

7. Vul een passend werkwoord in:—

- b.v. Een moord wordt gepleegd).
 Een plan wordt —
 De oorlog wordt —
 De vrede wordt —
 Een verbintenis wordt —
 Een vonnis wordt —
 Een brand wordt —

1911. HOLLANDS B.

1. Schrijf de meervoudsvormen van:—

kule	slot	pot
rad	monnik	paus
pad	schip	roos
stok	knip	voordeel
rat	staf	bedrog
stad	fotograaf	oordeel

2. Vorm verkleinwoorden van:—

koning	bloem	meld
zou	jongen	schip
zoon	oom	stad

3. Maak bijvoegelijke naamwoorden van:—

zilver	vrees
ijver	schijn
burger	moedig

en zelfstandige naamwoorden van:—

diep	zingen
dapper	lopen
veranderen	wassen

4. Vul het passende voorzetsel in bij de volgende werkwoorden:—

- denken — (to think of)
- vragen — (to ask for)
- vragen — (to ask after)
- gelijken — (to resemble)
- leven — (to live on, to sustain oneself)
- wachten — (to wait for)

5. Verdeel de volgende woorden in lettergrepen, door middel van korte horizontale streepjes:—

pennehouder	muziekhandelaar
bibliotheek	boekkasten
begravenis	toneelvertoning

6. Vervang in de volgende zinnen de kursief gedrukte woorden door andere woorden van tegenovergestelde betekenis:—

- (a) Ik heb een *treurige* tijding ontvangen.
- (b) Hij heeft een *scherp* mes *gekocht*.
- (c) Hij zet een *zuur* gezicht.
- (d) Hij gaf hem een *scherp* antwoord.
- (e) Het is *regenachtig* weer.

7. Schrijf in Hollandse woorden:—

14; 37; 45; 186; the 8th; the 18th; : Wednesday, Jan 12, 1759.

8. Schrijf voluit de indicatief van de onvolmaakt tegenwoordige tijd van:—

zullen, zich vergissen, durven.

9. Schrijf in drie afzonderlike kolommen:—

- (a) 3e pers., enk., aant., onvolm. teg. tijd
- (b) 3e pers., enk., aant., onvolm. verl. tijd
- (c) het verleden deelwoord van:—bieden, bidden, beven, geven, bieden, bidden, beven, geven, slaan.

10-13. Vertaling.

14. Schrijf een kort opstel van minstens 15 en niet meer dan 20 regels over één van de volgende onderwerpen:—

- (1) Mijn dorp of stad.
- (2) Op jacht.
- (3) Een grap.
- (4) Oost, west, thuis best.

1912. HOLLANDS B.

1. Schrijf de meervoudsvormen van:—

reden	gebod	rad
beraadslaging	lid	gedeelte
zwarigheid	lidmaat	opinie
grens	dak	dief
voornemen	kok	smid
bevel	lam	knop
timmerman	advokaat	sigaar
minister	kapitein	museum

2. Schrijf de 1e pers. enk. onvolm. verl. tijd en het verl. deelwoord van:—

oplettten, aanhouden, vernemen, gaan, rijzen, weten, ontmoeten, inspannen, voorzien, onderscheiden, afstijgen, lopen, glimlachen, vouwen, verbannen, verraden, bespreken, vreeze, bedriegen, vragen.

3. Schrijf de vergrotende en overtreffende trappen van:—
goed, veel, weinig, zuur, dwaas, lief, glad, bitter, wakker.

4. Schrijf de vrouwelijke vorm van:—

knecht, wolf, hengst, tovenaer, leraar, directeur, elgenaar, zanger, kok, monnik, voogd, heer, toneelspeler, ram, boer, grnaaf.

5. Schrijf korte zinnen om het verschil in betekenis aan te tonen tussen:—

benen en *beenderen*; *middels* en *middelen*; *levend* en *levendig*; *kinderlik* en *kinderachtig*.

6. Schrijf korte zinnen waarin het verschil in betekenis uitkomt:—

öndergaan en *öndergaan*; *överzien* en *överzien*; *önderhouden* en *önderhouden*; *döörlopen* en *doorlöpén*; *voörkomen* en *voorkömen*; *vöorzeggen* en *voorzeggen*.

7-10. Vertaling.

11. Schrijf een opstel van ongeveer 120 woorden (25 regels) over één van de volgende onderwerpen:—

- (a) Het mooiste boek dat ik gelezen heb met opgaaf van de redenen.
- (b) De beste wijze om de aanstaande zomervakantie door te brengen.
- (c) Het beroep dat ik 't liefst zou willen kiezen.

1913. HOLLANDS B.

A.

1. Maak korte zinnen om het verschil in betekenis aan te tonen tussen de volgende woorden:—

rede en *reden*; *zegt* en *zeggen*; *zelf* en *zelfs*; *kostbaar* en *kostelijk*.

2. Zeg hoe de verleden tijd en het verleden deelwoord van zwakke werkwoorden gevormd worden. Geef voorbeelden.

3. Geef de tegenwoordige tijd, alle personen, enkelvoud en meervoud, van de volgende werkwoorden (gebruik de vorm *lij* in de 2e pers. enk., en de vorm *u* in de 2de pers. meerv.):—
kunnen, *zullen*, en *mogen*.

4. Vorm verkleinwoorden van de volgende zelfstandige naamwoorden:—*hand*, *ketting*, *bloem*, *pit*, *wal*, *brug*, *roos*, *glas*, *schip* en *eat*.

5. Geef de hoofdtijden van de volgende werkwoorden:—

bevelen, *vriesen*, *melken*, *wassen* (to wash), *bakken*, *slaan*, *lachen*, en *eten*.

6. Schrijf de volgende passage over, en zet in de plaats van iedere tegenwoordige of volmaakt tegenwoordige tijd een verleden of volmaakt verleden tijd.

„Voorwaarts dan!” roept de keizer en snelt te voet, zonder te oorzelen de zijnen vooruit. Boven hem vormt de brand een gloeiend verwulf, hulzen storten in, brandende balken vallen voor zijn voeten; het gloeiende ijzer van de daken dreigt te

smelten en hem als een vurige lava de weg te versperren. De grond is van vuur, de hemel boven hem brandt, een vreselijke hitte belet de ademhaling, de as verblindt de ogen, de rook is verstikkend. Toch moet men voort, al struikelt men over het hete puin, al dreigt ook elke schrede met een wisse dood. Voort, al verbranden ook de handen, die men voor de pijnlijke ogen houdt om ze tegen het helle licht der vlammen en de gloriende as te beschutten, of waarmede men de vouwen van zijn kleren slaat. Voort, steeds voort in die barre hel, waaraan geen uitkomen schijnt te zijn.

Eensklaps staat de gids stil. Hij weet geen weg meer. Napoleon en de zijnen zijn reddeloos verloren.

(P. J. A. ANDRIESSEN: *De Tocht naar Rusland*).

B.

7-10. Vertaling.

11. Schrijf een brief aan een vriend(in) waarin u *twee* of meer van de volgende onderwerpen bespreekt:—

de struisvogel-boerderij,

een boek door u onlangs gelezen, niet in verband met dit examen,

een reis per motorkar.

De brief moet van 40 tot 60 regels lang zijn. Wees voorzichtig bij de overgang van het ene onderwerp tot het andere. Begin en einde moeten in korrekte vorm zijn.

C.

12. Schrijf een opstel van ongeveer 120 woorden (25 regels) over één van de volgende onderwerpen:—

(a) Een verhaal uit het leven van 'n voortrekker.

(b) Een Afrikaanse donderstorm.

(c) Een tocht met een ossewagen.

DEEL III.—TOELICHTING.

I.

REGELS VOOR HET VERDELEN VAN WOORDEN IN
LETTERGREPEN.

In *niet-samengestelde* woorden:—

1. Breek af vóór de medeklinker; b.v.
ka—mer, be—ker.
2. Breek af tussen twee medeklinkers; b.v.
kom—mer, paar—den.
3. Het deelteken toont een afzonderlike lettergreep aan; b.v.
Azië = A—zi—e.

In *samengestelde* woorden:—

4. Breek af tussen de delen ervan; b.v.
slacht—os—sen, aard—ap—pel.
5. Voorvoegsels vormen afzonderlike lettergrepen; b.v.
ver—e—ren, her—in—ne—ren.
6. Achtervoegsels nemen gewoonlik de sluitletters bij; b.v.
le—raar, dor—stig, behalve de achtervoegsels —aard
en —achtig; b.v. dronk—aard, dief—ach—tig.

N.B.—De samenstellingen *ch* en *ng* moeten eigenlijk *niet* verdeeld worden, hoewel men toch de *ng* verdeelt; dus rin—gen. Men moest het eigenlijk zo verdelen: ring—en.

II.

REGELS VOOR HET AANEENSCHRIJVEN VAN
WOORDEN.

1. Twee zelfstandige naamwoorden, waarvan één in de tweede naamval staat, vormen één woord; b.v. krijgstraad.
2. Twee zelfstandige naamwoorden, waarvan één meervoud is, vormen ook één woord; b.v. hondehok.

3. Twee zelfstandige naamwoorden in een eigennaam, vormen één woord; b.v. Simonstad, Tafelbaai.

4. In straatnamen wordt het woord *straat* meestal aan het voorafgaande woord geschreven; b.v. *Kerkstraat*.

5. Een bijvoegelijk naamwoord en een zelfstandig naamwoord vormen twee woorden; b.v. Valse Baai.

6. Dikwels hebben samengestelde zelfstandige naamwoorden een tussenletter; b.v. hoenderhok, eendekuil, krijgsvaad.

7. Samengestelde zelfstandige naamwoorden worden aaneengescreven:—veldslag, slagveld.

III.

IJ EN EI.

Men schrijft ij:—

1. In alle sterke werkwoorden; b.v.
blijven, grijpen.
2. In de woorden die in 't Engels *i* hebben; b.v.
lijf (life), wijd (wide).
3. In de uitgangen *—ij*, *—ijn*, *—ijs*; b.v.
bakkerij, azijn, radijs.

Men schrijft ei:—

1. In alle woorden die in het Engels twee klinkers hebben; b.v.
meld (maid), eik (oak), leiden (lead).
2. In de uitgangen *—heid*, *—teit*, *—lei*; b.v.
waarheid, majesteit, allerlei.

IV.

DE TIJDEN.

1. De onvolmaakt tegenwoordige tijd wordt als volgt gevormd:

Enkelvoud.

Meervoud.

1. stam	1. stam + en
2. stam + t	2. stam + t
3. stam + t	3. stam + en

U (enkelvoud) heeft dezelfde vorm als hij.

U (meervoud) heeft de stam + t.

Jullie heeft de stam + en.

Als *jij* na het werkwoord komt, valt de *t* weg; b.v.

U hoort; u heeft; u hebt, jullie hebben; je hebt, heb je?

Kunnen, mogen, zijn, zullen, willen, hebben *geen* *t* in de 3e pers. enk.

2. Onvolmaakt *verleden* tijd.

(a) Zwak werkwoord:—

<i>Enkelvoud.</i>	<i>Meervoud.</i>
1. stam + de	1. stam + den
2. stam + de	2. stam + det
3. stam + de	3. stam + den

U (enkelvoud) heeft geen —*t*.

U (meervoud) heeft wel een —*t*.

De derde persoon heeft geen —*t*.

Na de letters *t, k, f, s, ch, p* komen de letters —*te* en *niet* —*de*.

<i>Enkelvoud.</i>	<i>Meervoud.</i>
1. Ik paste	1. Wij pasten
2. U paste	2. U pastet
3. Hij paste	3. Zij pasten

De onechte *f* en *s* nemen *de*; b.v.

razen: stam raas, dus raasde.

leven: stam leef, dus leefde.

(b) Sterk werkwoord:—

<i>Enkelvoud.</i>	<i>Meervoud.</i>
1. veranderde stam	1. veranderde stam + en
2. veranderde stam	2. veranderde stam + t
3. veranderde stam	3. veranderde stam + en

V.

ONREGELMATIGE WERKWOORDEN.

1. <i>Hebben.</i>	<i>Onv. teg. tijd.</i>
1. Ik heb	1. Wij hebben
U heeft	U hebt
2. Gij hebt	2. Gij hebt
Jij hebt	Jullie hebben
3. Hij heeft	3. Zij hebben

Onv. verl. tijd.

1. Ik had	1. Wij hadden
U had	U hadt
2. Gij hadt	2. Gij hadt
Jij had	Jullie hadden
3. Hij had	3. Zij hadden

*2. Zijn.**Onv. teg. tijd.*

1. Ik ben	1. Wij zijn
U is	U zijt
2. Gij zijt	2. Gij zijt
Jij bent	3. Zij zijn
3. Hij is	Jullie zijn

Onv. verl. tijd.

1. Ik was	1. Wij waren
U was	U waart
2. Gij waart	2. Gij waart
Jij was	Jullie waren
3. Hij was	3. Zij waren

*3. Mogen.**Onv. teg. tijd.*

1. Ik mag	1. Wij mogen
U mag	U moogt
2. Gij moogt	2. Gij moogt
Jij mag	Jullie mogen
3. Hij mag	3. Zij mogen

Onv. verl. tijd.

1. Ik mocht	1. Wij mochten
U mocht	U mocht
2. Gij mocht	2. Gij mocht
Jij mocht	Jullie mochten
3. Hij mocht	3. Zij mochten

4. *Kunnen.*

1. Ik kan
U kan
2. Gij kunt
Jij kan
3. Hij kan

Onv. teg. tijd.

1. Wij kunnen
U kunt
2. Gij kunt
Jullie kunnen
3. Zij kunnen

Onv. verl. tijd.

1. Ik kon
U kon
2. Gij kondt
Jij kon
3. Hij kon

1. Wij konden
U kondt
2. Gij kondt
Jullie konden
3. Zij konden

8. *Zullen.*

1. Ik zal
U zal
2. Gij zult
Jij zal
3. Hij zal

Onv. teg. tijd.

1. Wij zullen
U zult
2. Gij zult
Jullie zullen
3. Zij zullen

Onv. verl. tijd.

1. Ik zou
U zou
2. Gij zoudt
Jij zou
3. Hij zou

1. Wij zouden
U zoudt
2. Gij zoudt
Jullie zouden
3. Zij zouden

6. *Willen.*

1. Ik wil
U wil
3. Gij wilt
Jij wil
8. Hij wil

Onv. teg. tijd.

1. Wij willen
U wilt
2. Gij wilt
Jullie willen
3. Zij willen

Onv. verl. tijd.

1. Ik wilde (wou)
U wilde (wou)
2. Gij wildet (woudt)
Jij wilde (wou)
3. Hij wilde (wou)

1. Wij wilden
U wildet (woudt)
2. Gij wildet (woudt)
Jullie wilden
3. Zij wilden

ENIGE WERKWOORDEN.

leiden==de richting van een beweging bepalen.

lijden==ondergaan.

zitten==rusten op een zetel.

zetten==plaatsen.

leggen==plaatsen.

liggen==rusten op een bed, enz.

tillen==opheffen, oplichten.

tellen==te zamen rekenen.

rijzen==stijgen, hoger worden.

reizen==trekken van de ene plaats naar de andere.

vijlen==met de vijl werken.

veilen==in het openbaar verkopen.

ruiken==een geur inademen.

rieken==een geur van zich afgeven.

spellen==de letters schrijven of opnoemen.

spelden==vasthechten met spelden.

drinken==enige vloeistof tot zich nemen.

drenken==drinken geven aan.

houden==in zijn macht hebben.

houwen==hakken.

kruien==op een kruiwagen vervoeren.

kruiden==met specerijen bestrooien.

schellen==aan een schel trekken.

schelden==honende woorden uiten.

vallen==naar beneden neerkomen.

vellen==doen vallen; omhakken.

villen==de huid afstropen.

rijden==zich te paard of een voertuig van de ene plaats naar de andere begeven.

rijten==scheuren; vaneen rukken.

laden==een last op of in iets leggen.

laten==toestaan; iets niet veranderen.

wennen==gewoon maken, gewoon raken.

wenden==keren; een andere richting aangeven.

winden==omwikkelen.

- winnen=iets bekomen door verkoop, spel, enz.
 schutten=bevellen, afweren.
 schudden=met kracht heen en weer bewegen.
 breien=met lange naalden dooreen werken.
 breiden=strekken.
 slaan=slagen geven.
 slagen=geluk met iets hebben.
 scheppen=in het leven roepen; vormen.
 scheppen=uithalen met een lepel, enz.
 schellen=aan een schel trekken.
 schillen=de schil afnemen.
 zweren=zich tot een zweer zetten.
 zweren=een eed doen.
 baten=====voordelig zijn.
 baden=een bad nemen.
 klemmen=yasthouden, klanteren.
 klimmen=opklauteren, opstijgen.
 zingen=een muzikale opvolging van tonen door de stem voort-
 brengen.
 zengen=schroefen.
 gissen=raden, vermoeden.
 gisten=opbruisen.
 vlijen=naast elkander schikken; nederliggen.
 vreten=iemand naar de mond praten.
 missen=feilen; niet gebeuren.
 misten=nevelachtig weer zijn.
 denken=zich voorstellen.
 dunken=een mening hebben.
 wijden=ordenen, opofferen.
 weiden=laten grazen.
 klieven=splijten; vaneenscheiden.
 kluiven=afknagen.
 kloven=doorhakken.

VII.

SCHEIDBARE EN ONSCHIEDBARE WERKWOORDEN.

- onderhouden=van onder vasthouden.
 onderhouden=ondersteunen.

ondergaan=naar beneden gaan.
 ondergaan=verduren.
 overdrijven=naar een zijde drijven.
 overdrijven=te ver gaan.
 overwerken=nog eens werken.
 over werken=meer werken dan vereist wordt.
 over wegen=nog eens wegen.
 overwēgen=over nadenken.
 overladen=de lading in een ander voertuig brengen.
 overlāden=veel weldaden bewijzen.
 vōorkomen=vooruit komen.
 voorkómen=beletten.
 vōorzeggen=aan een ander iets opzeggen.
 voor zēggen=voorspellen.

VIII.

ENIGE WOORDEN.

bezoek=visite.
 verzoek=bede, vraag.
 bezoeken=visite afleggen.
 verzoeken=vragen, bidden.
 bezocking=ongeluk, ramp.
 verzocking=beproeving, verleiding.
 noemen=een naam geven.
 roepen=de stem verheffen.
 kennen=door de zinnen waarnemen, verstaan.
 weten=bekend zijn met, bewust zijn van.
 boos om=kwaad omdat.
 boos op=kwaad op.
 beroepen op=inroepen.
 beroepen naar=verzoeken te komen.
 toorn=gramschap, woede.
 toren=hoog uitstekend bouwwerk.
 rede=toespraak.
 reden=oorzaak, drijfveer.
 selden=niet dikwels.
 seldzaam=schaars
 graad=titel, zekere mate van hitte of koude.
 graat=visbeen.

fijt=verzwering aan de vinger.

—=daad, werkelijkheid.

oudoom=broer van grootvader of grootmoeder.

oude oom=bejaarde broer van vader of moeder.

groot man=een verdienstelijk man.

grote man=een lange man.

grootvader=de vader van mijn vader.

grote vader=een vader groot van persoon.

klein kinderen=zoons of dochters kinderen.

kleine kinderen=zoontjes of dochttertjes.

derwijl=omdat, daar.

terwijl=ondertussen.

jegens=ten aanzien van.

tegen=naar, in de richting van.

meid=jongen dochter, dienstmaagd.

mijt=een, hoop of stapel garven.

stijl=schrijfwijze.

steil=scherp, rechtstandig.

belofte=toezegging.

geloofte=vrijwillige verbintenis.

peil=watermerk, hoogtemerk.

pijl=een wapen met scherpe punt.

bereiden=gereed maken.

berijden=rijden op.

gebod=bevel, last.

verbod=het verbieden.

pont=vlotschuit.

pond=gewicht of geldstuk.

stuks=een enkele.

stukken=gedeelten, brokken.

orde=regeling, regelmatig.

order=bevel, last.

gebieden=bevelen, gelasten.

verbieden=door een gebod beletten.

landman=boer.

landsmān=landgenoot.

stadhuis=raadhuis.

stadshuis=huis dat in een stad is.

gedrag=handel en wandel.

verdrag—overeenkomst, schikking.
eindelik—ten laatste.
ten einde—ter wille van.
levend—in leven zijnde.
levendig—vol beweging, ijverig.
geestig—vernuftige dingen te zeggen.
geestelik—op de geest betrekking hebbende.
stoffig—vol stof.
stoffelik—tot het stof behorende.
tijdig—intijds.
tijdelik—voor enige tijd.
verhoor—ondervraging in het hof.
gehoor—het zintuig waarmee men hoort, vergadering.
verlangen—begeren, wensen.
verlengen—langer maken.

IX.

VERLEDEN DEELWOORD.

De verleden deelwoorden eindigen op *—d*, *t* of *—en*, *nooit* op *dt*.

1. Het verleden deelwoord van een *sterk* werkwoord eindigt op *—en*.

2. Het verleden deelwoord van een *zwak* werkwoord eindigt op *—d*.

3. Als de stam van een zwak werkwoord op *t*, *k*, *f*, *s*, *ch*, *p* eindigt, dan gaat het verleden deelwoord op *—t* uit.

4. De verleden deelwoorden hebben het voorvoegsel *ge—*, behalve in de werkwoorden die de onscheidbare voorvoegsels *be—*, *ge—*, *her—*, *ont—*, *ver—* hebben, of die met een bijwoord onscheidbaar samengesteld zijn.

5. Bij scheidbare samengestelde werkwoorden komt het voorvoegsel *ge—* tussen de samenstellende delen; b.v.—behaagd, herinnerd, onderhouden, maar onder gegaan.

X.

VORM.

<i>Bedrijvende vorm.</i>	<i>Lijdende vorm.</i>
Onv. teg. tijd = ik leer.	ik <i>word</i> geleerd.
Onv. verl. „ = ik leerde	ik <i>werd</i> geleerd.
Volm. teg. „ = ik heb geleerd	ik <i>ben</i> geleerd (geworden).
Volm. verl. „ = ik had geleerd	ik <i>was</i> geleerd (geworden).
Onv. toek. „ = ik zal leren	ik zal geleerd <i>worden</i> .
Volm. toek. „ = ik zal geleerd hebben.	ik zal geleerd (geworden) <i>zijn</i> .

Let wel:—

I.—*Men* kan alleen in de 1e naamval staan. Zulke zinnen dus als

(1) *Men zegt* (2) *men ziet mij* worden als volgt in de lijdende vorm overgebracht:—

(1) Er wordt gezegd.

(2) Ik wordt gezien.

II.—*Word* en *werd* staan in dezelfde tijd als *leer* en *leerde*.

III.—Onovergankelijke werkwoorden hebben *geen* lijdende vorm.

XI.

HEBBEN OF ZIJN.

Hebben of *zijn* in de volm. teg. tijd. Met *zijn* worden vervoegd alle onovergankelijke werkwoorden:—

- (1) die een verandering van plaats uitdrukken, b.v. hij *is* gekomen.
- (2) die een verandering van toestand uitdrukken, b.v. hij *is* overleden.
- (3) Enige werkwoorden nemen altijd *zijn*, b.v. blijven, worden, ontstaan, geschieden, gaan, slagen, voorvallen, vallen, enz.
- (4) Als de verandering van plaats niet uitgedrukt wordt, nemen ze *hebben*; b.v.

Hij *heeft* gewandeld; maar,

Hij *is* naar Paarl gewandeld.

XII.

HET MEERVOLD.

1. De meeste woorden van één lettergreep gaan in het meervoud op —en uit:—

voet, meervoud=voeten.

2. Na de korte klinker wordt de eindmedeklinker verdubbeld:—
pan, meervoud=pannen.

3. Dertig woorden veranderen hun korte klinker in een lange klinker. Ze zijn:—

bad — baden.

hof — hoven.

bevel — bevelen.

bol — holen.

bedrag — bedragen.

lot — loten.

blad — bladen.

oorlog — oorlogen.

dag — dagen.

pad — paden.

dak — daken.

rad — raderen.

dal — dalen.

schot — schoten.

gat — gaten.

slag — slagen.

gebed — gebeden.

slot — sloten.

gebod — gehoden.

spel — spelen.

gebrek — gebreken.

staf — staven.

glas — glazen.

tred — treden.

god — goden.

vat — vaten.

graf — graven.

verdrag — verdragen.

hertog — hertogen.

weg — wegen.

4. Woorden of *f* nemen *v* in het meervoud, behalve de vreemde woorden die de *f* behouden:—

graaf, meervoud=graven, maar

telegraaf, meervoud=telegrafien.

5. Woorden op *s* nemen *z* in het meervoud:—

pels, meervoud=pelzen.

De volgende zijn de voornaamste uitzonderingen:—

Kruisen, struisen, kousen, pausen,

Sponsen, spiesen, smousen, sausen.

Polsen, prinsen, lansen, persen,

Kaarsen, koersen, glansen, kersen,

Marsen, floersen, walsen, dansen,

Kansen, kransen, transen, schansen,

Schorsen, slonsen, lens, balansen.

6. Woorden op *a, e, i, o, u* nemen 's in het meervoud:—
sofa, meervoud=sofa's.

7. Zestien woorden hebben *-ers* of *-eren* in het meervoud
Ze zijn:—

Hoer, ei, lam, goet,
Kalf, rund, spaan, gemoed,
Kind, kleed, been, blad,
Volk, gelid, lied, rad.

8. Onregelmatig zijn:—

split — spleten.	lid — leden.
stad — steden.	gelid — gelederen.
smid — smeden.	koe — koeien.
schip — schepen.	vlo — vloeden.

9. Enige woorden nemen *S* in het meervoud:—

kok — koks.	tante — tantes.
maat — maats.	lente — lentes
oom — ooms.	bruidegom — bruidegoms.

10. Woorden op *—man* nemen *—lieden* of *—lui*:—*timmerman*,
meervoud=*timmerlui*. Uitgezonderd:—

Fransman — Fransen.
Engelsman — Engelsen.
Muzelman — Muzelmannen.
Noorman — Noren.
kaalman — kaalmans.
blindeman — blindemannen.

11. Woorden op *—heid* nemen *—heden*:—

goedheid, meervoud=goedheden.

12. Enige woorden hebben geleende meervouden. Ze zijn:—

aanbod — aanbestedingen.
bedrog — bedriegerijen.
doel — doeleinden.
genot — genietingen.
geweld — geweldendarijen.
hoop — verwachtingen.
gevoel — gevoeligheden.
kunde — kundigheden.
leer — leringen.
oordeel — oordeelvellingen.
raad — raadgevingen.

roof — rooverijen.
 troost — vertroostingën.
 twijfel — twijfelingen.
 zege — zegepraalen.
 zegen — zegeningen.
 verdriet — verdrietelikheden.

13. Twee meervoudsvormen met twee betekenissen hebben de volgende woorden:—

henen—ledematen.
 beenderen—van het geraamte.
 bladen—van een boek.
 bladeren—van een boom.
 broeders—zonen van dezelfde ouders.
 broederen—leden van dezelfde gemeente.
 dekens—kombaarzen.
 dekenen—kerkbestuurders.
 dochters—van één huisgezin.
 dochteren—van één land.
 heidens—een rondzwervend volkje.
 heidenen—afgodendienaars.
 hemels—van bedden.
 hemelen—de plaats der zaligen.
 kleden—dekkleden.
 klederen—kledingstukken.
 knechts—bedienden.
 knechten—soldaten.
 lidmaten—leden van een kerk.
 ledematen—delen van het lichaam.
 letters—van het alfabet.
 letteren—letterkunde.
 mans—tegenover vrouwen.
 mannen—volwassen mannelijke personen.
 middels—middellijven.
 midde!en—om een doel te bereiken.
 redens—verhouden.
 redenen—oorzaken.
 stuks—eksemplaren.
 stukken—delen.
 tafels—meubelen.

raaien—van de wet.
 vaders—ouders.
 vaderen—voorouders.
 wapens—blazoenen.
 wapnen—weermiddelen.
 waters—soorten van water.
 wateren—watermassa's.
 wortels—van bomen.
 wortelen—groente.
 zegens—visnetten.
 zegeningen—goddelijke bijstand.
 zoons—van één huisgezin.
 zonen—van één land.
 maats—makkers.
 maten—lengtematen.

XIII.

VERKLEINWOORDEN.

1. Woorden op *t, n, r*. NIET voorafgegaan door een korte klinker nemen —*tje*: paaltje, haantje, haartje, pareltje.

2. Woorden op een klinker nemen —*tje*: laantje, zeetje, bijtje.

3. Woorden op *l, n, r* voorafgegaan door een korte klinker nemen —*etje* en verdubbelen de slotmedeklinker: tolletje, paanetje, karretje.

4. Woorden op *m* voorafgegaan door een korte klinker nemen —*etje* en verdubbelen de *m*: kammetje.

5. Woorden op —*m* NIET voorafgegaan door een korte klinker nemen —*pje*: raampje, bezempje.

6. Een— en drielettergrepige woorden op —*ing* nemen —*etje*: ringetje, wandelingetje.

7. Tweelettergrepige woorden op —*ing* veranderen de *g* in *k*: koning, koninkje.

8. Onregelmatig zijn:—

blad — blaadje.

gat — gaatje.

glas — glaasje.

pad — paadje.

slot — slootje of slotje.

schip — scheepje.

jongen — jongetje.

meid — meisje.

XIV.

GESLACHT.

Het vrouwelijk wordt van het mannelik onderscheiden:—

(1) door een verschillend woord:—

haan — hen; bok — geit.

(2) door de achtervoegsels:—

—e: leerling — leerlinge.

—in: leeuw — leeuwin.

—es: dienaar — dienares.

—ster: helper — helpster.

—ice: akteur — aktrice.

XV.

GESLACHTSREGELS.

(1) HET-woorden zijn:—

1. Alle verkleinwoorden: het huisje.

2. Namen van jongen van dieren: het veulen, doch de big.

3. Namen van landen, steden, dorpen en gewesten: het droge Afrika, het schone George, doch *de* Kaapstad, *de* Paarl, *de* Karroo, *de* Vrijstaat, *de* Transvaal.

4. Vele stofnamen: het goud, het ijzer; *de* room, *de* wijn, *de* inkt, *de* azijn, *de* wol.

5. De namen van dieren die de hele soort aandulden: het paari.

6. Alle verzamelnamen: het bos, doch *de* raad, *de* troep, *de* vloot.

7. Verzamelnamen met voorvoegsel *ge-* en achtervoegsel *-te*: het gebergte, doch *de* gemeente.

8. Woorden op *-sel* van werkwoorden gemaakt: het baksel, maar *de* stijfsel.

9. Stammes van werkwoorden die met *be-*, *ge-*, *ont-*. *ver-* beginnen, of met een bijwoord onscheldbaar samengesteld zijn: het behoud, het geloof, het ontzag, het verwijf, het onderhoud.

10. Woorden die in het meervoud op *-ers* of *-eren* uitgaan: het lam.

11. De namen van de windstreken: het zuidoosten, maar *de* Oost en *de* West.

12. Andere reededelen als zelfstandige naamwoorden gebruikt: het leven, het hoe.

13. Namen van delen van het lichaam: het hoofd, het haar, het oog, het oor, het hart, het lichaam, het lijf, het been, het bloed, het lijk, het vel.

14. Vreemde woorden op *—ment*, *—um*, *—aal*, *—eel* en *—isme*: het parlement, het museum, het kanaal, het kasteel, het Brahmanisme.

15. Woorden op *—dom* en *—schap* die *geen* gevoel of toestand maar wel een *verzameling* uitdrukken, of een *landstreek* of *waardigheid* aanduiden: het heidendom, het heilgdom, het priesterschap.

(2) DE-woorden *zijn*:—

1. Alle meervoudige woorden: de huizen.

2. De namen van mannelijke personen en mannelijke dieren: de man, de leeuw.

3. De namen van vrouwelijke personen en vrouwelijke dieren: de vrouw, de leeuwin.

4. De namen van bomen, bergen, maanden, dagen en jaargetijden: de eik, de Helderberg, de Mei, de zomer.

5. De namen van gereedschappen, werktuigen en dieren op *—er* en *—el*: de hamer, de lepel, de bever, de kwartel.

6. Woorden op *—st*, *—ing* en *—ling*: de vangst, de zitting, de wandeling.

7. Woorden op *—e*, *—be*, *—de*, *—te*: de ere, de ebbe, de koude, de breedte.

8. Woorden op *—heid*, *—teit*, *—nis*: de waarheid de universiteit, de kennis; doch *het* vonnis, *het* vulnis.

9. De namen van bloemen, granen, en vruchten: de roos, de haver, de appel; doch *het* koren.

10. Woorden op *—aar*, *—aard*, *—erd*, *—em*, *—lm*, *—rm*: de kandelaar, de standaard, de mosterd, de bezem, de halm, de arm.

11. Woorden op *—age*, *—ei*, *—ij*, *—ie*, *—iek*, *—uw*: de lekkage, de lei, de rij, de koffie, de muziek, de zwaluw; doch *het* ministerie, *het* evangelie, *het* seminarie.

12. Woorden met voorvoegsel *ge—* en achtervoegsel *—te* die geen verzameling uitdrukken: de gedaante, de gedachte.

13. Woorden op *—dom* en *—schap* die een *gevoel* of *toestand* uitdrukken: de blijdschap, de ouderdom.

XVI.

TWEE GESLACHTEN.

- de hof—een tuin.
- het hof—vorstelijk verblijf; gerecht.
- de gift—een present.
- het gift—vergift.
- de jacht—het jagen.
- het jacht—een schip.
- de schrift—de Bijbel.
- het schrift—het geschrevene.
- de blik—een oogopslag.
- het blik—metaal.
- de stof—goed; materiaal.
- het stof—stuifzand.
- de vlek—een klad.
- het vlek—een dorpje.
- de pit—kern: binnenste van een kaars
- het pit—merg.
- de pas—schrede; bergpas.
- het pas—ogenblik.
- de rijm—rijp.
- het rijm—in verzen.
- de want—handschoen.
- het want—touwwerk.
- de pad—dier.
- het pad—weg.
- de deel—plank.
- het deel—gedeelte.
- de heer—man.
- het heer—leger.
- de patroon—baas; van een geweer.
- het patroon—model.
- de punt—leesteken; splits.
- het punt—het onderwerp.
- de spoor—prikkel.
- het spoor—voetmerk.

XVII.

ONDERSCHIEDING VAN DE WOORDEN.

SYNONIEMEN zijn woorden die hetzelfde denkbeeld met kleine wijzigingen uitdrukken; b.v.

zien en kijken, zenden en sturen.

HOMONIEMEN zijn woorden die gelijk zijn in uitspraak en vormen, maar in betekenis verschillen; b.v.

noot—in de muziek.

noot—een vrucht.

ANTONIEMEN zijn woorden die een tegenovergestelde betekenis hebben; b.v.

lucht en zwaar, groen en rijp.

XVIII.

DIREKTE EN INDIREKTE REDE.

1. In de indirekte rede gebruikt men *geen* aanhalingstekens.
2. Na de werkwoorden *vragen, verzoeken, enz.*, gebruikt men het voegwoord *of*.
3. Na de werkwoorden *bevelen, zeggen*, volgt *dat*.
4. Begint de zin echter met een vragend voornaamwoord of bijwoord, dan wordt *of* weggelaten.
5. Als de direkte rede uit één woord bestaat, dan wordt er *in* de indirekte rede het woord *van* ingevoegd; b.v.
dir. rede—Hij zeide: „Ja.”
indir. rede—Hij zeide van ja.
6. De tijden van de werkwoorden worden veranderd.
7. De voornaamwoorden en bijwoorden worden ook veranderd;
 b.v.

<i>nu</i>	wordt	<i>toen.</i>
<i>deze</i>	„	<i>die.</i>
<i>hier</i>	„	<i>daar.</i>
<i>vandaag</i>	„	<i>die dag.</i>
<i>morgen</i>	„	<i>de volgende dag.</i>
<i>gister</i>	„	<i>de vorige dag.</i>

XIX.

D, T OF DT.

I. Zelfstandige naamwoorden.

Vorm het meervoud; m.a.w. zet *-en* er achter. Dus
landen, enk.—land.

II. Bijvoegelijke naamwoorden.

Verbuig ze; m.a.w. zet *-e* er achter.
goede; dus goen.

III. Werkwoorden.

1. Onvolm. tegenw. tijd.

(a) 1e pers. *nooit* een *t* of *d* behalve als die in de stam is.

(b) 2e pers. *altijd* een *t*, en als er een *d* in de stam is,
dan *-dt*.

(c) 3e pers. *altijd* een *t*, en als er een *d* in de stam is,
dan *-dt*.

(d) 2e pers. meerv. *altijd* een *t* met *gij* of *u*, en als er een
d in de stam is, dan *-dt*.

Enkelvoud.

2. Onvolm. verl. tijd.

2e pers. enkelv. een *-t* met *gij* of *u*.

2e pers. meerv. een *-t* met *gij* of *u*.

3. Geblevende wijze meerv. een *-t*.4. Verleden deelwoorden *-d* of *t*.

(a) Gewoon zwak werkwoord een *-d*.

(b) 't Kofschip klasse een *-t*.

Zet er een *-e* achter; gedoopte dus gedoopt.

N.B.—Zelfstandige naamwoorden, bijvoegelijke naamwoorden en
verleden deelwoorden gaan nooit op *-dr* uit.

XX.

BIJVOEGELIKE NAAMWOORDEN.

1. Verbuiging.

1. Als het bijv. n.w. vóór een zelfst. n.w. staat krijgt het een
-e; b.v. de lange baan.

2. Stoffelijke bijv. naamwoorden en verleden deelwoorden gaan
op *-en* uit, b.v. de zilveren ring; de gebroken schotel.

3. Als het bijv. naamwoord *alleen* staat, valt de *-e* weg; b.v.
groen gras; wit zand.

4. De —E valt ook weg na
een, geen, ieder, elk.
enig, menig, zeker, welk.

5. Ook valt hij weg na
veel, weinig, wat.

6. Bij alleenstaande vergrotende trappen wordt de —E weggelaten, maar als de vergrotende trap door een adjektief voorafgegaan is, wordt de —E wel geschreven; b.v.

Hoger, bomer, maar
de kaapse hogere scholen.

Waar schrijft men —E achter het bijvoegelijk naamwoord en waar niet?

1. Als het zelfstandig naamwoord een DE-woord is, geef dan het bijv. n.w. een —E: de sterke tafel.

2. Als het zelfstandig naamwoord meervoud is, geef dan het bijv. n.w. een —E: de leerzame boeken.

3. Als het zelfstandig naamwoord een HET-woord is, voeg alleen dan een —E achter het bijv. n.w. als één van de woordjes *het, dit* of *dat* voor het zelfst. n.w. staat, of in geval van een overtreffende trap ook nog na het bezittelijk voornaamwoord:—

een oud huis, het oude huis.
 dit oude huis, dat oude huis.
 ons oud huis, ons oudste huis.
 ons oudste kind, zijn oudste huis.
 mijn oudste huis, onze twee oudste kinderen.

II. Trappen van Vergelijking.

1. De *stellende* trap stelt het bijv. n.w. in zijn gewone betekenis voor.

2. De *vergroten* trap duidt een hogere graad van de hoedanigheid aan en wordt gevormd door de uitgang —er.

3. De *overtreffende* trap duidt de hoogste graad van de hoedanigheid aan en wordt gevormd door de uitgang —st.

Uitzonderingen:—

- (a) Woorden op —r nemen —der in de vergrotende trap;
 b.v. dunder.

- (b) Na een korte klinker moet de eindmedeklinker verdubbeld worden; b.v. *dunner*.
- (c) *S* wordt *z*, *f* wordt *v* na lange klinkers; wijs, wijzer; doof, dover. Na de korte klinkers blijven de *f* en *s* v.g.l. *laffer*, *losser*.
- (d) Enige bijv. n.w. zijn onregelmatig: goed, kwaad, weinig, veel.
- (e) Enige bijvoegelijke n.w. hebben geen trappen van vergelijking: almachtig, sneeuwwit, dood, blind, eenwig, stom, vierkant, gitzwart, bloedrood.

XXI.

VOORVOEGSELS.

GE—

- (1) = *behoren*, *samengaan*:— *gemaal*, *gebroeders*.
- (2) = *voortdoring*, *herhaling*:— *geloop*.
- (3) = *het voortbrengsel*:— *gebak*.
- (4) = *het middel*; *werktuig*:— *gehoor*.
- (5) = *voorzien van*:— *gehelmd*, *gelaarsd*.

VER—

- (1) *bedekken*:— *verbloemen*.
- (2) *over*:— *vernachten*.
- (3) *verkeerd*:— *verleiden*.
- (4) *het tegendeel van*:— *verleren*.
- (5) *veranderen van*:— *verhulzen*.
- (6) *maken*:— *verteren*.

OOR—

- (1) *uitgang*, *aanvang*:— *oorlog*, *oorsprong*.

ON—

- (1) *slecht*:— *onkruid*.
- (2) *het tegendeel van*:— *ondank*.

ONT—

- (1) *tegen*, *terug*:— *ontgelden*, *ontzien*.
- (2) *wegnemen*:— *ontblinden*, *ontdekken*.
- (3) *weg*:— *ontlopen*.

WAN—

- (1) *slecht*, *mismaakt*:— *wanorde*, *wanschapen*.

EN—

(1) *verkrijgen door*:— erkennen.

HER—

(1) *weer, opnieuw*:— heroveren, herdenken.

BLJ—

(1) *bij*:— behoren, beroepen.(2) *voorzien van*:— bedekken.(3) *aanvragen*:— bevrienden.(4) *verkrijgen*:— belopen, behalen.(5) *op, in, langs, voor*:— begaan, bevaren, bewenen, beklimmen.

XXII.

ACHTERVOEGSELS.

—LIK (=gedaante hebbende):— waarlik.

—LIKS (=ieder):— jaarliks.

—ACHTIG (gelijke op):— steenachtig.

—RIJK (vol van):— talrijk.

—BAAR (dragende):— dankbaar.

—ZAAM (vatbaar voor):— leerzaam.

—LOOS (zonder):— lusteloos.

—EN (stoffelijke adjektieven):— gouden.

—EL (verkleinwoord):— droppel, trommel.

—EL (hoedanigheid):— dubbel, edel.

—EL (werktuig):— beltel, lepel.

—HEID (toestand):— goedheid.

—ING (werking):— woning.

—TJE (verkleinwoord):— tulntje.

—IJN (verkleinwoord):— vogellijn.

—SKE (verkleinwoord):— boekske.

—NIS (werking):— begrafenis.

—SCHAP (toestand):— vriendschap.

—ER (werktuig):— hamer.

—SEL (voortbrengsel):— baksel.

—AARD (sterk):— dronkaard.

—AND (tegenwoordig deelwoord):— vijand.

—STER (vrouwelijke uitgang):— werkster.

—ES (vrouw. uitgang.):— dienaar.

—IN (vrouw. uitgang):— leeuwin.

- LINGS** (*langs*) :— zijdelings.
- WAARTS** (*richting*) :— landwaarts.
- GEWIJZE** (*op de manier*) :— trapsgewijze.
- DOM** 1 (*toestand*) :— rijkdom.
- 2 (*gebied*) :— vorstendom.
- 3 (*waardigheid*) :— ouderdom.
- 4 (*verzameling*) :— heldendom.

XXIII.

BRIEVEN.

Men dient op de volgende punten te letten :—

1. Een brief moet duidelijk geschreven en verstaanbaar zijn en, om dit te verkrijgen, moeten alle dubbelzinnige en lange zinnen vermeden worden.
2. Op de leestekens dient goed gelet te worden.
3. Men moet niet vergeten hem in paragrafen te verdelen.
4. Gemeenzame of platte taal moet men vermijden.

(1) *Soorten van Brieven.*

1. **PRIVATE** brieven aan vrienden of familiebetrekkingen worden min of meer in de omgangstaal geschreven.
2. **ZAKEBRIEVEN**, die korter en meer vormellk geschreven zijn.
3. **OFFICIELE** brieven aan Schoolraden, Departementen van Onderwijs, enz., geschreven en die even vormellk en kort zijn.

(II) *Delen van een brief.*

(1) Het **ADES** van de schrijver met de datum aan de *rechter kant* boven aan het blad.

(2) Het **BEGIN** of de begroeting :—

(a) *Aan een vriend*—

Beste Karel.

(b) *Aan de ouders*—

Lieve Ouders.

(c) *Aan een hooggeplaatste*—

Weled. Heer!

(d) *Aan een predikant—*

WelEerw. Heer!

(e) *Een zakebrief—*

Mijnheer (of Waarde Heer).

(f) *Aan een ongehuwde dame—*

Waarde Mejuffrouw.

(g) *Aan een gehuwde dame—*

Waarde Mevrouw.

(3) Het VOORNAAMSTE DEEL van de brief bevat het nieuws dat medegedeeld wordt en in paragrafen verdeeld is.

(4) Het EINDE.

(a) *Aan een vriend—*

Hartelijk gegroet van

je vriend,

Jan.

(b) *Aan de ouders—*

Met hartelijke groeten van

uw liefhebbende zoon,

Karel.

(c) *Aan een hooggeplaatste—*

Hoogachtend,

uw dw. dienaar.

C. de Kock.

(d) *Aan een predikant—*

Met heilbede.

U WelEerw. dw. dien.,

Jan de Beer.

(e) *Een zakebrief—*

Hoogachtend,

uw dw. dien.,

F. van Zijl.

(5) De naam en het adres van de ontvanger staan in een *zakebrief* altijd op de linkerkant boven aan het blad.

(III). *De enveloppe.*

(a) De Heer

Jan de Beer.

Kerkstraat 6.

Stellenbosch.

- (b) *De WelEd. Heer*
P. van der Merwe,
„Modderfontein,”
Caledon.
- (c) *De WelEd. Heer*
J. van Wijk,
„Welgelegen,”
Somerset West.
- (d) *De WelEerw. Heer*
P. Moorrees,
De Pastorie,
Heidelberg, K.P.
- (e) *De Heren*
J. C. Juta & Cie.
Kerkstraat S.
Stellenbosch.
- (f) *Mev. P. van Zijl.*
„Meerlust,”
Calvinia.
- (g) *Mej. S. Viljoen.*
„Lieftefontein,”
Middelburg.
Transvaal.

XXIV.

OPSTELLEN.

Voordat de leerling begint, moet hij een helder begrip van het onderwerp hebben. Daartoe is het nodig:—

- (1) het onderwerp goed over te lezen;
- (2) het onderwerp in punten te verdelen;
- (3) over elk punt een paragraaf te schrijven;
- (4) zorgvuldig de leestekens te gebruiken;
- (5) te letten dat de tijden elkaar goed opvolgen;
- (6) de woorden voorzichtig te kiezen;
- (7) platte taal te vermijden;
- (8) in een natuurlijke stijl te schrijven.

Waar mogelijk, moet men lezen om inlichting te verkrijgen of de kennis te vermeerderen.

Men moet vooral zorg dragen, dat het opstel *een geheel uitmaakt*, en dat men het onderwerp *trapsgewijze ontwikkelt*, en dat men *niet* te veel over één punt en te min over een ander schrijft.

XXV.

DIKTEES.

Men leze eerst het stukje over om de leerlingen een begrip ervan te geven. Dan worden de woorden of zinsneden langzaam gelezen om de leerlingen een kans te geven ze neer te schrijven. De onderwijzer lette vooral dat de leerlingen niet beginnen te schrijven voordat de gehele zinsnede gezegd is. Einde! leest de onderwijzer het gehele stukje nog eens om de leerlingen een kans te geven de nodige leestekens in te vullen. Na de korrektie wordt het bord gebruikt om al de fouten aan te tonen, terwijl men dan een schone kans heeft enige punten duidelijk te maken. Men lette vooral op het verdelen en aanneenschrijven van woorden, alsmede op netheld van schrijft. Hier heeft de leerling nu de gelegenheid de regels van de spraakkunst toe te passen.

XXVI.

ZINSONTLEDING.

Een *samengestelde* zin bestaat uit een hoofdzin met één of meer *afhankelijke* zinnen. Er zijn drie soorten van *afhankelijke* zinnen:

- (a). De *zelfstandige* zin.
- (b). De *bijvoeglijke* zin.
- (c). De *bijwoordelijke* zin.

ZELFSTANDIGE zinnen kunnen voorkomen als:—

2. *Onderwerp*:— Of het regenen zal, is nog onzeker.
2. *Gezegde*:— Hij was helemaal niet wat men een geleerde noemt.
3. *Voorwerp*:— Ik wil weten wat uw plan is.
4. *Bijstelling*:— De hoop, je eenmaal weer te zien, geeft mij moed.

BIJVOEGLIKE zinnen bepalen een zelfstandig naamwoord in de hoofdzin:— De man, die daar loopt, is een predikant.

BIJWOORDELIKE zinnen bepalen een werkwoord in de hoofdzin:— Ik ga naar de stad, als de zon opkomt.

BIJWOORDELIKE zinnen worden onderscheiden in:

1. Bijw. zinnen van *tijd*. — wanneer?
2. Bijw. zinnen van *plaats*. — waar?
3. Bijw. zinnen van *wijze*. — hoe?
4. Bijw. zinnen van *oorzaak*. — waarom.

XXVII.

PARAFRASE.

PARAFRASE of OMSCHRIJVING is het uitdrukken of wedergeven van dezelfde gedachte in andere woorden. Hoe moet men te werk gaan?

1. De leerling leest eerst het gehele stuk over totdat hij de betekenis goed verstaat.
2. Hij houdt zoveel mogelijk aan de stijl van het oorspronkelijk stuk.
3. 't Is niet nodig elk woord in het oorspronkelijk stuk te veranderen.
4. Figuurlijke taal wordt in eenvoudige taal overgebracht.
5. Lange, ingewikkelde zinnen moeten in korte zinnen opgebroken worden.
6. Men moet in 't oog houden dat door omschrijving niet bedoeld wordt dat men het verband van het stuk uitlegt.

XXVIII.

ANGLICISMEN.

In een tweetalig land waar men heel vaak niet met de moedertaal begint is het kind geneigd de twee talen te verwarren. Hieruit ontstaan de zogenaamde anglicismen of letterlike vertalingen.

Engelse uitdrukking.

Hollandse vertaling.

After — to look after

oppassen.

After — after dinner

na het eten.

Accustomed

gewoon zijn.

<i>Be</i> — to be right	<i>gelijk</i> hebben.
<i>Be</i> — to be hungry	honger <i>hebben</i> .
<i>Break</i> one's journey	onderweg <i>uitstappen</i> .
<i>Break</i> up (of a school)	<i>sluiten</i> .
<i>Change</i> at a station	<i>overstappen</i> .
<i>Catch</i> a cold	kou <i>vatten</i> .
<i>Catch</i> a train	de trein <i>halen</i> .
<i>Find</i> fault	<i>ritten</i> ; iets te zeggen hebben.
<i>For</i> (the holidays)	<i>met</i> (de vakantie).
<i>For</i> (a blessing)	<i>om</i> (een <i>zeggen</i>).
<i>For</i> (a week)	(een week) <i>lang</i> .
<i>For</i> (famous for)	(beroemd) <i>wegens</i> .
<i>Grow</i> a plant	een plant <i>aankweken</i> .
<i>Go</i> in for sowing	zich <i>toeleggen op</i> zaaien.
<i>Go</i> in for sports	<i>deelnemen aan</i> de spelen.
<i>Last</i> night	<i>gister</i> avond; <i>verleden</i> nacht.
<i>Last</i> week	<i>verleden</i> week.
<i>Last</i> month	<i>verleden</i> maand.
<i>Last</i> year	<i>verleden</i> jaar.
<i>Light</i> up	<i>verlichten</i> .
<i>Like</i>	(1) houden van, (2) bevallen, (3) graag zien.
<i>Line</i>	(1) spoorweg, (2) regel, (3) koord, (4) streep, (5) rij.
<i>Looks</i>	(1) <i>schijnen</i> , (2) er uitzien.
<i>Marks</i>	<i>punten</i> .
<i>Means</i>	(1) <i>betekenen</i> , (2) <i>bedoelen</i> , (3) <i>van plan zijn</i> , (4) <i>menen</i> , <i>het scheelde weinig</i> .
<i>Narrow</i> escape	<i>onlangs</i> .
<i>Other</i> day	(1) <i>zich vertrekken</i> , (2) <i>uit-</i> <i>geelde doen</i> , (3) <i>naar de</i> <i>trein brengen</i> , enz.
<i>Off</i> — see off	examen — <i>opgave</i> .
<i>Paper</i>	zich <i>ontstellen</i> ; omslag maken
<i>Put</i> oneself out	een <i>bril</i> .
<i>Spectacles</i>	het <i>schijnt</i> .
<i>Seems</i>	een wandeling <i>doen</i> (<i>maken</i>).
<i>Take</i> a walk	<i>onthijt gebruiken</i> .
<i>Take</i> breakfast	

<i>Taken up with</i>	<i>ingenomen met.</i>
<i>Turn out</i>	<i>worden zal.</i>
<i>Turn up</i>	<i>te voorschijn komen.</i>
<i>Up (to get up something)</i>	<i>op touw zetten.</i>
<i>Wash away</i>	<i>wegspoelen.</i>
<i>Wonder — I wonder</i>	<i>ik zou willen weten.</i>
<i>What is your name?</i>	<i>hoe heet je?</i>
<i>What is the time?</i>	<i>hoe laat is het?</i>
<i>What is the price?</i>	<i>hoeveel kost het?</i>
<i>What is your age?</i>	<i>hoe oud ben je?</i>

XXIX.

DE LEESTEKENS.

De volgende leestekens worden gebruikt: — de punt, de komma, de puntkomma, de dubbele punt, het vraagteken, het uitroep-teken, het aandachtsteken, het beletseltéken, de aanhalings-tekens, de haakjes, het deelteken, het koppeltéken.

I. DE PUNT (.)

De Punt plaatst men

- (1) Aan het einde van een volzin: b.v.: —
Jan is vandaag vertrokken.
- (2) Achter verkortingen: b.w.:—
De heer J. ging zitten.
- (3) Achter opschriften: b.v.:—
Zesde Hoofdstuk.

II. DE DUBBELE PUNT (:)

De Dubbele Punt plaatst men

- (1) Wanneer wat volgt tot opheldering of verklaring van het voorgaande dient: b.v.:—
Een aardige groep: voor de deur rookt de gripsaard zijn pijp, met een jongen op zijn knie.
- (2) Voor een opsomming of herhaling: b.v.:—
De maanden van het jaar zijn: Januarië, Februarië, enz.

III. DE PUNKKOMMA (;)

De Puntkomma plaatst men

- (1) Tussen twee nevenschikte zinnen, die door een voeg-

woord zijn verbonden, of als het zinsverband niet is uitgedrukt; b.v.:—

Vader deed alles om hem op te beuren; toch liet hij het hoofd hangen.

- (2) Tussen twee nevenschikte bijzinnen, wanneer ze niet door een voegwoord verbonden zijn, b.v.:—

Hij zeide, „Dwalen is menselijk; vergeven, goddelijk.”

- (3) Tussen zinnen en zindelen, die men in 't bijzonder wil doen uitkomen, of die wat langer zijn; b.v.:—

Aan zijn zijde zat een dame; een tante van goed veertig jaar; niet heel bevallig

IV. DE KOMMA (,)

De Komma plaatst men

- (1) Voor en na een bijstelling; b.v.:—

Jan, de timmerman, is overleden.

- (2) Voor elke afhankelijke zin; b.v.:—

De man, die gestorven is, was mijn vriend.

- (3) Na een woord dat als aangesprokene voorkomt, b.v.:—

Beste Jan,

- (4) Tussen de delen van een veelvouding onderwerp in een zin niet verbonden door *en* of *of*:

Een nieuwe, grote, sierlijke, tafel werd verkocht.

V. HET VRAAGTEKEN (?)

Het Vraagteken plaatst men na een vraag, b.v.:— Wie is daar?

VI. HET UITROEPTEKEN (!)

Het Uitroepteken plaatst men na een uitdrukking van verwondering, blijdschap, enz. Wat een ellende!

VII. HET AANDACHTSTEKEN (!)

Het Aandachtsteken plaatst men om de hoorder opmerkzaam te maken op iets, dat hij niet verwacht; b.v.:— Aan het station te S. staat een kind — van dertig jaar!

VIII. HET BELETSSELTEKEN (....)

Het Beletselteken plaatst men wanneer de woorden van de spreker worden afgebroken; b.v.:—

„Ik houd u voor” „Geen beledigingen!”

IX. DE AANHALLINGSTEKENS („ ”)

De Aanhalingstekens plaatst men aan het begin en aan het einde van een aanhaling; b.v.:—

Hij zeide: „Wacht totdat ik kom.”

X. DE HAAKJES ()

De Haakjes plaatst men om een op zich zelf staande zin tussen de delen van een andere zin te scheiden; b.v.:—

Ik werd op een wonderlike wijze (ik weet zelf niet hoe) door een krachtige arm gered.

XI. HET DEELTEKEN (..)

Het Deelteken dient om twee naast elkander staande klinkers te scheiden; b.v.:—Indië.

XII. HET KOPPELTEKEN (—)

Het Koppelteken dient om buitengewone samenstellingen aan elkander te verbinden; b.v.: —Zuid-Afrika.